کتاب هفته

شنبه ۵ مرداد ۱۳۹۲
۱۸ رمضان ۱۴۳۴ – ۲۷ جولای ۲۰۱۳
شماره ۳۹۳، پیاپی ۱۰۴۴
۲۴ صفحه، ۲۵۰ تومان
ISSN: 1029-3345

صاحب امتیاز: خانه کتاب
سردبیر: محمد مهدی انصاری
نشانی: خیابان انقلاب اسلامی
خیابان برادران مظفر جنوبی، کوچه
خواجه‌نصیر، پلاک ۲، طبقه چهارم
تلفن: ۲ – ۶۶۹۶۶۱۵۱
سازمان آگهی‌ها: ۶۶۹۶۶۱۵۰
چاپ: سروش
www.ketab.ir

رهبر معظم انقلاب اسلامی:

شاعران مسئولیت سنگینی در قبال مسائل اصلی کشور دارند

۲

علی اسماعیلی:

ناشران و کتابفروشان از پرداخت مالیات معاف شدند

۲

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی حقی

سنجه‌های ارزیابی در کتاب سال حوزه

۶

گفت‌وگو با اکبر نیکان‌پور

تصویرگری کودک و نوجوان چه حال؟ چه خبر؟

۷

یادداشت

باشد تا «قدر» بدانیم...

مریم مقیمی

به ماه نزول قرآن که وارد می‌شـــوی، بر تن و جسمت که مهر بندگی و طاعت زده می‌شود شـــهد گوارای کلام خداوند بر جـــان و دلت می‌نشیند تا به قدری که از این شهد نوشیده‌ای برایت قدری مقدر شود. شب‌های قدر از نیمه ماه رحمت گذشته است در حالی که تو با دعای افتتاح «دق‌الباب» کرده‌ای و همنوا با «ابوحمزه ثمالی» ظرف وجودت را وسعت بخشیده‌ای و با «مجیر» خود را در دامن امنش پناه داده‌ای و اکنون زمانی اســـت که خدا را با اسماء و صفاتش بخوانی تا برای خود «جوشنی» در برابر خطا و گناه بسازی.

شـــب قدر نوزدهم خدا قدرات را به اندازه وســـعت ظرف وجودت معین می‌کند؛ در قدر بیست‌ویکم آنچنان اعمالت را غربال می‌کند که مصداق «اجرنا من النار» خواهی شد و قدر بیست و سوم مهر غفاریت را به دست قطب عالم امکان خواهد داد تا این واسطه فیض الهی و این «ید باسطه حق» خاتم‌الاولیاء امام عصر(عج) تایید قدرات را بر صفحات توبه نامه‌ات حک کند.

ماه رمضان بهار قرآن و نزول آن اســـت بر جان نخستین تجلی مظهر صفات حق انسان کامل که استمرار فیض وجودی حق بر خلقت جهان است. در روز و شب ماه رمضان قدرات قدر پیدا می‌کند. پر پـــروازت می‌دهند. رها و رستگار خواهی شد، فوز عظیم نصیبت خواهد گشـــت آنچنان که محراب با تو مفهوم ناب عبادت می‌گیرد. همان‌گونه که محراب کوفه به شرف نماز و عبادت دست یافت. شب‌های قدر رمضان تو با دســـتان قنوتت به دامان صاحب محراب چنگ خواهی زد تا از این «باب‌الحطه» راهی آسمان ولایی‌اش شوی و فریاد «الغوثت» با ندای «فزت ورب الکعبه»اش بیامیزد و خداوند تو را به آب ـ روی خونینش ببخشاید.

ماه رمضان تو را می‌پذیرد، راه را نشـــانت می‌دهـــد، به کمالت می‌رســـاند تا کامل‌ترین خلقتش باشی، باشد تا قدر بدانیم قدرمان را.

مروری گذرا بر فضایل و دیدگاه‌های امیر المومنین(ع) به مناسبت سالروز شهادت آن حضرت

از محراب تا معراج

امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام الگوی همیشه مانایی است که می‌توان همه کمالات را در او سراغ گرفت و بدان‌ها اقتدا کرد. آن حضرت نه تنها از آن شیعیان که الگوی همه مسلمانان و جمله آزادگان است. امام علی علیه‌السلام، تجسم ارزش‌های دینی و اسلام مجسّم است، انسانی در اوج عرفان، عبادت، سلوک و در عین حال سیاستمدار و جامعه‌ساز. شدت عمل را با رحمت و عطوفت به مؤمنان آموخت؛ اهل مداهنه نبود و...

گزارشی اجمالی از کتاب‌هایی که با موضوع ماه مبارک رمضان منتشر شده‌اند

کتاب‌هایی برای دقایق افطار

کتاب‌های بسیاری متناسب با ایام خاص در سال منتشر می‌شوند که می‌کوشند به مخاطبان خود اطلاعاتی طبقه‌بندی شده در مورد آن مناسبت خاص بدهند. کتاب‌هایی که در ایام ماه محرم یا ایام دهه فجر منتشر می‌شوند گواه این ادعاست. با همین نگاه می‌توان گفت کتاب‌های بسیاری نیز با محوریت ماه مبارک رمضان منتشر شده‌اند که کوشیده‌اند به مباحث اصلی مختلف در این ماه مانند...

خبر

شجاعی صائین اعلام کرد:

داوری آثار ارسال شده به دبیرخانه جایزه جلال آل احمد در مرداد ماه

مدیر عامل موسسه خانه کتاب از داوری آثار ارسال شده به دبیرخانه جایزه جلال آل احمد در اوایل مردادماه خبر داد.

علی شجاعی‌صائین درباره مجمع عمومی موســـه خانه کتاب اظهار کرد: «این جلسه بر اســـاس روند سالیانه، هر سال اواخر تیرماه با هدف بررسی مســـایل داخلی موسسه برگزار می‌شود.» وی ادامه داد: «در جلسه سال جاری این مجمع که اخیراً برگزار شـــد، ابتدا گزارشی از روند فعالیت‌های موسسه خانه کتاب ارایه و سپس حسابرس موسسه وضعیت مالی آن را تشـــریح کرد.» مدیر عامل موسسه خانه کتاب با بیان این‌که در این مجمع اعضای هیات امنا، بازرسان قانونی، حسابرس موسسه و اعضای هیات مدیره آن حضور داشتند، افزود: «اتخاذ تصمیم‌هایی از سوی هیات امنای موسسه خانه کتاب درباره مسایل مالی از دیگر دستاوردهای این جلسه به شمار می‌آید.»

شجاعی‌صائین در پاسخ به این سوال که «آیا موسسه خانه کتاب اکنون فعالیت ویژه‌ای در دست اقدام دارد؟» گفت: «این موسسه داوری آثار مربوط به بیست‌وپنجمین دوره جایزه کتاب فصل را که ویژه بهار ســـال ۱۳۹۲ اســـت، در اولویـــت دارد. آییـــن پایانی ایـــن دوره از جایزه کتاب فصل مهرماه ســـال جاری برگزار می‌شـــود.» وی بـــا بیان این‌که برگزاری ششـــمین دوره جایزه جلال آل‌احمد در دوم آذرماه ســـال جاری از دیگر برنامه‌های موســـسه خانه کتاب محسوب می‌شود، گفت: «نویسندگان، منتقدان، ادیبان، تاریخ‌نگاران و ناشـــران تا ۳۱ تیرماه ۱۳۹۲ مهلت داشتند آثار تالیفی خود را که برای نخســـتین بار در سال ۱۳۹۱ به چاپ رسیده است، به دبیرخانه این جایزه ارسال کنند و داوری آثار اوایل مرداد ماه آغاز خواهد شد.» مدیر عامل موسسه خانه کتاب افزود: «از دیگر برنامه‌های جاری موسسه خانه کتاب می‌توان به برگزاری هفتمین دوره جایزه گام اول به دبیری جواد محقق اشـــاره کرد. این موسسه بلافاصله بعد از پایان مهلت ارسال آثار (پایان تیرماه) داوری آنها را آغاز می‌کند و آبان‌ماه به برپایی آیین اختتامیه این جایزه اقدام خواهد کرد.»

اخبار

سایت خانه کتاب به‌روزترین و جامع‌ترین پایگاه الکترونیکی کتاب است ۲

مرور خاطرات مبارزات هیات موتلفه در همراهی با فداییان اسلام ۹

کتاب‌شناسی منابع فراماسونری در ایران ۱۰

گذری بر کتاب «آسیب‌شناسی فرهنگی در ایران» ۱۲

ترجمه کتاب «زندگی به سبک روح‌الله»

مدیرمسئول انتشارات الشمس خراسان رضوی با اشاره به استقبال مخاطبان از کتاب «زندگی به سبک روح‌الله»، گفت: «این کتاب با توجه به حجم درخواست از سوی مخاطبان خارجی، در حال ترجمه به زبان‌های زنده دنیاست.»

خبر

معاون فناوری و اطلاع‌رسانی موسسه خانه کتاب:

سایت خانه کتاب به‌روزترین و جامع‌ترین پایگاه الکترونیکی کتاب است

پایگاه اینترنتی موسسه خانه کتاب با هدف ارایه خدمات اطلاع‌رسانی در حوزه کتاب‌های منتشر شده در ایران از سال ۱۳۷۶ـ چهار سال پس از تاسیس خانه کتاب ـ آغاز به کار کرده است. داریوش مطلبی، معاون فناوری و اطلاع‌رسانی موسسه خانه کتاب در گزارشی خدمات این پایگاه اینترنتی را تشریح می کند. هر روز کتاب‌های گوناگونی در حوزه‌های مختلف منتشر و در بازار عرضه می‌شوند. در این میان مخاطبان بسیاری برای تهیه و بهره‌مندی از انواع کتاب‌ها دچار مشکل می‌شوند. همین مساله باعث شد موسسه خانه کتاب با هدف توسعه فرهنگ کتابخوانی و برای در دسترس بودن کتاب‌های منتشر شده در سراسر کشور، سایت خانه کتاب را راه‌اندازی کند. احساس نیاز به دسترسی آسان مخاطبان به تمامی کتاب‌های منتشر شده و آخرین تغییرات آنها در سراسر کشور، موسسه خانه کتاب را بر آن داشت تا تغییرات جدی‌تری را در این سایت اعمال کند. در این راستا گفت‌وگویی با داریوش مطلبی، معاون فناوری و اطلاع‌رسانی موسسه خانه کتاب ترتیب دادیم تا با فعالیت‌های این سایت بیشتر آشنا شویم.

■ آقای مطلبی پایگاه الکترونیکی خانه کتاب چگونه و با چه اهدافی راه‌اندازی شده است؟

سایت خانه کتاب با هدف اطلاع‌رسانی در حوزه کتاب‌های منتشر شده در ایران از سال ۱۳۷۲ آغاز به کار کرده است. این سایت از همان سال توانست به صورت اینترانتی بانک‌های اطلاعاتی مرتبط با حوزه نشر را دسترس‌پذیر کند؛ به این معنا که عموم مردم برای بهره‌مندی از اطلاعات این سایت باید ابتدا از طریق شماره تلفن با موسسه خانه کتاب تماس بگیرند سپس وارد سایت شوند. با گسترش فضای مجازی و توسعه اینترنت در ایران این سایت در سال ۱۳۷۶ به صورت مستقل، با نشانی www.ketab.ir راه‌اندازی شد. تا سال ۱۳۹۰ اطلاعات مندرج در آن فقط اطلاعات محدودی از ناشران عضو نظام ISBN (شماره استاندارد بین‌المللی کتاب) وکتاب‌های منتشر شده در سال‌های مختلف ارایه می کرد تا این که در سال ۱۳۹۰ تغییرات عمده‌ای روی سایت اعمال شد و همه بانک‌های اطلاعاتی حوزه نشر ـ که پیش از این در قالب مرجع نشر منتشر می‌شد ـ مانند کتابفروشان، مراکز پخش، لیتوگرافان، صحاف‌ها، چاپخانه‌ها، طراحان، تصویرگران، نمایندگان ناشران خارجی روی آن قرار گرفت. خانه کتاب برای پاسخگویی به نیاز مخاطبان مختلفی که علاقه‌مند به دریافت اطلاعات کتاب‌های منتشر شده در ایران بودند همزمان با اطلاع‌رسانی به وسیله سایت، به انتشار مجله‌های کتاب ماه، نشریه کتاب هفته، نشریات سالانه با عنوان کارنامه نشر اقدام کرد و آنها را در اختیار مردم قرار داد.

■ سایت خانه کتاب چه خدمات جدیدی را به خدمات خود افزوده است؟

امسال برای نخستین بار در سایت خانه کتاب بخش ویژه‌ای راه‌اندازی شد که اطلاعات به‌روز بیست‌وششمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران اعم از ناشران و کتاب‌های آنها را در اختیار بازدیدکنندگان قرار می‌داد که با استقبال خوب بازدیدکنندگان مواجه شد. بازدیدکنندگان می‌توانستند در فاصله صد متری از ایستگاه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای این دوره از نمایشگاه کتاب تهران با روشن کردن رایانه شخصی و تلفن همراهشان به وسیله «وای‌فای» به صورت مستقیم به جست‌وجوی ناشر یا کتاب مورد نظر خود بپردازند. این سایت توانست بخش دریافت بن الکترونیکی اهالی قلم را نیز در خود جای دهد به گونه‌ای که متقاضیان می‌توانند با ورود به این سایت و پر کردن فرم‌های مربوطه نسبت به دریافت بُن الکترونیکی اقدام کنند.

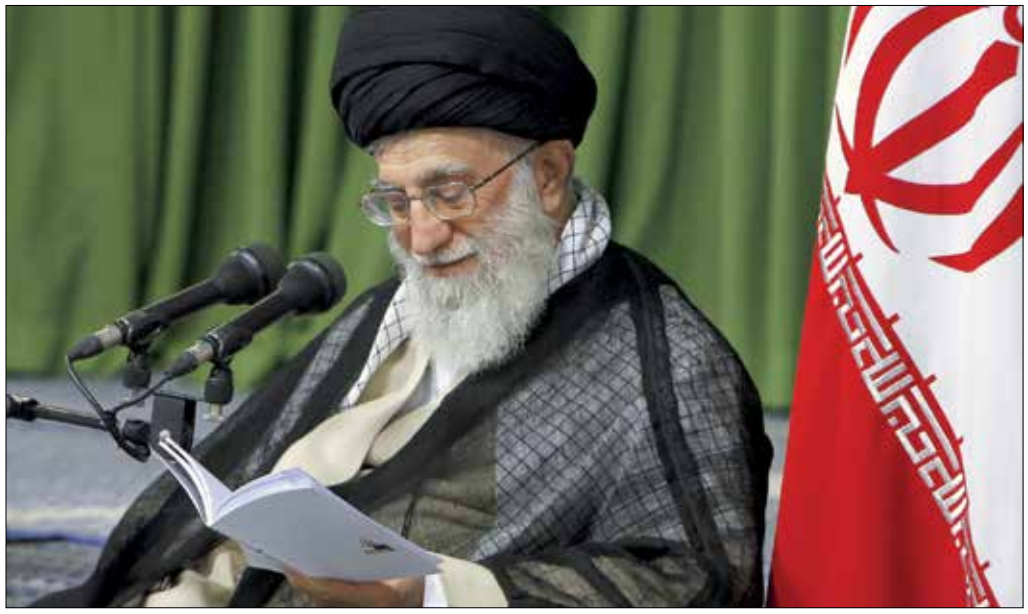

رهبر معظم انقلاب اسلامی:

شاعران مسئولیت سنگینی در قبال مسائل اصلی کشور دارند

حسینیه امام خمینی(ره) در شب میلاد کریم اهل بیت امام حسن مجتبی علیه‌السلام میزبان اهالی فرهنگ و هنر، استادان زبان و ادب فارسی و شعرای پیشکسوت و جوان کشور و جمعی از شعرای فارسی گوی افغانستان، تاجیکستان و هندوستان بود.

به گزارش دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی در این دیدار با اشاره به حرکت مستمر و رو به جلو و پیشرفت‌های قابل توجه در شعر کشور خاطرنشان کردند: «شعر یکی از برجسته‌ترین هنرهاست و هنرمندان شاعر مسئولیت سنگینی در قبال مسائل اصلی کشور و حرکت عظیم تاریخی و الهام بخش انقلاب اسلامی دارند که باید این هنر بسیار فاخر و کهنه نشدنی را در خدمت انجام این مسئولیت‌های بزرگ قرار دهند.»

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، «احساسات بشری»، «دلتنگی‌ها» و «اندیشه و حکمت» شاعر را سه فصل تشکیل دهنده شعر خواندند و افزودند: «بیان احساسات شاعرانه و عاشقانه و همچنین بیان دلتنگی‌ها از آنچه در زندگی جاری وجود دارد، دو بخش از شعر است که به رسمیت شناخته می‌شود اما نباید با افراط در این دو بخش، حکمت و اندیشه در شعر نادیده گرفته شود.»

رهبر انقلاب اسلامی با اشاره به شعر برجستگان و بزرگان شعر و ادب فارسی نظیر سعدی و حافظ و صائب، گفتند: «در سروده‌های این شاعران بزرگ بیان احساسات و دلتنگی‌ها وجود دارد اما –حکمت و اندیشه– نیز در سراسر اشعار آنان گسترده است و در واقع اندیشه حکیمانه است که شعر و شاعر را به قله می‌رساند.» ایشان تأکید کردند: «گنجاندن معارف اسلامی، سبک زندگی اسلامی، اندیشه حکیمانه و مسائل لازم برای آموختن به انسانها نباید در شعر مورد غفلت قرار گیرد.» رهبر معظم انقلاب اسلامی شاعر را در مواجهه با مسائل جامعه دارای مسئولیت دانستند و افزودند: «امروز حرکت عظیم تاریخی ملت ایران الهام بخش مجموعه‌های بزرگ بشری است و مسأله انقلاب اسلامی و ایستادگی در برابر نظام سلطه بین المللی و زورگویی‌های جهانی می‌بایست در شعر شاعران ظهور و بروز داشته باشد.»

رهبر انقلاب جهاد هشت ساله در دوران دفاع مقدس، جهاد برای بنای جامعه اسلامی، جهاد در زمینه اصلاح سبک زندگی، جهاد استحکام بخشیدن به ساخت قدرت ملی و مسائلی از قبیل بیداری اسلامی و فلسطین را از دیگر موضوعات مهم خواندند که باید در شعر شاعران تجلی پیدا کند.

توصیه آخر حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به جامعه شعر کشور توجه ویژه به شعر کودک و نوجوان بود.

ایشان شعر کودک را که متضمن مفاهیم حکمت اسلامی و سیاسی باشد، از موضوعات مهم و ضرورت‌های عرصه شعر خواندند و خاطرنشان کردند: «در کنار پرورش استعدادهای جوان لازم است حکمت اسلامی و ایرانی در اشعار فارسی گنجانده شود.» قبل از بیانات رهبر انقلاب اسلامی، تعدادی از شعرا سروده‌های خود را با مضامین اخلاقی، دینی، آیینی، سیاسی، انقلابی و اجتماعی قرائت کردند.

در ابتدای این دیدار، شاعران در فضایی صمیمی با رهبر معظم انقلاب از نزدیک گفت وگو کردند.

حاضران همچنین، نماز جماعت مغرب و عشاء را به امامت حضرت آیت الله خامنه‌ای اقامه و روزه خود را همراه ایشان افطار کردند.

علی اسماعیلی:

ناشران و کتابفروشان از پرداخت مالیات معاف شدند

اوایل هفته گذشته بود که روابط عمومی معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی خبری را به نقل از علی اسماعیلی منتشر کرد که ناشران و کتابفروشان سال‌ها منتظر اعلام آن بودند.

«معافیت ناشران و کتابفروشان از پرداخت مالیات» یکی از خواسته‌های کسانی بود که در حوزه تولید و فروش کالایی فرهنگی به نام کتاب سرمایه‌گذاری کرده‌اند. البته این مسال از سال‌ها پیش مطرح بود و تا به حال پرونده آن به نهادهای مختلفی هم رفته بود. جالب اینجاست که طی این سال‌ها گاهی ناشران از پرداخت مالیات معاف می‌شدند و گاه این معاف بودن به فراموشی سپرده می‌شد. سود حاصل از تولید (فعالیت ناشران) و فروش (فعالیت کتابفروشان) اصلا قابل قیاس با صنف‌های دیگر نیست. در این حوزه سود کتابفروش از فروش کتاب‌ها مشخص است و معمولا بین ۲۰ تا ۳۰ درصد قیمت پشت جلد کتاب‌هاست. ناشران هم در این بازار سودشان اصلا قابل قیاس با صنف‌های دیگر نیست. علی اسماعیلی معاون امورفرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با اعلام خبر معافیت مالیاتی ناشران و کتابفروشان گفت: «مسأله معافیت کتابفروشان از پرداخت مالیات سال‌ها در مجامع مختلف مطرح بود، اما گاهی محقق و در برخی موارد متوقف می‌شد.» او با بیان این مطلب که در دولت دهم نیز بارها این موضوع را پیگیری کردیم، افزود: «تا این که در جلسه‌ای که با رییس جمهوری داشتیم معافیت کتابفروشان از پرداخت مالیات به تایید ریاست محترم جمهوری رسید.» اسماعیلی ادامه داد: « متعاقب آن در جلسه ای که با رییس کل محترم سازمان امور مالیاتی داشتیم این موضوع به تایید ایشان هم رسید.» اسماعیلی البته تاکید کرده که معافیت ناشران و کتابفروشان از پرداخت مالیات از سوی سازمان مالیاتی کشور نهادینه شده است. معاون امورفرهنگی وزیر ارشاد همچنین اشاره کرد که با پیگیری‌های این معاونت، بسته پیشنهادی معافیت مالیاتی کتابفروشی‌ها به ریاست جمهوری ارائه شد که خوشبختانه با تأیید رییس جمهور، از این پس کتابفروشی‌ها از پرداخت مالیات معاف می‌شوند.

او با بیان این مطلب که در سال ۱۳۸۰ مصوبه مربوط به بند «ل» ماده ۱۳۹ تصویب شد که براساس آن تمامی مراکز مطبوعاتی، فرهنگی، هنری، انتشاراتی و کتابفروشی‌هایی که مجوزشان از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی صادر می‌شد، از پرداخت مالیات معاف می‌شوند، گفت: «اجرای این مصوبه تاکنون ممکن نشده بود، اما با پیگیری‌های معاونت فرهنگی وزارت ارشاد به ویژه در این چند ماه اخیر توانستیم با استنادات قانونی و همکاری خوب سازمان امور مالیاتی کشور و در قالب تفاهم سه جانبه برای حل این معضل راه حل مناسبی پیدا کنیم و در نهایت ناشران و کتابفروشان از پرداخت مالیات معاف شدند.»

کنترل جمعیت از دیدگاه اسلام

کتاب «کنترل جمعیت از دیدگاه اسلام» را فرج‌الله نادری به رشته تحریر درآورده و به تازگی از سوی نشر بوستان کتاب روانه بازار کتاب شده است.

مروری گذرا بر فضایل و دیدگاه‌های امیرالمومنین(ع) به مناسبت سالروز شهادت آن حضرت

از محراب تا معراج

حجت‌الاسلام والمسلمین حامد ابوالحسنی

امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام الگوی همیشه مانایی اســت که می‌توان همه کمالات را در او سراغ گرفت و بدان‌ها اقتدا کرد. آن حضرت نه تنها از آن شــیعیان که الگوی همه مســلمانان و جمله آزادگان است. امام علی علیه‌السلام، تجســم ارزش‌های دینی و اسلام مجسّم است، انسانی در اوج عرفان، عبادت، سلوک و در عین حال سیاستمدار و جامعه‌ساز. شدت عمل را با رحمت و عطوفت به مؤمنان آموخت؛ اهل مداهنه نبود و هیچ‌گاه حقیقت را قربانی مصلحت نکرد. کتاب فضل علی علیه‌السلام چندان پربرگ وبار است که برای خواندن آن چند نقد عمر باید و تنها می‌توان شمه‌ای از فضایل ناپیدای علوی را واکاوید و پیش روی همگان نهاد.

از آنجا که حس کمال‌جویــی و ویژگی الگوطلبی و نمونه‌پذیری، امری فطری و ذاتی اســت و آدمی برای راهیابی به سرمنزل مقصود و دستیابی به کمال مطلوب، در جست وجوی اسوه‌هایی برای پیروی از آنها و گرفتن سرمشق برمی‌آید، باید الگوهای مطلوب را بشناسد. علی علیه‌الســلام پس از پیامبر اعظم صلــی‌الله علیه و آله مصداق کامل اسوه حسنه است و پیروی از ایشان موجب هدایت و کمال امت اسلامی، بلکه انسانی است. شیوه آن بنده راستین حق، سبب ترقی، رشد و تکامل بشر خواهد بود و به همان نسبت ســرپیچی از روش او، گمراهی و نابودی همیشــگی را در پی خواهد داشت. پیامبر درباره سیره علی علیه‌الســلام به عمار یاسر این گونه سفارش می‌کند: ای عمــار، اگر دیدی علی به تنهایی از یک راه می‌رود و تمام مردم به راهی دیگر روانند، به راه علی برو؛ زیرا او تو را به نابودی نکشــاند و تو را از مسیر هدایت و رستگاری خارج نسازد.۱

امام علی علیه‌السلام در برخورد با مردم و جوامع انسانی، دیدگاهی فراتر از دید مسلمان به مسلمانی دیگر داشت. در دیدگاه او مردم از نظر اجتماعی به دو دســته تقســیم می‌شوند. دسته‌ای از آنها، برادر دینی‌اند و دسته‌ای دیگر، در آفرینش با مسلمانان یکسانند. ازاین رو، با هریک از آنها متناسب با آنچه خداوند و سنّت پیامبر تعیین کرده است و نیز متناسب با شأن و کرامت انسانی آنان عمل می‌کرد. در ســفارش به مالک اشتر در همین مورد می‌فرماید: فَإنَّهُم صِنفانِ: اما أخٌ لک فی الدِّینِ و إمّا نَظِیرٌ لَکَ فِی الْخَلْقِ.۲

ای مالک، مردمان دو دسته‌اند، گروهی برادر دینی تواند و گروهی در آفرینش با تو همانندند.

از نظر امام علی علیه‌الســلام، همه انسان‌ها فرزندان یــک پدر و مادر و در نژاد و طبقه برابرند و هیچ انســانی از این جهت، بر دیگری برتری ندارد. ایشــان به صراحت می‌فرماید: «ایُّها النّــاسُ اِنَّ آدَمَ لَمْ یَلِدْ عبدا ولا اَمَةً و انَّ الناسَ کُلَّهُم أحــرارٌ؛ ای مردم، بی‌گمان آدم هیچ یک از فرزندانش را برده و کنیز نزاد و همگان آزادند».۳

از روزی که علی علیه‌السلام خود را شناخت، بر محور حق حرکت کرد و در این راه هماره با حق دمساز بود. به همین دلیل، پیامبر فرمود: «اَلْحَقُّ مَعَ عَلِیٍّ أَینَما مالَ؛ حق به دنبال علی علیه‌السلام است هر جا که برود».۴

علی علیه‌الســلام به تمام معنا، قانون‌مدار و مجری قانون الهی بود و در این راه میان خودی و غریبه تفاوتی نمی‌گذاشت و اگر کســی برخلاف قانون عمل می‌کرد، بدون در نظر گرفتــن موقعیت و مقام وی، حدود الهی و قانونی را بر وی اجرا می‌کرد و هیچ واســطه و شفاعتی را نمی‌پذیرفت. از سوی دیگر، بسیار دقیق و منظم بود و دیگران را از بی‌برنامگی بازمی‌داشت.

از دید امام علی علیه‌السلام، مهربانی و محبت با مردم، در جــذب دل‌ها و اداره کردن انســان‌ها، نقش ارزنده‌ای دارد و سبب می‌شود زمامدار بر قلوب مردم حکومت کند. ایشان درباره مهرورزی به انسان‌ها در عهدنامه مالک اشتر می‌فرماید: دلت را از رعایا، پر از مهر و محبت و لطف کن. در برابر آنها درنده و آزارکننده‌ای مباش که خوردن آنان را غنیمت‌شماری.۵

امام همیشه در دســترس همگان بود به گونه‌ای که پایین‌تریــن رده‌هــای اجتماعی نیز به ســهولت و بدون کوچک‌ترین مشــکل و مانعی با وی دیــدار می‌کردند و مشکلاتشان را با او در میان می‌گذاشتند. هیچ دربانی نداشت و به کارگزاران خود نیز سفارش می‌کرد که هیچ‌گاه از دید مردم غایب نشــوند. امام برای آموزش و پرورش مردم در تمام ابعاد زندگی‌شان اهمیت ویژه‌ای قائل بود و بر دو نکته اساسی تأکید می‌ورزید. ابتدا در بخش فرهنگ مردم گذشته، باید تنها سنّت‌های نیکو و آداب و رسوم خوب آنان را گرفت و به کار بســت و در بخش آموزش باید چیزی را به مردم آموخت که برای دنیا و آخرت آنها سودمند باشد و بتوانند از آن در زندگی‌شان بهره گیرند. از نظر علی علیه‌السلام فقط علمی ارزش دارد که شخصیت انســان را بسازد و رشد و تکامل بخشد و او را به خداوند و اوج تقرب برساند.۶

سیره امام علی علیه‌السلام در بعد فردی و خانوادگی نیز در اوج است. علی علیه‌السلام، یگانه خداشناس است. او در خانه خدا چشم به جهان گشود و در خانه حق، کام جانش به نام حق و به یاد خدا شــیرین شد. او در خداشناسی به یقین کامل رسیده بود، آن چنان‌که می‌فرماید: «انّی لَعَلی یَقینٍ مِنْ رَبّی و غَیْرِ شُبهَةٍ مِنْ دینی؛ من درباره پروردگارم، خود به سرمنزل یقین رسیده‌ام و در دینم تردیدی ندارم».۷

خداشناسی علی علیه‌السلام به اندازه عظمت و بزرگی خود اوســت؛ خود حضرت در این باره می‌فرماید: گروهی خدا را از روی رغبت و میل (به بهشــت) می‌پرستند که این عبادت تاجران و سودجویان است و گروهی خدای را از روی ترس، پرستش می‌کنند که عبادت بردگان است و عده‌ای به سبب شکر نعمت‌های الهی و سپاس (و اینکه حضرت حق را شایسته عبادت می‌دانند) او را می‌پرستند و این عبادت آزادگان است.۸

آن‌گاه به نوع عبادت خود اشــاره می‌کند و می‌فرماید: هیچ‌گاه خداوند را از روی ترس یا به طمع و چشمداشت پاداشی نپرستیدم، بلکه چون خداوند را شایسته پرستش دیدم، او را عبادت کردم.۹

امیرمؤمنان علی علیه‌الســلام دربــاره اخلاص نیز می‌فرماید که تمام دوستی‌ها و دشمنی‌ها و جذب و دفع، همه و همه باید برای خدا باشد: «المؤمِنُ مَنْ کان حُبُّهُ لِلّهِ و بُغضُهُ لِلّهِ و أخذُهُ لله و تَرْکُهُ لِلّهِ».۱۰

در ســیره عبادی امام، نماز بزرگترین جلوه عبادت و اساســی‌ترین نماد بندگی و رکن نخستین و پایه اصلی دین است. مؤمن کسی است که دوستی، دشمنی، دادن و گرفتن او برای خدا باشد. در بحرانی‌ترین زمان‌ها و مکان‌ها نیز نماز اول وقت امام به تأخیر نمی‌افتاد، چنان‌که در جنگ صفین گاه و بی‌گاه به خورشید نگاه می‌کرد و مراقب بود که وقت زوال نگذرد. ابن عباس از حضرت پرســید: ای امیرمؤمنان، چرا گاهی از جنگ دست می‌کشی و به آسمان می‌نگری؟ فرمود: «به خورشید و زوال آن نگاه می‌کنم تا وقــت نماز را بدانم و نماز اول وقت را از دســت ندهم.» ابن‌عباس با شگفتی پرسید: آیا در هنگامه نبرد که مجال اندیشــیدن به چیز دیگری جز جنگ نیست، به نماز اول وقت می‌اندیشی؟ فرمود: «ما برای چه با آنان می‌جنگیم؟ آیا برای نماز، نبرد نمی‌کنیم؟»۱۱

امام علی علیه‌السلام از نظر خانوادگی و توجه به کانون انس و الفت نیز الگویی نیکو برای تمام خانواده‌هاست. امام، بزرگ‌ترین عامل خوشــبختی و راز کامیابی خانواده را در گرو باصفا نگاه داشتن کانون خانوادگی، اخلاق پسندیده و محبت و مهربانی و وفاداری در آن می‌داند. حضرت درمورد حقوق همسران می‌فرمود: مبادا بر زنان خویش ستم روا دارید و آنان را از حق خویش محروم ســازید. هرکس به اندازه یک درهم گوشــت برای همسر و فرزندان خویش خریداری کند، مانند کسی اســت که برده‌ای از فرزندان اسماعیل علیه‌السلام را آزاد ساخته است.۱۲

شــیوه و رفتار علی علیه‌السلام با فرزندانش بر اساس تربیت نبوی بود .ایشان در وصیتی به فرزند خود امام حسن علیه‌الســلام درباره رعایت حقوق خانواده و خویشاوندان می‌فرماید: وَاَکرِمْ عَشیرَتَکَ فَاَنَّهُم جَناحُکَ الذی بِهِ تَطیرُ وَ أَصلُکَ الّذی الَیهِ تَصیرُ وَ یَدُکَ التی بِها تَصُولُ.۱۳

خویشانت را گرامی بدار که بال‌های تواند و با نیروی آنان می‌توانی پرواز کنی و همچنین آنان ریشه تواند که به آن بازمی‌گردی و دستان تواند که با آنان به دشمن یورش می‌بری. اصولاً دل بستگی به خانواده، حفظ و حراست از بســتگان و رسیدگی به آنان، اهتمام به صله رحم، استوار ســاختن پیوند خویشاوندی از سنّت‌های نیکو و از اصول اساسی در فرهنگ اسلام به شمار می‌رود که مورد تأکید جدی امام علی علیه‌السلام است.

از آنچه گذشــت، درمی‌یابیم که علی علیه‌الســلام، سرچشــمه کرامت و قله بلند فضایل و کمالات انسانی است. او پرورش یافته اسلام است. پابه‌پای پیامبر حرکت می‌کرد و دوســت و دشمن به فضایلش معترفند. چنین شــخصیتی نمونه آرمانی همه جوامع انسانی است. ابن عباس در سخنی کامل در حق ایشان می‌فرماید: به خدایی که جان من در دست اوست، اگر دریاها، مرکب و درختان، قلم و همه آفریدگان زمین، نویســنده شوند، نمی‌توانند فضایل علی علیه‌السلام را بنویسند.۱۴

و ســرانجام «فُزْتُ وَ رَبِّ الْکَعْبَةِ»؛ سخن امیرمؤمنان علی(ع) به هنگام شهادت، از این حقیقت سرچشمه گرفته اســت که «آن حضرت در جنگ احد، تا سرحد شهادت جنگید و بدنش شــصت زخم برداشــت، ولــی با دیدن بدن‌های گلگون حضرت حمزه(ع) و دیگر شهیدان احد، ناگهان عشق و شوری در وجودش پدیدار شد، به طوری که هیجان‌زده و بی‌تاب گردید. پیامبر از جریان آگاه شد و به علی(ع) فرمود: به تو مژده باد؛ چراکه شــهادت پشت سر توست.»۱۵ امیرمؤمنان علی(ع) سال‌های سال ماند، غم فراق پیامبر، و همسر گرامی‌اش فاطمه(س) را با تمام حــوادث تلخش تحمل کرد؛ دربرابر غصب خلافتش، به دستور پیامبر اعظم ســکوت کرد؛ حتی به منظور حفظ وحدت، خلفای دیگــر را یاری کرد و آنگاه که به جایگاه اصلی‌اش؛ یعنی خلافت رســید، عدالــت معنا پیدا کرد. «مفاهیم گوناگونی که شُعَب مختلف عدالت دارد، در وجود امیرالمؤمنین درهم تنیده است. امیرالمؤمنین، مظهر عدل الهی است».۱۶

در زمان خلافت کوتاه حضرت علی(ع)، ســه جنگ درگرفت که هر یک از دیگری سخت‌تر و پیچیده تر بود؛ زیرا دشمنانش مســلمان و حتی برخی از صحابه رسول خدا(ص) بودند. یاران حضرت نیز پیمان‌شکنانی بودند که چند ســال پس از شهادت ایشان در محراب عبادت، سر مبارک فرزندش را روی نیزه بردند.

منابع:

۱- خطیب بغدادی، تاریخ بغداد، ج ۱۳، ص ۱۸۸.
۲- نهج‌البلاغه، نامه ۵۳.
۳- محمدبن یعقوب کلینی، الکافی، ج ۸، ص ۶۹.
۴- کافی، ج ۱، ص ۲۹۴.
۵- نهج‌البلاغه، نامه ۵۳.
۶- علی رفیعی علامه و دشتی، سیره امام علی علیه‌السلام، ص ۷۹ [دانشنامه امام علی علیه‌السلام].
۷- کافی، ج ۵، ص ۵۴.
۸- همان، ج ۲، ص ۸۴.
۹- ابن ابی‌الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۱۰، ص ۱۵۷.
۱۰- غررالحکم، ص ۶۷.
۱۱- حسن بن ابی‌الحسن دیلمی، ارشاد القلوب، ج ۲، ص ۲۲.
۱۲- همان، ج ۷۸، ص ۳۲.
۱۳- همان، نامه ۳۱.
۱۴- قاضی نورالله شوشتری، احقاق الحق، ج ۴، ص ۱۰۱.
۱۵- محمد محمدی اشتهاردی، سیره چهارده معصوم، ص ۱۱۷.
۱۶- مقام معظم رهبری، به نقل از: روزنامه همشهری، ۱۳۸۷/۴/۲۷.

قصه بیژن و منیژه برای کودکان

«بیژن و منیژه» پس از گذشت سال‌ها این‌بار با قلم سوسن طاقدیس برای بچه‌ها انتشار می‌یابد. «بیژن و منیژه» داستانی عاشقانه از شاهنامه است که عشق بیژن، پسر گیو به منیژه، دختر افراسیاب در آن روایت شده است.

معرفی کتاب

در غرب خبری نیست

یادداشتی بر کتاب غرب‌زدگی اثر جلال آل احمد

معصومه خسروشاهی

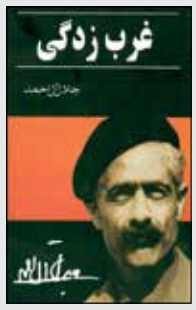

ترکیب غرب‌زدگی (طبق گفته جلال آل احمد) اولین بار توسط سید احمد فردید بیان شده است. آل احمد در ملموس کردن معنای این عبارت آن را مثل سن‌زدگی می‌داند یا مثلا وبازدگی. اینکه چرا غرب در تعبیر این عبارت حکم یک بلا را دارد، سوالی است که در طول مطالعه کتاب به آن دست می‌یابیم.

در روزگار ما کمتر کسی را می‌توان یافت که با مفهوم غرب‌زدگی بیگانه باشد. این مفهوم به طور عام در بیشتر وجوه زندگی ما نمود دارد مثل رفت و آمدهای معمولی، خرید کردن، به تفریح رفتن در یک شهر یا حتی یک روستا.

مقالات فوق حاوی گلایه‌ها و آرزوهاست. گلایه‌هایی از وضع موجود فرهنگ و علم و تولید و اداره کشور. هرچند مقاله‌ها در دوره پهلوی دوم نوشته شده است، اما بعضی از قسمت‌های آن حتی در سال ۱۳۹۲ هم مصداق دارد. شاید در این نکته که هنوز هم برخی مدارس ما به طور نسبی غرب زده تربیت می‌کنند و...

در کنار این گلایه‌ها آل احمد آرمان شهری را تصویر می‌کند. آرمان شهری که مصالح ساخت و برپایی آن از لا به لای شکایات نسبت به وضع موجود شکل می‌گیرد. وابستگی فکری به غرب و جهل به ذات و ماهیت خود از انسان ایرانی مسلمان موجودی می‌سازد که گویا غرب همچون صاعقه‌ای بر روح و روان او تاخته است. و این پدیده دیگر نه شخصیت دارد و نه تخصص چرا که او نه مانند فردی غربی است و نه مانند یک ایرانی مسلمان.

مشکل دیگری که در این کتاب خاطرنشان می‌شود، مرحله بعد از غرب‌زدگی است. مرحله ماشین‌زدگی. یعنی در صورتی که از حالت غرب‌زدگی بیرون بیایم و لااقل خود سازنده ماشین بشویم، تازه به ابتدای غرب رسیده و می‌شویم برده ماشین. انسان‌هایی خالی از شخصیت و تنها به فکر زندگی سرخوشانه و راحت‌تر، به کمک ماشین‌هایی که هرروز به بازار می‌آیند.

آرمان‌شهر جلال بی‌شباهت به وضع امروز کشورمان نیست. جایی که دیگر نیاز به مستشاران غربی و شرقی نیست و روحیه بازگشت به خویشتن توسط یکی از بزرگ‌ترین شخصیت‌های معاصر جهان اسلام یعنی امام خمینی(ره) احیا شده است. فضای پیش رو، امید بخش وروشن است. به هرحال با توجه به تمام محاسن این کتاب اما لحن مایوسانه آل احمد حاکی از باور نداشتن او به افتادن اتفاق‌های نو و تاریخ‌ساز در ارتباط با ملت ایران است، چرا که اوضاعی برای ما تصویر می‌کند همانند فریادی دردمندانه است که بر بالای پیکره خالی از هویت ایران (دوران محمد رضاپهلوی) به گوش می‌رسد.

نهضتی که با انقلاب اسلامی شروع شد پاسخی به چرا جویی‌های ملتی است که جلال آل احمد در قالب غرب‌زدگی با دید خود کمابیش درست یا غلط آنها را به تحریر در آورده است. به هر حال خواندن این کتاب خالی از لطف نیست. برای اینکه بدانیم در چه موقعیتی قرار داریم و چه می‌توان کرد تا نسلی برغرب‌زدگی و ابتلائات آن فائق آید.

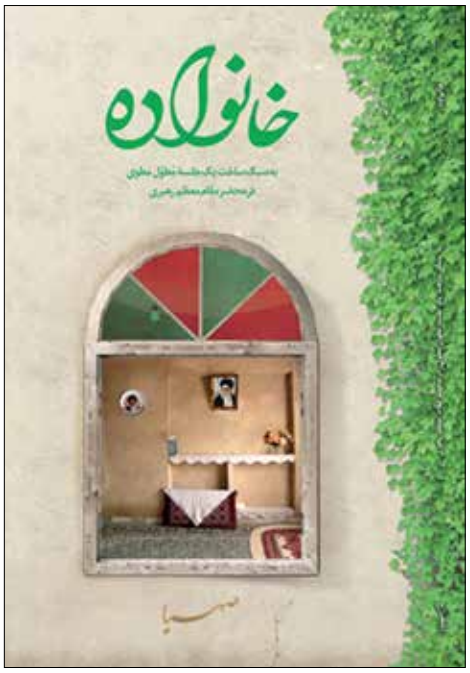

سبک زندگی اسلامی از منظر مقام معظم رهبری در کتاب «خانواده»

پنجره‌ای به سوی خانواده اسلامی

عرفان جعفری

«خانواده»، کتابی است ۱۲۸ صفحه‌ای و تماماً از بیانات معظم‌له، که ماحصل کار روی بیش از یک‌صد سخنرانی در جلسات خطبه‌خوانی عقد، نشست اندیشه‌های راهبردی با موضوع زن و خانواده، دیدار مداحان در سالروز میلاد حضرت فاطمه زهراسلام‌الله‌علیها و جلسات با بانوان نخبه است. این کتاب در سبکی نو ارائه شده است به‌نام: «ساخت یک جلسهٔ مطوّل مَطوی در محضر مقام معظم رهبری». دیدگاه‌های منحصر به‌فرد حضرت آقا در نوع نگاه ایشان به زن و نقش او در خانواده و ارائه دادن الگوی جامع خانوادهٔ اسلامی برای جوامع بشری در این کتاب باعث شده است تا مخاطب آن، فقط زوج‌های جوان نباشند و هرکس می‌خواهد خانواده‌ای تشکیل دهد، یا تشکیل داده و در ابتدای راه است، یا سال‌هاست که زندگی مشترک را شروع کرده و اکنون در فکر زندگی مشترک فرزندان است، می‌تواند مخاطب آن باشد. کتاب خانواده با شمارگان ۶۰۰۰ نسخه در چاپ اول و دوم و قیمت ۳۸۰۰ تومان به مشتاقان عرضه می‌شود.

مقام معظم رهبری در جایگاهی قرار دارند که واجد دو شأن حکمرانی بر امور کشور و حکمرانی بر قلوب و دل‌هاست. معمولاً شأن اول که گره‌ها را از امور جاری باز می‌کند و مانع از ایجاد بن‌بست در نظام می‌شود، مورد توجه قرار می‌گیرد. اما ایشان به‌عنوان یک عالم و متفکر اسلامی که علم خود را وقف رشد و به سعادت رساندن مردم کرده‌اند، شأن دیگری دارند که همان هدایت قلوب، حکمرانی بر دل‌ها و جذب جان‌ها به سوی کمال و ایجاد فضای مناسب برای رشد فضائل انسانی در جامعه و «پدر» بودن برای یکایک فرزندان این مرز و بوم است؛ پدری که دغدغهٔ مشکلات و دردهای فرزندان را دارد. مشکلات فرهنگی امروز نیازمند طبیبی حاذق است. یکی از دغدغه‌های مهم آقا، دغدغه ایشان بر متن زندگی مردم است که آن را تحت عنوان «سبک زندگی» بیان فرموده‌اند و مرحله‌به‌مرحله، مسائل آن را شکافته‌اند. اولین عنوانی هم که ذیل مبحث سبک زندگی طرح می‌کنند، موضوع «خانواده» است. اول، نوع نگاه ایشان به زن و نقش او در خانواده و دوم، ارائه دادن الگوی جامع خانوادهٔ اسلامی برای جوامع بشری.

جلسات خطبه‌خوانی عقد:

در بین اسناد، به پدیده جذاب و استثنایی جلسات خطبه‌خوانی عقد، توسط آقا برخوردیم. فضایی بسیار صمیمی بر این جلسات حاکم است که نشان از علاقه ایشان به ازدواج جوانان دارد. حضرت آقا در جلسه پرسش و پاسخ دانشجویی در دانشگاه شیراز، در زمان ریاست‌جمهوری می‌فرمایند: «من در تهران خودم، هر هفته عقد می‌خوانم، یکی از کارهایی که از رسوم آخوندی و سنت‌های آخوندی همچنان حفظ کرده‌ام، یکی این است؛ عقد را می‌خوانم. دوست می‌دارم که عقد بخوانم برای افراد. ۱۳۶۷/۹/۲۱»

(البته طبیعتاً در دوران بابرکت رهبری، تعداد جلسات روندی نزولی داشته، ولی همچنان این سنت حسنه را تداوم بخشیده‌اند.)

آقا از طرف عروس خانم‌ها وکیل می‌شوند و وکالت داماد را به روحانی دیگری می‌سپرند. اما قبل از خواندن صیغه عقد، دقایقی برای خانواده‌ها و زوج‌های جوان صحبت می‌کنند؛ با بیانی چنان گرم و گیرا و روان و قابل‌فهم که لبخند رضایتی حاکی از به دل نشستن را بر لبان حاضران می‌نشاند. ایشان ضرورت‌ها و نیازهای انسان عصر فعلی را به‌خوبی درک می‌کنند. چراکه ارتباط بسیار نزدیکی که با مردم و بدنه جامعه دارند، باعث می‌شود کاملاً از موقعیت امروزی خانواده‌ها آگاه باشند، مشکلات را بشناسند و راهکارهایی کاملاً سازگار با شرایط و موقعیت‌های روز ارائه دهند.

سبک زندگی:

ایشان همچنین به‌عنوان یک جامعه‌شناس تمام عیار، خانواده را به چشم هسته اصلی و سلول بنیادینی که بافت‌های جامعه را ایجاد می‌کند، نگاه کرده و به رسالت اجتماعی این نهاد، در راستای هدف نهایی تشکیل تمدن اسلامی توجه دارند: «هدف ملت ایران و هدف انقلاب اسلامی، ایجاد یک تمدن نوین اسلامی است. این تمدن نوین دو بخش دارد: یک بخش، بخش ابزاری است؛ یک بخش دیگر، بخش متنی و اصلی و اساسی است... اما بخش حقیقی، آن چیزهایی است که متن زندگی ما را تشکیل می‌دهد که همان سبک زندگی است که عرض کردیم. این، بخش حقیقی و اصلی تمدن است؛ مثل مسأله خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، نوع خوراک، نوع آشپزی،... ۱۳۹۱/۷/۲۳».

نوع نگاه به موضوع زن:

نکتهٔ دیگر آنکه امروز دنیا اسیر سلطه تبلیغاتی فرهنگ غرب است و هرکس که نسخه‌ای برای حل مشکلات انسان‌ها ارائه می‌دهد، باید ضعف‌های فرهنگ غرب را بشناسد و اول، پادزهر آن را ارائه کند. آقا بر این فرهنگ و پایه‌ها و درونمایه آن کاملاً واقفند و در کنار دیدن نقاط قوت این فرهنگ، شناخت کاملی نسبت به یکی از عمده‌ترین انحرافات آن، یعنی فاصله گرفتن از نگاه صحیح به مسأله خانواده و زن دارند. لذا تأکید فراوانی روی زن و نقش او در خانواده داشته و مکرر فرموده‌اند که در موضوع زن، طلبکار فرهنگ غرب هستیم.

همسر و پدری تمام‌عیار:

و اما مهم‌ترین نکته اینکه آقا یک همسر و یک پدر تمام عیار هستند. اولین عمل‌کننده به توصیه‌ها و مؤکداتی که در زمینهٔ خانواده دارند، خودشان هستند. روش ایشان در برخورد با والدین، همسر، فرزندان، عروس‌ها و دامادها و نوه‌ها و در کل زندگی خانوادگی، در اوج قله‌ای قرار گرفته که ایشان را در این زمینه به الگوی نیکویی برای مردم تبدیل کرده است. اگر به سیرهٔ زندگی ایشان دسترسی وجود داشت، قطعاً نور آن تمام جامعه را روشن می‌کرد. ایشان در بحبوحهٔ مبارزات انقلابی ازدواج می‌کنند و ثانیه ثانیه‌های زندگی جهادیشان گواهی است بر این مطلب که انقلاب و نهضت احیای اسلام در ایران، از کانون خانواده‌ها، این سلول‌های بنیادین بافت اجتماع، آغاز شد؛ با مبارزهٔ مردانی بصیر که توسط زنانی صبور و بااستقامت تحریض و تشویق می‌شدند.

(در ادامه اشاره، بخش‌هایی از دو مصاحبه منتشرشده از همسر مکرمه ایشان ـ سرکار خانم خجسته ـ در سال‌های ۱۳۶۲ و ۱۳۷۲ آمده است که در این مقال نمی‌گنجد و مخاطبان محترم با تهیه کتاب می‌توانند این دو مصاحبه را مطالعه کنند.)

سبک کتاب

در تنظیم این کتاب، بیش از صد سخنرانی آقا به کار رفته است. اغلب این سخنرانی‌ها مربوط به جلسات خطبه‌خوانی عقد، نشست اندیشه‌های راهبردی با موضوع زن و خانواده، دیدار مداحان در سالروز میلاد حضرت فاطمه زهراسلام‌الله‌علیها و جلسات با بانوان نخبه است. برای تنظیم مباحث این سخنرانی‌ها، از سبک «ساخت یک جلسهٔ مُطوّلِ مَطوی در محضر مقام معظم رهبری» استفاده شده که توضیحات آن در ادامه می‌آید.

ساخت: برای نشر بیانات و تفکر رهبری عزیز لازم است یک کار میانی روی متون انجام شود و با چینشی خاص از بیانات ایشان، اصطلاحاً کتاب‌سازی صورت پذیرد. طبعاً کتاب‌سازی برای موضوعات مختلف بایستی از سبک‌های متناسبی بهره ببرد. سبک‌هایی مستند، بدیع، گویا، رسا، جذاب و شکیل.

یک جلسه: تعمداً این کار هیچ تیتر و تنفسی ندارد تا اقتضای سبک را نشان دهد. انگار که در حال شنیدن طنین گرم صدای ولی خود هستیم؛ آن هم در جلسهٔ بانشاطِ قرائت صیغهٔ عقد، البته جلسه‌ای مجازی؛ جلسه‌ایِ مجازی و خیالی با کلماتی حقیقی.

مطوّل: (طول) به‌معنای طولانی. این لفظ حکایت از طولانی بودن یک متن یکپارچه دارد. مطوّل به معنای صرفِ حجیم بودن کتاب نیست، بلکه اگر یک جلسهٔ بیاناتِ از نظر زمانی طولانی شود به آن اطلاق مطوّل خواهد شد.

مَطوی: (طوی) به‌معنای در هم پیچیده. طبیعتاً برای ساخت یک جلسهٔ واحدِ مطوّل، از میان بیش از یک‌صد جلسه، لازم است مطالبِ با یک نظام منطقی در هم تابانده شوند. تقطیع و کنار هم گذاشتن سخنرانی‌ها حتماً در موضوعاتِ مرتبط است و اگر توجه خواننده به تاریخ‌های میان بیاناتِ جلب نشود، احساس یکپارچگی می‌کند در محضر: تمامی مطالب کتاب عین بیانات معظم‌له است و در موارد معدودی که بعضی کلمات به متن اضافه شده‌اند از علامت [] استفاده شده است. اگر مطلبی به‌جهت تکرار یا خروج از موضوع، از بین متن حذف شده باشد، با درج علامت «...» نشان داده شده است.

در پایان، چه بسیار زوج‌هایی که سراپا مشتاق بودند تا زندگی مشترک را در محضر مولای خود شروع کنند؛ ولی به این آرزو نرسیدند. آنهایی که با علم به نظر الهی مقتدای خود، مهریه را چهارده سکه و کمتر و حتی مهرالسنهٔ مقرر کردند، با این آرزو که اگر شروع با عقدخوانی آقا نیست، حداکثرِ هماهنگی با آهنگ کلام آقا را داشته باشد. حال، هرکس خود را از فرزندان معنوی این پدر مهربان و حکیم می‌داند، شایسته است تمام رفتارها و حالات خود را آنگونه بسازد که او می‌خواهد و با رهنمودهای ایشان، خود را در مسیر جادهٔ عمل صالح قرار دهد و به ذره‌ای، لحظه‌ای، خروج از میدان نظر او راضی یا حتی غافل از آن نباشد.

گفت مرا، جوی خُرد موج زد و برد و برد/ برد و به دریا سپرد برد به دیدار ما

سفر مرسه رودوردا با «سفرها و گل‌ها»

ترجمه مجموعه داستان «سفرها و گل‌ها» اثر مرسه رودوردا، نویسنده اسپانیایی به قلم نسترن میرهادی به پایان رسیده است. میرهادی معتقد است مونولوگ درونی و به تصویر کشیدن نیمه تاریک جهان از ویژگی‌های آثار رودوردا هستند.

گزارشی اجمالی از کتاب‌هایی که با موضوع ماه مبارک رمضان منتشر شده‌اند

کتاب‌هایی برای دقایق افطار

احسان حسینی نسب

کتاب‌های بسیاری متناسب با ایام خاص در سال منتشر می‌شوند که می‌کوشند به مخاطبان خود اطلاعاتی طبقه‌بندی شده در مورد آن مناسبت خاص بدهند. کتاب‌هایی که در ایام ماه محرم یا ایام دهه فجر منتشر می‌شوند گواه این ادعاست. با همین نگاه می‌توان گفت کتاب‌های بسیاری نیز با محوریت ماه مبارک رمضان منتشر شده‌اند که کوشیده‌اند به مباحث اصلی مختلف در این ماه مانند شرح و بررسی ادعیه ماه مبارک رمضان، نحوه تغذیه و... بپردازند. در کنار کتاب‌هایی که برای طیف مخاطبان بزرگسال منتشر شده، کتاب‌های بسیاری نیز برای مخاطبان کودک و نوجوان منتشر شده که در این مجال به اختصار به معرفی برخی از این کتاب‌ها می‌پردازیم.

ماه رمضان مهم‌ترین ماه سال در فرهنگ اسلامی به حساب می‌آید؛ ماهی که بسیاری از آن با عبارت ماه آشتی با خدا یاد می‌کنند و معتقدند در این ماه مهمان سفره رحمت الهی هستند. بسیاری از ناشران، نویسندگان، پژوهشگران و اهالی قلم نیز با تالیف و انتشار آثاری با محوریت موضوع ماه رمضان کوشیده‌اند دین خود به این ماه آسمانی را ادا کنند و نسبت به این ماه ارادت خود را نشان دهند.

اهالی نشر در سال‌های اخیر کتاب‌های بسیاری را با محوریت ماه رمضان تالیف و منتشر کرده‌اند. از جمله کتاب‌هایی که برای مخاطبان بزرگسال و با رویکردهای پژوهشی منتشر شده تا کتاب‌هایی که برای جامعه مخاطبان کودک و نوجوان و با زبانی داستانی منتشر شده است. در این مقال به بررسی و معرفی برخی از این کتاب‌ها می‌پردازیم.

«آن شب قدر که...» یکی از کتاب‌هایی است که به قلم گروهی از نویسندگان و پژوهشگران موسسه فرهنگی و هنری عاشورا و به کوشش انتشارات تاسوعا در ۶۴ صفحه منتشر شده است. نویسنده «آن شب قدر که...» تلاش دارد در روایتی نثرگونه و ادبی مخاطبان را با میهمانی پروردگار در ماه رمضان و قلب این میهمانی، یعنی شب قدر آشنا سازد. در این روایت ویژگی‌های شب قدر، آداب دعا در آن شب و چگونگی بهره‌بردن از آن بیان شده است. هدف از این نوشتار، ضمن آشنایی با شب قدر، شناختن گام‌های رسیدن به سعادت است. از تولیدات انتشارات تاسوعا پیش از این کتاب‌های «با ماهوت مخملی سینه سرخ‌ها»، «بر پرنیان بال‌های عشق» نگاهی روایی به زندگی امام حسین، «خدا و امیر شهیدان رسالت»، «خورشید عالم‌تاب، مباهله» و... روی پیشخوان کتابفروشی‌ها قرار گرفته است.

«از خاک تا خدا» عنوان کتاب دیگری است که به همت انتشارات بوستان کتاب قم و به قلم جواد محدثی خراسانی روی پیشخوان کتابفروشی‌ها قرار گرفته است. این کتاب راه‌های تهذیب نفس، خودسازی، اخلاص در بندگی، بیان راه‌های رسیدن به کمال معنوی و قرب به خدا و تبدیل «دنیا» به «آخرت» را با زبانی ساده بیان کرده است. جواد محدثی، محقق، شاعر و نویسنده در سال ۱۳۳۱ ش در سراب به دنیا آمد. تحصیلات کلاسیک و حوزوی خود را در قم گذراند، در مدرسه حقانی از محضر اساتیدی چون شهید بهشتی، شهید قدوسی، احمدی میانجی، مصباح و... بهره گرفت. همکاری فعال با مراکز فرهنگی و مطبوعات، تأسیس «مرکز ادبی حوزه» جهت تربیت و آموزش قلمی طلاب جوان، انتشار ده‌ها کتاب و صدها مقاله در موضوعات مختلف اسلامی از جمله تلاش‌های فرهنگی وی است.

«مجموعه آشنایی با اسوه‌ها (تاکنون ۱۰ جلد سلمان، بلال و...)»، «آشنایی با سوره‌ها»، «آشنایی با علوم قرآن»، «آفات علم»، «هزار موضوع»، «هزار آیه»، «چشم دل»، «رابطه‌ها»، «گامی در مسیر»، «عشق برتر»، «الفبای زندگی»، «ازساحل به دریا»، «قطعات»، «مینای قلم»، «برگ و بار»، «راهنمای پژوهش»، «هنر در قلمرو مکتب»، «ولایت فقیه به زبان ساده» و... از جمله آثار مصطفی محدثی به شمار می‌آید. «از خاک تا خدا» با شمارگان ۳۰۰۰ نسخه در ۸۸ صفحه و با قیمت ۱۲۰۰ تومان منتشر شده است.

«اکسیر رمضان» نیز از جمله کتاب‌هایی است که با موضوع ماه رمضان منتشر شده و در زمان انتشار توانست مخاطبان بسیاری را جذب خود کند و به سرعت به چاپ دوم رسید. این کتاب به قلم آیت‌الله روح‌الله قرهی تالیف و به سعی انتشارات جواهریان با قیمت ۴۵۰۰ تومان منتشر شده است. در بخشی از این کتاب می‌خوانیم: «عاشق می‌گوید: من فقط صدای تو را می‌خواهم، غیر از صدای تو هر صدایی باشد برای من حرام است. من بر خودم حرام کردم که غیر صدای تو را بشنوم و غیر تو را ببینم. این چشم کور باشد، اگر بخواهد غیر تو را ببیند...».

آیت‌الله دکتر قرهی از جمله اساتید اخلاق کشورمان است که تاکنون تالیفات بسیاری در حوزه عرفان اسلامی و اخلاق داشته است که از جمله آنها می‌توان به کتاب‌های «دلت کجاست»، «گوهری فوق عرشی»، «محوریت باطل در عالم» و «دو گوهر بهشتی» اشاره کرد.

«بهار رویش» نیز از دیگر کتاب‌هایی است که با موضوع ماه رمضان بر روی پیشخوان کتابفروشی‌ها قرار گرفته است. «بهار رویش» را علی صفایی حائری تالیف کرده و انتشارات لیله القدر که ناشر تخصصی کتب دینی است آن را در ماه‌های انتهایی سال ۹۱ و با قیمت ۳۶۰۰ تومان منتشر کرده است. صفایی حائری در «بهار رویش» به شرح و تفسیر دعاهای ورود به ماه رمضان و وداع با این ماه مبارک پرداخته است. از این استاد حوزه و دانشگاه مجموعه کتاب‌های بسیاری در حوزه روحانیت و حوزه و معاد از منظر قرآن توسط انتشارات لیله القدر به چاپ رسیده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین فلسفیان در مقدمه این کتاب می‌نویسد: «اگر چه دیر ولی برای امثال ما که مرکبی لنگ دارند و به سختی و کندی قدم برمی‌دارند و تنها به طلب دلخوشند، رجایی و امیدی هست که بعد از سال‌ها بتوانند چند سخنرانی پر سوز و شور دیگر استاد را در حوزه رمضان و تلاوت دعاهای ورود و وداع آن در فصل بهار قرآن و بهار رویش انسان‌های سالک، به متن نوشتاری برگردانده و در اختیار دل‌های منتظر و مشتاق اقصی نقاط عالم قرار دهند، شاید که دلی بلرزد و دعای او بدرقه راه پر خطر مملو از گردنه‌های نفس‌گیر ما شود که قطعا با خواندن این نواهای سوزان امام ساجدین و رئیس البکائین و این تلاوت دلداده چنین امامی –که وقتی در کنار روضه رضوان رضوی این دعاها را می‌خواند در دریای اشک خود غوطه‌ور می‌شد و حقا که کیلوها وزن کم می‌کرد– دل‌ها از جا کنده می‌شوند اگر چه صخره‌های سنگی باشند که نه تنها به زمین چسپیده که حتی در دل زمین هم ریشه دوانده باشند.»

بیان رسا نیز جزو کتاب‌هایی است که در سال گذشته به همت انتشارات منجی به انتشار رسید. این کتاب مجموعه‌ای از سخنرانی‌های حجت‌الاسلام و المسلمین محمد روزبهانی در شرح و تفسیر ادعیه ماه مبارک رمضان است که در ۴۹۶ صفحه، با قیمت ۱۱هزار تومان و در دو مجلد به انتشار رسیده است.

> **نکته‌ای که در این مقال می‌بایست به آن اشاره کرد این است که کتاب‌های بسیاری هم در خصوص آداب تغذیه و تغذیه صحیح در این ماه منتشر شده است. به عنوان مثال کتاب «رمضان؛ معراج مهمان» به قلم عباس حیدزاده از جمله کتاب‌هایی است تغذیه صحیح در ماه مبارک رمضان را با نگاه به آیات و روایات ائمه معصوم بررسی کرده است**

«تا آسمان» نیز از دیگر کتاب‌هایی است که به شرح و تفسیر ادعیه این ماه می‌پردازد. این کتاب که در ۳۰ بخش تدوین شده، تلاشی است از سوی حسین محمدی‌فام، نویسنده و پژوهشگر در راستای شرح و تفسیر دعاهای سی روز ماه مبارک رمضان. نگارنده با توجه به آیات، روایات و نظریه‌های بزرگان، این دعاها را تفسیر کرده و در این راه، افزون بر دویست روایت از کتب معتبر شیعی را در نوشتار خویش گنجانده است. «تا آسمان» به همت انتشارات جهاد دانشگاهی در ۱۳۸ صفحه منتشر شده و با قیمت ۲۰۰۰ تومان در سراسر کشور توزیع شده است.

نکته‌ای که در این مقال می‌بایست به آن اشاره کرد این است که کتاب‌های بسیاری هم در خصوص آداب تغذیه و تغذیه صحیح در این ماه منتشر شده است. به عنوان مثال کتاب «رمضان؛ معراج مهمان» به قلم عباس حیدزاده از جمله کتاب‌هایی است تغذیه صحیح در ماه مبارک رمضان را با نگاه به آیات و روایات ائمه معصوم بررسی کرده است.

این کتاب شامل یادداشت‌هایی درباره «ماه مبارک رمضان و روزه» است. محورهای اصلی مباحث مطرح شده در «معراج مهمان» شامل بررسی سیره ائمه معصومین (ع) در ماه مبارک رمضان، نگاهی به آثار و برکات روزه از جمله: آثار فردی و اجتماعی روزه و اثر روزه بر خانواده و اثر روزه بر اجتماع، معرفی سیره عملی امام خمینی (ره) در ماه مبارک رمضان، ذکر مناسب‌های تاریخی ماه رمضان در صدر اسلام، بیان فضایل و اعمال شب قدر و بالاخره عرضه راهکارهایی برای تغذیه درست در ماه رمضان. می‌شود

در حوزه کتاب کودک و نوجوان نیز تالیفات بسیاری در سال‌های اخیر بر پیشخوان کتابفروشی‌ها نشسته است و نویسندگان و ناشران بسیاری کوشیده‌اند تا در این خصوص کتاب‌هایی را منتشر سازند. در این میان کتاب «بچه‌های دیروز و شادی‌های ماه مبارک رمضان» از جمله آثاری است که با استقبال مخاطبان کتاب مواجه شد. مصطفی رحماندوست نویسنده که پیش از این سابقه انتشار کتاب‌های بسیاری را در حوزه‌های دین و فرهنگ در کارنامه خود دارد تالیف کتاب «بچه‌های دیروز و شادی‌های ماه مبارک رمضان» را به عهده داشته است. مهدی معتضدیان نیز تصویرگری این کتاب را به عهده داشته است و انتشارات سازمان فرهنگی و هنری شهرداری این کتاب را به انتشار رساند.

«بچه‌های دیروز و شادی‌های ماه مبارک رمضان» با موضوع ماه رمضان، برای گروه سنی (ب) و (ج) تهیه شده است. در این کتاب ابتدا، کلیاتی درباره ماه رمضان، اعمال پیش از ماه مبارک و وظایف بچّه‌ها برای ماه رمضان آورده شده است، سپس اعمال واجب و مستحب ماه رمضان، روزه‌داری و افطار و پس از افطار، مراسم احیا، و برخی از آداب و غذاهای شهرها و کشورهای مختلف شرح داده شده و در ادامه، اعمال شب قدر و عید فطر و وظایف مسلمانان در عید فطر بیان شده است. کتاب، با هدف آشنا کردن کودکان و نوجوانان با فلسفهٔ ماه مبارک رمضان، اعمال واجب و مستحبات رمضان تهیه شده است.

«چرا من روزه بگیرم» دیگر کتابی است که در پاسخ به سوال‌های نوجوانان درخصوص گرفتن روزه در ماه مبارک رمضان منتشر شده است. این کتاب را یدالله نفری، نویسنده و ناشر با نگاه به سوال‌های نوجوانان درخصوص معارف بلند و عالیه دینی و رفع برخی از شبهات در ذهن جوانان و جویندگان و با زبانی ساده، روان و بیانی کوتاه تالیف کرده است. ناشر این کتاب، انتشارات نفری است که آن را در ۱۶۰ صفحه و در شمارگان ۵۰۰۰ نسخه منتشر کرده است. از این نویسنده کتاب‌های دیگری از جمله: «چرا من روزه بگیرم»، «چرا من نماز بخوانم»، «چگونه من نماز بخوانم»، «روزهای شادی مسلمانان» و... نیز به انتشار رسیده است.

سفر به شهر بادگیرها

کتاب «سیمای یزد» نوشته حسین مسرت ازسوی انتشارات اندیشمندان و با حمایت سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان یزد منتشر می‌شود.

معرفی کتاب

نگاهی به کتاب «مهم‌ترین واجب فراموش شده»

امر به معروف و نهی از منکر

علی اکبر عبدالاحدی مقدم

کتاب «مهم‌ترین واجب فراموش شده» که توسط آیت‌الله ابراهیم امینی به رشته تحریر درآمده است، به همت انتشارات موسسه بوستان کتاب دفتر تبلیغات اسلامی در سال ۱۳۹۲ به چاپ رسیده و در اختیار علاقمندان قرار گرفته است.

در مقدمه کتاب می‌خوانیم، یکی از واجبات در اسلام امر به معروف و نهی از منکر است که انجامش یکی از واجبات و ترک آن از محرمات به شمار می‌آید. به تعبیر روایات معصومین امر به معروف و نهی از منکر فریضه عظیمی است که با انجام آن سایر واجبات در خارج عملی و از تحقق محرمات جلوگیری می‌شود.

کتاب از چهار بخش تشکیل شده است و هر بخش شامل چند موضوع می‌شود. بخش اول کتاب با عنوان جایگاه امر به معروف و نهی از منکر در اسلام به تبیین و بررسی جایگاه امر به معروف و نهی از منکر در آیات قرآن، سخنان پیامبر مکرم اسلام(ص)، سخنان اهل‌بیت(ع) و عالمان و فقیهان می‌پردازد و اهمیت این واجب الهی را از دیدگاه هریک از بزرگان تبیین می‌کند.

بخش دوم کتاب با عنوان شناخت معروف و منکر به بیان معنای معروف و منکر می‌پردازد. نویسنده با استفاده از کتاب‌هاب فقهی و اخلاقی این تعریف را برای معروف و منکر می‌پسندد: «معروف کاری است که حسن و خوبی‌اش به واسطه شرع یا عقل روشن شده باشد و منکر آن است که شرع و عقل انکارش کنند» و در ادامه این بخش به معرفی برخی از مصادیق معروف و منکر می‌پردازد. نکته قالب توجه در این بخش اهتمام نویسنده به دو معضل بزرگ یعنی ربا و رشوه است که به صورت تفصیلی به آنها پرداخته است.

نویسنده در بخش سوم کتاب که به شرایط امر به معروف و نهی از منکر اختصاص یافته است، شرایط انجام امر به معروف و نهی از منکر را بیان و چهار شرط را برای آن ذکر کرده است.

شرایطی چون علم و آگاهی آمر و ناهی، احتمال تاثیر، اصرار بر گناه، نداشتن مفسده و ضرر مهم مواردی هستند که نویسنده به عنوان شرایط امر به معروف و نهی از منکر بیان کرده و به تفصیل به شرح آنها پرداخته است.

بخش چهارم کتاب با عنوان مراتب امر به معروف و نهی از منکر به تبیین مراتب انجام این واجب الهی می‌پردازد. نویسنده مراتب امر به معروف و نهی از منکر را چنین بیان می‌کند: تنفر و انزجار قلبی همراه با واکنش عملی، تذکر لسانی یا دعوت با زبان و امر و نهی با قدرت یا با برخورد فیزیکی، نویسنده مرتبه اول امر به معروف و نهی از منکر، یعنی تنفر و انزجار قلبی و تذکر لسانی را وظیفه‌ای عمومی دانسته که بر همه آحاد جامعه اسلامی واجب است و ترک آن از یک طرف موجب گرفتاری جامعه اسلامی در گرداب گناه و فساد می‌شود و از سوی دیگر موجب برانگیخته شدن خشم و غضب الهی شده و جامعه اسلامی گرفتار عقوبات الهی که بر اثر ترک این واجب وعده داده شده، می‌شود و نهایتا متذکر می‌شودکه مرتبه سوم امر به معروف و نهی از منکر که مستلزم برخورد فیزیکی است را باید به نهادهایی که مسئولیت قضایی و اجرایی دارند واگذار کرد تا از بروز هرج و مرج و آشوب در جامعه جلوگیری شود.

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی حقی
دبیر همایش کتاب سال حوزه

سنجه‌های ارزیابی در کتاب سال حوزه

علی اکبر عبدالاحدی مقدم

همایش کتاب سال حوزه از سال ۱۳۷۸ فعالیت خود را در معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه آغاز کرد. تاکنون چهارده دوره از این همایش برگزار شده و اکنون پانزدهمین دوره آن در حال برگزاری است. آثاری می‌توانند در این همایش شرکت داده شوند که در زمینه علوم اسلامی یا انسانی مرتبط با حوزه دین توسط فضلا و علمای حوزوی داخل و خارج کشور تالیف، ترجمه یا تحقیق و تصحیح شده باشند. با توجه به این‌که مهلت فراخوان آثار پانزدهمین دوره کتاب سال حوزه به پایان رسیده مصاحبه‌ای را با حجت‌الاسلام و المسلمین مهدی حقی، دبیر همایش کتاب سال حوزه ترتیب دادیم تا از روند اجرایی این همایش اطلاعات بیشتری کسب کنیم.

■ در ابتدا اشاره‌ای اجمالی به تاریخچه کتاب سال حوزه داشته باشید.

در حال حاضر ۱۴ سال پیاپی است که همایش کتاب سال حوزه با هدف شناسایی بهترین آثار مکتوب حوزوی و نیز تجلیل از صاحبان آثار و پدیدآورندگان این آثار (ناشران و همه دست‌اندرکاران کتاب) برگزار می‌شود و در کنار معرفی برگزیدگان کتاب، از ناشران برتری که در حوزه دین و انتشار آثار حوزویان فعالیت می‌کنند نیز تقدیر می‌شود. همچنین در کنار آثار برتر، خادمان برتر کتاب (کسانی که در پدید آوردن یک اثر خوب و شایسته نقش دارند) را نیز معرفی می‌کنیم مثل ویراستاران، طراحان، کتابداران و... و هرکس که به نوعی جزو خانواده کتاب محسوب می‌شود، طی فرآیندی در کتاب سال حوزه شناسایی شده و مورد تقدیر و تجلیل قرار می‌گیرند.

بنابراین همایش کتاب سال حوزه، هرکس را که به نوعی در ارتباط با کتاب هستند مورد توجه قرار می‌دهد.

■ درخصوص روند اجرایی انتخاب کتاب سال حوزه و نیز روال انتخاب آثار برتر توضیحاتی دهید.

ما در ابتدای هر سال فراخوان آثار را می‌دهیم. سه ماهه اول سال فراخوان آثار است و ما آثار سال قبل را فراخوان می‌کنیم، در کنار کتاب‌هایی که در سال گذشته به چاپ رسیده‌اند، پایان‌نامه‌های سطح چهار حوزه که سال قبل دفاع شده باشند نیز می‌توانند در این فراخوان، شرکت کنند. بعد از اتمام فراخوان، داوری آثار شروع می‌شود. داوری آثار توسط بیش از ۴۰۰ تن از فضلای حوزه علمیه قم که با دبیرخانه همایش ارتباط دارند، انجام می‌شود. همه داوران از چهره‌های شناخته شده حوزوی در رشته خود هستند که غالبا آثار زیادی را نیز در رشته خود ارائه کرده‌اند.

آثاری که به دبیرخانه همایش می‌رسند، ابتدا توسط یک گروه تخصصی سه نفره دسته‌بندی می‌شوند و هر اثر بنا به تشخیص این گروه به یکی از ۱۶ گروه علمی همایش که شامل گروه‌های علمی اخلاق و عرفان، ادبیات و هنر، اقتصاد و مدیریت، تاریخ و سیره، ترجمه، تصحیح و تحقیق، تفسیر و علوم قرآن، تکنولوژی آموزشی، حدیث و درایه و رجال، حقوق و علوم سیاسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و روان‌شناسی، فقه و اصول، فلسفه و کلام و کتب مرجع هستند، ارجاع داده می‌شوند تا مورد داوری قرار بگیرند. باید یادآوری کنم که قبل از داوری، آثار در ابتدا مورد یک ارزیابی اولیه قرار می‌گیرند و برای هر اثر علاوه بر پرونده مشخصات، یک پرونده علمی برای ارزیابی محتوایی تشکیل می‌شود و بر اساس محتوا یک گروه سه نفره آثار را مورد ارزیابی اجمالی قرار می‌دهند که آیا این کتاب در سطح ورود به همایش هست یا خیر؟

بعد از مشخص شدن آثاری که قابلیت ورود به همایش را دارند، مرحله دوم داوری که داوری تفصیلی و علمی است، آغاز می‌شود. در این مرحله آثار توسط دو نفر از داوران آن رشته مورد ارزیابی قرار می‌گیرند، این مرحله حدود دو ماه طول می‌کشد و بعد از اتمام داوری، گروه علمی تشکیل جلسه داده و نتیجه داوری را مورد بررسی قرار می‌دهد تا احیانا ایرادی در روند امور رخ نداده باشد و در ادامه آثار برتر را شناسایی می‌کنند.

امسال یک مرحله دیگر به ارزیابی آثار اضافه شده است، یعنی آثاری که بالاترین امتیاز را می‌آورند و به عنوان کاندیداهای کتاب برتر معرفی می‌شوند دوباره مورد بررسی قرار می‌گیرند و در صورت لزوم دوباره مورد ارزیابی قرار می‌گیرند تا آثار برتر مشخص شوند. بعد از اینکه آثار برتر توسط شورای علمی گروه‌ها معرفی شدند، این آثار به شورای علمی کتاب سال حوزه که یک گروه هفت نفره هستند، ارائه می‌شوند و این گروه دوباره تشکیل جلسه داده و آثار برگزیده توسط این گروه هفت نفره اعلام می‌شوند و این گروه تشخیص می‌دهند که کدام آثار به عنوان برگزیده اعلام و کدام آثار شایسته تقدیر اعلام شوند.

ناشران برتر نیز با توجه به پرونده‌ای که دارند و نسبت به آثار ارسالی و نسبت به عملکردشان مورد ارزیابی قرار می‌گیرند و در شورای علمی تعیین تکلیف می‌شوند. همین‌طور از خادمان برتر، کتابخانه‌های برتر نیز تقدیر می‌شود.

لازم به ذکر است که همه ساله در کنار همایش کتاب سال حوزه از شخصیت‌های علمی باسابقه حوزه که در چارچوب تولید آثار مکتوب فعالیت داشته‌اند نیز تقدیر می‌شود.

■ استقبال از همایش کتاب سال حوزه را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

کتاب سال حوزه تقریبا شامل تمام آثار منتشر شده حوزویان می‌شود و به ندرت پیش می‌آید که اثری از آثار حوزویان به این همایش ارسال نشود. امسال حدود ۷۵۰ اثر به دبیرخانه همایش ارائه شده که نسبت به سال گذشته شاهد افت ۲۵ درصدی هستیم که به نظر می‌رسد، تحت تاثیر وضعیت بازار نشر و افزایش هزینه‌های نشر و... باشد. از سوی دیگر همین موضوع سبب شده تا ناشران از انتشار آثاری که از ارزش علمی و ترویجی کمتری برخوردار هستند، چشم‌پوشی کنند.

■ تاثیر انتخاب کتاب سال حوزه بر آثار حوزویان را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

باید به این مطلب اذعان کرد که از نظر کیفی یک اتفاق بی‌بدیل فرهنگی و اجتماعی درخصوص کتاب، شناسایی کتاب، معرفی کتاب و... توسط این همایش، در حوزه عامیه اتفاق افتاده است و می‌توان گفت به نوعی همایش کتاب سال حوزه، رصد اطلاعات آثار حوزویان است و بر اساس تحلیل‌هایی که ما از آثار به دست آورده‌ایم، می‌توان گفت روند روبه رشدی در راستای اهداف کتاب سال حوزه شکل گرفته است.

کتاب‌هایی که در حال حاضر منتشر می‌شوند، از نظر شکل و محتوا و... قابل مقایسه با سال‌های گذشته نیستند و قطعا یکی از عوامل موثر در این زمینه، همایش کتاب سال حوزه است.

■ به چه طریقی از آثار برتر و نویسندگان آنها تقدیر و حمایت می‌شود؟

با توجه به این‌که ما در فضای حوزه علمیه قرار داریم و در این فضای معنوی فعالیت می‌کنیم، هدف اصلی تقدیر و تشکر ما از آثار برتر، مادی نیست و بهترین تشویق برای فرهیختگان حوزوی همین انتخاب و معرفی کتاب‌های برتر و برگزیده و نویسندگان آنها به جامعه علمی کشور است. مسائل مادی در این همایش در حاشیه قرار دارند و جوایز این همایش معمولا سفر معنوی حج عمره است. بعد از برگزاری همایش کتاب سال حوزه، نمایشگاهی از آثار برگزار می‌شود، در همین راستا آثار برتر به اندیشمندان و علمای حوزوی و دانشگاهی سراسر کشور ارسال می‌شود و این می‌تواند، پلی باشد بین حوزه و دانشگاه تا ارتباط موثری برقرار شود.

در کنار این حمایت‌ها، امکانات پژوهشی، معرفی به مرکز نخبگان و برخی امتیازهای خدماتی به برگزیدگان ارائه می‌شود که البته چندان قابل توجه نیست.

ترجمه رضا رضایی از آخرین رمان خواهران برونته

رضا رضایی که ترجمه آثار ادبی کلاسیک را در دست دارد، از ترجمه آخرین رمان از آثار خواهران برونته با نام «شرلی» خبر داد.

در گفت‌وگو با اکبر نیکان‌پور

تصویرگری کودک و نوجوان چه حال؟ چه خبر؟

مهدیه سیدنورانی

کتاب و تصویر در حوزه کودک و نوجوان، به‌خصوص کودک، چنان با هم گره خورده که جدایی این دو از هم نه تنها اجتناب‌ناپذیر، که غیرقابل تصور است. از سویی، خصوصا در سال‌های اخیر، مشتاقان زیادی به دیده حرفه، عمده تلاش خود را در عرصه تصویرگری برای کودک و نوجوان، متمرکز کرده‌اند. این از یک جهت نویدبخش است. از جانبی، اما شاید خالی از آفت و آسیب نباشد. در این‌خصوص، با اکبر نیکان به گفتگو نشستیم که از معدود تصویرگرانی است که حدود سه دهه در جهان مطبوعات و کتاب کودک و نوجوان، همواره چهره بوده، جوایز بی‌شمار داخلی و بین‌المللی را از آن خود کرده و در اوقات فراغت نیز با نشان درجه یک هنری در چند دانشگاه کشور به تدریس فنون و تکنیک تصویرسازی سرگرم است.

■ استاد نیکان‌پور، ابتدا بفرمایید اصلا چرا تصویرگری؟ به عبارتی اگر تصویرگری را از حوزه رسانه و کتاب حذف کنیم چه اتفاقی می‌افتد؟

متن وقتی برای کودکان و نوجوانان کامل‌تر و شیرین‌تر است و شور و حالی در بین بچه‌ها ایجاد می‌کند که همراهش تصویر باشد. در عرف هم به همین صورت بوده. از دارالفنون تا حالا را در نظر بگیرید. کنار چاپ سنگی، تصاویر چاپ سنگی استفاده می‌شد. اصلا کتاب ما با تصویرسازی همراه است؛ یعنی یک نقطه شروع، تصویرسازی است. این فرهنگ، این سنت تصویری ما، با همان کتابت ما شروع می‌شود. ما تصویرسازی کتاب کودک به معنای امروز نداشتیم. ما مجموعه‌ای از کتاب‌هایی داشتیم که کنارش تذهیب بود، مینیاتور بود، یا بخشی از کتاب‌های درسی‌مان چاپ سنگی بود ولی طرح‌های تصویرسازی، تصویرسازی‌هایش با چاپ سنگی بود. از نمونه‌های خوبش است که در آن بسیار شیرین باغچه‌بان قصه خاله سوسکه معروف قدیمی را تصویرسازی و با چاپ سنگی هم کار کرده بود. به نظرم هنوز هم بعد از صدسال باارزش‌ترین کتابی است که برای کودک و نوجوان ما منتشر شده. بعد تصویرسازی بنا به تکنولوژی‌های جدید، چاپ و مدرن شد و بعضی از ابزار کار صنعت تصویرگری به شیوه‌های جدید درآمد. بنابراین تصویر، مکمل نوشته‌هاست و پیش از همه، بچه‌ها دوست دارند وقتی کتاب را ورق می‌زنند، تصاویر را ببینند. تصاویر، اثر را جذاب می‌کند. تصاویر یک کتاب بچه‌ها را جذب می‌کند تا بروند داخل کتاب. تصویر روی جلد کتاب کمک می‌کند به آنها، که بروند سراغ متن. به‌علاوه، تصویر اگر گویا باشد بیانگر خود متن هم هست.

■ با این پیش‌درآمد، اگر موافق باشید گفت‌وگو را با نگاهی به حال و هوای تصویرسازی در حوزه مطبوعات و رسانه‌های کودک و نوجوان ادامه دهیم.

من حقیقتی را بگویم. در همه فعالیت‌های هنری اکثر دوستان چه آنهایی که نظریه‌های آکادمیک را بلدند یا آنهایی که استاد دانشگاه بودند یا به این حرفه علاقه‌مند بودند و حتی به نوعی با حرفه‌های دیگر سروکار داشتند در حوزه پژوهش مشکل، داشتند. ما پژوهش نکرده می‌آییم کاری را انجام می‌دهیم. من خودم سه دهه است دارم کار می‌کنم ولی گاهی وقت‌ها کارم همراه با پژوهش بوده. بعد به این نتیجه رسیدم که کاش این پژوهش در مرحله اول انجام می‌شد که این دانشجوها می‌رفتند می‌خواندند و می‌دانستند شروعش کجاست؛ اصلا ادبیات این تصویر چیست، با تمام اینها آشنا می‌شدند و می‌دانستند و نقطه شروع را پیدا می‌کردند. به عبارتی می‌دانستند چند تا کتاب در این زمینه هست و از کجا شروع می‌شود، تعریف و تاریخچه‌اش چیست؛ یا در این کشور چه کسانی کار کردند، چه شکلی کار کردند، اصلا تصویرسازی‌های خودمان چه شکلی است. من متاسفم بعد از سه دهه که کار کردم هنوز چاپ سنگی‌های این کشور ناشناخته است. آیا حیف نیست؟

■ سری هم بزنیم به آسیب‌هایی در حوزه کتاب‌های کودک و نوجوان.

من آرزو داشتم که همیشه تصویرسازی کتاب کودک ونوجوان هم با پژوهش همراه باشد. چون آن موقع کار منسجم‌تر است، منظم‌تر است. ما الان وقتی برگردیم به گذشته نگاه کنیم، می‌بینیم انبوهی از تولید کتاب داریم. این کتاب‌ها شباهت‌های زیادی با هم دارند. من دارم از لحاظ تصویرسازی نقد و بررسی می‌کنم. من فکر می‌کنم لزومی نداشت به این شکل تولید تصاویر شود. اگر می‌شد ناشران و انجمن‌ها برنامه‌ریزی داشته‌باشند و به هر تصویرسازی بگویند مثلا دو تا سه تا کار کن، هم تامین شو هم برو همسفر این کتاب شو، خیلی بهتر بود. شما وقتی همسفر یک کتاب می‌شوید، می‌روید مطالعه هم می‌کنید و خیلی دقیق‌تر هستید. چنین اتفاقی نیفتاده. ما الان اگر آمار بگیریم، فقط چند تا کتاب خوب داریم. بقیه‌اش، معمولی است و اصلا بعضی‌هایش برای گذران زندگی ما بوده. یعنی ما مجبور بوده‌ایم به خاطر اینکه پول نان و پنیرمان را دربیاوریم مثلا دو کتاب معمولی دیگر هم کار کنیم تا بتوانیم بعدها مثلا کار خوب هم انجام دهیم.

■ با این نگاه وتصور، تصویرگری کودک و نوجوان بعد از انقلاب را در مقایسه با قبل از انقلاب به لحاظ کمی و کیفی، چطور ارزیابی می‌کنید؟

آن‌وقت‌ها که ما دانشجو بودیم، معلمان ما در مطبوعات کار می‌کردند. به هر حال معلمان ما نسلی بودند که همه‌شان هنرمند بودند. خیلی‌هایشان هم الان نیستند، خدا رحمتشان کند. نسلی مثل من میانسال، شاگردان آنها بودیم. از یک‌طرف ما به گستردگی بچه‌ها برخوردیم، این خیلی تاثیر داشت. جمعیت کودکان و نوجوانان زیاد شد و کتاب‌ها زیاد شدند و در نتیجه کار افت پیدا کرد. ساختار، قرص و محکم و برنامه‌ریزی شده نبود. شما الان ببینید، اوج تصویرگری ما از سال ۶۰ به بعد شروع می‌شود که با نمایشگاه بولونیا آشنا می‌شود. جاهای دیگر هم هست. نمایشگاه‌های تهران هست. یک دهه، شروع این کارهاست. سال ۷۰ خیلی جدی‌تر است. بچه‌ها می‌روند و کارهایشان برنده می‌شود و جشنواره‌های محکم‌تر و پربارتر از اینجا برگزار می‌شود و دوباره تا سال ۸۰. از ۸۰ به بعد دوباره خبری نیست. هر کاری ساختار می‌خواهد و هر ساختاری تداوم می‌خواهد تا ما به یک نتیجه خوب برسیم.

در یک جمع‌بندی، اصولا ما در تصویرگری کودک و نوجوان در عرصه بین‌الملل، چقدر حرف برای گفتن داریم؟

همان‌طور که خودتان می‌دانید ادبیات ما خیلی جلوتر است و من نمی‌خواهم وارد این حیطه شوم. تصویرگری ما هم کم ندارد. چون امتحان خودش را داده است. تمام بچه‌های ما در تمام جشنواره‌ها جایزه گرفته‌اند. در تصویرسازی‌های ما، یک روح خاصی است. برای مثال شما در کجای دنیا، آبی نیلی دارید؟ آبی فیروزه‌ای دارید؟ خود رنگ‌شناسی این کشور هم شور و حالی دارد و یک نوع مونولوگ و تک‌گویی است. این هم روح می‌دهد به کار وگرنه خارجی‌ها که عاشق چشم و ابروی ما نیستند. آنها کار می‌بینند. تحت تاثیر کار، انتخاب می‌کنند و مقایسه هم می‌کنند. پس تصویرگری ما از آنها کم ندارد. آنها هویت و بخش‌های سنتی- تصویری خودشان را تصویرسازی می‌کنند، ما هم این کار را می‌کنیم. آنها به نحو احسن انجام می‌دهند، ما هم انجام می‌دهیم. ولی آنها تکنیکی‌ترند و تکنیک‌ها را خوب می‌شناسند. ما، نه. ما از تکنیک‌های آنها استفاده می‌کنیم. بارها شده که در جاهای دیگر به من می‌گفتند شما متن را برمی‌دارید، ولی با تکنیک ما آن را می‌گویید. حقیقت را می‌گفتند. قرار هم نیست آدم همه‌چیز را داشته باشد. قرار است آن چیزهایی را که دارد، خوب استفاده کند. چه اشکالی دارد. ما بتوانیم از تکنیک‌های آنها استفاده کنیم، آنها هم می‌توانند از رنگ ایرانی ما استفاده کنند. تکرار می‌کنم، از لحاظ تکنیک آنها جلوتر از ما هستند. آنها زیاد کار کرده‌اند. مثلا کتاب کودک در لندن ۱۵۰ سال سابقه دارد؛ اما در اینجا ۵۰ سال. آنها تجربه‌هایشان زیادتر است. ما داریم خوب کار می‌کنیم. ولی برنامه‌ریزی خوب نداریم؛ مدیر هنری خوب نداریم. جاهایی که به کار حرفه‌ای نگاه کنند نداریم. ولی با این حال من خیلی خوش‌بین هستم.

آلبوم

محمود حکیمی

یعقوب حیدری

بیراه نیست اگر بگوییم استاد محمود حکیمی پیشکسوت ادبیات دینی کودک ونوجوان در ایران است. این نویسنده، پژوهشگر و مترجم که بعد از انقلاب اسلامی بیشتر به تاریخ و داستان‌های تاریخی روی آورده در سال ۱۳۲۳ در تهران در یک خانواده مذهبی به دنیا آمد. از دوران دبستان به درس انشا و نویسندگی علاقه بسیاری داشت. به تشویق آقای غروی؛ معلم انشایش نوشتن را جدی گرفت و اولین داستانش در ۱۳۴۰ در کیهان‌بچه‌ها و سپس در نشریه امید ایران و نشریاتی همچون مکتب اسلام، نسل نو، نسل جوان و پیام شادی منتشر شد. سوگند مقدس، سرودهای رهایی و داستان‌هایی از زندگانی امیرکبیر از جمله آثار محمود حکیمی است. اما آخرین کتاب او که یکصدوپنجاهمین اثرش است، «حضرت مهدی(عج) پیام‌آور مهرورزی و محبت» نام دارد و اخیرا در فرهنگسرای خاوران رونمایی شد.

■ استاد حکیمی، بفرمایید بهترین اثر تان، کدام کتابتان است؟

کتاب «حضرت امام حسین(ع) پیشوای آزادگان» را بهترین اثر خودم می‌دانم. این کتاب در سال ۱۳۵۳ از سوی انتشارات نسل جوان واقع در قم منتشر شد.

■ به چه علت این اثر را بهترین کتاب خود می‌دانید؟

من از دوران کودکی به اهل‌بیت علیهم‌السلام علاقه بسیار داشتم و همیشه آرزو می‌کردم که کتابی درباره امامان شیعه بنویسم. پس از تشویق بزرگانی چون استاد مطهری، علامه جعفری و آیت‌الله سبحانی آثار دیگری درباره زندگانی حضرت محمد(ص) و امامان شیعه منتشر کردم. اما درمورد کتاب «حضرت امام حسین(ع) پیشوای آزادگان» باید اضافه کنم که در این کتاب تلاش کردم مصیبت‌های عظیمی را که حکومت خودکامه یزید برای مسلمانان پدید آورد برای مخاطبان شرح دهم. همچنین، نهضت بزرگ حسینی را نهضتی برای آزادی و رهاساختن انسان‌ها از چنگال خودکامه‌ای چون یزیدبن‌معاویه می‌دانم.

■ این کتاب چه تفاوتی با سایر آثارتان دارد؟

این اثر را به زبانی ساده و روان برای نوجوانان نوشتم و خوشبختانه با نامه‌های بسیاری که از خوانندگان نوجوان پس از انتشار آن دریافت کردم، نشان داد که محتوای این کتاب تاثیر بسیاری بر مخاطبان داشته است. ضمنا به خاطر این کتاب و سه کتاب دیگرم درباره واقعه عاشورا و ۳۷ مقاله‌ای که از سال ۱۳۴۷ تا سال ۱۳۸۱ درباره نهضت عاشورا نوشتم، لوح تقدیری با عنوان «خادم عاشورا» دریافت کردم؛ که به آن افتخار می‌کنم.

نیم‌نگاهی به کتاب «من نگهبان جن‌خانه هستم»؛ نوشته فاطمه فروتن، ناشر: افق

جای خالی مخاطب

رضوان خرمیان

این رمان که برای رده سنی «ب» و «ج» نوشته شده، روایتگر رابطه دختر و پدری نظامی است. پدر که نظامی ارتش شاه است، در کسوت یک افسر گارد به دنبال شناسایی انقلابیون و به اصطلاح خودش خرابکاران است. دفترچه‌ای به دخترش می‌دهد و از او می‌خواهد وقایع روز را بنویسد. دختر بدون اینکه بخواهد، به پدرش کمک می‌کند تا افراد مخالف شاه را شناسایی و دستگیر کند.

نویسنده در تلاش است تا کودکان را با جریان مبارزه مردم علیه رژیم شاه آشنا کند؛ اما به‌رغم زبان ساده و روان رمان، در انتقال مفاهیم به مخاطب چندان موفق نیست.

برای نمونه: «مامان می‌گوید آخر زبان سرخ کله سبزش را به بادمی‌دهد. دایی مثل همیشه ساکت است و جواب مامان را نمی‌دهد. کله دایی سبز نیست؛ موهایش طلایی است. توی آفتاب که می‌ایستد، مثل موهای عروسکم، عذرا برق می‌زند.»(صفحه۱۹) نویسنده چطور انتظار دارد وقتی راوی داستان که خود دختر ۹ ساله‌ای است و سر از این اصطلاحات درنمی‌آورد، مخاطب چیزی از این گفته‌های بزرگسالانه بفهمد؟

یا: «بمب یک چیزی است که با شیشه‌های آبغوره و آبلیمو و نفت درست می‌شود»(صفحه ۱۶) که اشاره به ساخت کوکتل‌مولوتوف دارد و به‌طور کلی وقتی نه به قبل و نه به بعد آن اشاره شده است، کودک چگونه می‌تواند بهفمد که اصلا چرا بمب؟ آن هم با شیشه آبلیمو و آبغوره؟ از یک اثر کودکانه، مخاطب در وهله اول باید لذت ببرد. این امر عملی نمی‌شود مگر این‌که کودک بتواند تخیل کند؛ با اثر، همذات‌پنداری کند و نقاط مشترکی بین دنیای ذهنی خودش با آن پیدا کند.

در این ارتباط یک پدیدآورنده لازم است پیش از خلق هر اثری به این سه سوال پاسخ دهد: می‌خواهم چه بگویم؟ می‌خواهم برای که بگویم؟ می‌خواهم چگونه بگویم؟

از نگاهی دیگر، این رمان پیرنگ ساده‌ای دارد و با این‌که حوادث آن در بستری رئال اتفاق می‌افتد، اما از ویژگی‌های سبکی خود پیروی نمی‌کند و بیشتر به فانتزی شبیه است. تصاویر کتاب هم به این امر کمک می‌کند. در واقع این رمان اثری نامتجانس از رئالیسم و فانتزی است و با وجود تلاشی که نویسنده می‌کند تا بخش‌های فانتزی، اثری جذاب برای کودک خلق کند، اما در نهایت چنین نمی‌شود.

در آخر باید اشاره کرد که این اثر به عنوان نامزد بخش رمان کودک در «جشنواره داستان انقلاب» انتخاب شده‌است.

واژه‌نامه فلسفی و کلامی آثار ناصرخسرو

کتاب «واژه‌نامه فلسفی و کلامی آثار منثور ناصرخسرو» تألیف فاطمه حیدری از سوی نشر زوار به چاپ رسیده است.

از ژانرهای گوناگون تا نویسندگانی با ملیت‌های مختلف

مروری بر مجموعه پنجاه جلدی «مدرن کلاسیک‌ها»

آریامن احمدی

«مدرن کلاسیک‌ها» سری پنجاه‌جلدی است که در انگلیس منتشر شده است و به تازگی این مجموعه به فارسی ترجمه و از سوی نشر روزگار نو منتشر شده است. «مدرن کلاسیک‌ها» مجموعه‌ای است عظیم که اختصاص دارد به معتبرترین و مهم‌ترین داستان‌های کوتاه و بلند از پنجاه نویسنده بزرگ ادبیات جهان که از این مجموعه تاکنون سی‌وهشت جلد منتشر شده و مابقی هم به زودی منتشر خواهد شد. در این راستا از آریامن احمدی؛ ویراستار، بنفشه جعفر و علی منصوری دو تن از مترجمان این مجموعه خواسته‌ایم از «مدرن کلاسیک‌ها» بگویند که در ادامه خواهید خواند.

خواننده با ژانرهای مختلف آشنا می‌شود

بارزترین نکته‌ای که در این مجموعه می‌توان روی آن انگشت گذاشت، ضرورت انتخاب داستان‌های مجموعه است که برای مخاطب حرفه‌ای این ضرورت را پیش می‌کشد؛ ضرورت نوع (ژانر) داستان‌هایی که ایده و اجرای متفاوتی نسبت به داستان‌های معمول دارند که مخاطب داخلی با آنها سروکار دارد؛ هرچند بسیاری از نویسندگان این مجموعه نام‌های ناشناخته‌ای در ایران هستند. «مدرن کلاسیک‌ها» تلاشی است برای ایجاد بستری مناسب برای داستان‌نویسان و خوانندگان ایرانی تا با نوع و سبک نوشتن نویسندگان غیرایرانی در یک مجموعه آشنا شوند. لذت خوانش این داستان‌ها، تنها در کنش و جذابیت‌های داستانی و موضوع قصه‌ها نیست، بلکه در نوع انتخاب و گزینشی است که خواننده را با ژانرهای مختلف نیز آشنا می‌کند؛ تجربه‌ای که لذت خوانش این قصه‌ها را دوچندان کرده است.

نگاهی به این مجموعه پنجاه‌جلدی ضرورت انتخاب و گزینش این مجموعه را بهتر نشان می‌دهد. در این مجموعه داستان‌هایی وجود دارد که هیچ کاراکتری ندارد و تنها بازگوی یک تصویر یا یک اتفاق از یک موقعیت است. «کاغذ مگس‌کش» اثر رابرت موزیل، نویسنده آلمانی‌زبان اتریشی از این نوع داستان‌هاست. یا داستان‌هایی که موضوعات خانوادگی جامعه غرب و به ویژه زنان را پیش می‌کشد که در داستان‌های اسکات فیتس‌جرالد (نویسنده آمریکایی) در «بازگشت به بابیلون»، ویلیام ترور (نویسنده ایرلندی) در «هوو»، کاترین منسفیلد (نویسنده آمریکایی) در «خوشبختی» و ویرجینیا وولف (نویسنده انگلیسی) در «بانو در آینه». یا داستان‌هایی که قهرمانان یا راویان آن کودکان و نوجوانانند. بارزترین این داستان‌ها، «جادوگر» اثر شرلی جکسون (نویسنده آمریکایی) و «نوازنده شیپوری که به ایرلند خیانت کرد» اثر فرانک اوکانر (نویسنده ایرلندی)، «موج جنایت در بلدینگز» اثر پی. جی. وودهاوس (نویسنده آمریکایی) و «نابغه» اثر کارسون مک کالرز (نویسنده آمریکایی) است. داستان‌هایی که در مرز واقعیت و رویا خواننده را به تعلیق می‌کشاند نیز در این مجموعه نمود بارزی دارد از جمله در داستان‌های ای. ام. فورستر (نویسنده انگلیس‌تبار) در «ماشین از کار می‌افتد» یا اف. اچ. پی لاوکرافت (نویسنده ژانر وحشت و داستان‌های علمی/تخیلی آمریکایی) در «رنگی از دنیای ناشناخته».

اخلاق نیز از مضمون‌های بعضی از داستان‌های این مجموعه است که نمونه‌های بارزشان که زیر عنوان داستان‌های اخلاقی نیز تعریف می‌شود «ریش آبی» اثر آنجلا کارتر (نویسنده انگلیسی) است که بعد از پایان هر داستان یک پیام اخلاقی نیز به دنبال دارد. داستان‌های آلبر کامو نیز که بحران اخلاقی و وجدانی کاراکترهایش را بر دوش می‌کشد، همچنان اثری جزئی از فلسفه نیهیلیستی‌اش در خود دارد، اما با این‌حال روزنه‌های امید نیز در بعضی از داستان‌هایش در «مرد خاموش» دیده می‌شود.

طنز نیز از دیگر مضمون‌های این مجموعه است که به شکل‌های مختلف از طنز اجتماعی/سیاسی تا هجویه‌ها در بعضی از داستان‌های این مجموعه مشهود است. بارزترین نمونه‌های آن در «موج جنایت در بلدینگز» اثر پی. جی. هاوودس است؛ داستانی بلند که در قصر یک شاهزاده می‌گذرد. شاید نمونه ایرانی آن که کاراکتر اصلی‌اش در توهم حضور انگلیسی‌هاست، «دایی جان ناپلئون» اثر ایرج پزشکزاد باشد.

از نمونه‌های دیگر طنز تلخ و نیشدار را باید در داستان‌های دونالد بارتلمی، نویسنده آمریکایی در «بعضی از ما به دوستمان کُلبی هشدار داده بودیم» جست که داستان اول مجموعه که نام کتاب هم از آن گرفته شده بارها در ایران و دیگر کشورها از آن اقتباس‌های نمایشی شده است.داستان‌های اجتماعی با موضوعات مختلف جامعه غرب و حتی شرق نیز در این مجموعه گنجانده شده است. از نویسنده هندی و برنده جایزه نوبل ادبیات ر. ک. نارایان در کتاب «نفس شیطان» گرفته تا دوروتی پارکر، نویسنده آمریکایی در «مرخصی عاشقانه».

ژانرهای جنایی نیز که با داستان‌های ریموند چندلر، نویسنده انگلیسی در «قاتل در باران» که از آن یک اقتباس سینمایی توسط هوراد هاکس به نام «خواب بزرگ» نیز شده یا جی. کی چسترتون، نویسنده انگلیسی در «جرم عجیبی که جان بولونای مرتکب شد» نیز از دیگر ژانرهای این مجموعه پنجاه جلدی است.

در این مجموعه داستان‌هایی نیز از ایتالو کالوینو (نویسنده ایتالیایی)، فرانتس کافکا (نویسنده چک)، ولادیمیر ناباکف (نویسنده روس)، خورخه لوییس بورخس (نویسنده آرژانتینی)، ترومن کاپوتی (نویسنده آمریکایی)، کینگزلی آمیس (نویسنده انگلیسی)، جان آپدایک (نویسنده آمریکایی)، سال بلو(نویسنده آمریکایی)، اشتفان تسوایک (نویسنده آلمانی) و هانا فالادا (نویسنده آلمانی) نیز می‌خوانید. مجموعه «مدرن کلاسیک‌ها» مجموعه‌ای است غنی برای آنهایی که می‌خواهند در یک مجموعه عظیم هر آنچه را که می‌خواهند از داستان کوتاه بخوانند؛ کتاب‌هایی کوچک با حجمی کم (تقریبا هرکدام ۸۰ صفحه) که لذت خوانش کتاب‌ها را دوچندان کرده است.

حفظ پیوستگی در این مجموعه بسیار مهم بود

بنفشه جعفر

چاپ کتاب‌های مدرن کلاسیک از سال ۱۹۶۱ آغاز شد و از آن زمان این کتاب‌ها بر عادت‌های فکری و سلایق خوانندگان تاثیر بسزایی داشته و به آن شکل بخشیده است. داستان‌های حوزه مدرن کلاسیک عامل ایجاد تحولات، الهام‌بخش فیلمسازان، درهم‌شکننده حصارهای اجتماعی و غلبه بر مرزهای زبانی بوده است. تمامی کتاب‌های کلاسیک مدرن در زمره محرک‌ترین و تاثیرگذارترین آثار ادبیات صد سال اخیر است. سال ۲۰۱۱ در پنجاهمین یادبود آثارمدرن کلاسیک این انتشارات انگلیسی، یک مجموعه ۵۰ جلدی داستان‌های کوتاه خیالی را به قلم نویسندگان برجسته ادبیات همچون کنراد، ویرجینیا وولف، ناباکوف، خورخه لوئیس بورخس و... به چاپ رساند که از آنجایی که حفظ پیوستگی این مجموعه بسیار حائز اهمیت بود ترجمه تمامی آن آثار از سوی انتشارات روزگار نو و به کوشش ناشر، آقای کاوه عزیزی به چاپ رسید. گرچه این مجموعه شامل داستان‌های کوتاه است و مطالعه‌شان نیاز به هزینه زمانی چندانی از سوی مخاطب ندارد اما تاثیر آن تا روزها با مخاطب باقی می‌ماند.

عنصر خیال مذکور که یکی از مشخصه‌های این مجموعه است در کتاب «بازگشت به بابیلون» اثر فرانسیس اسکات فیتس جرالد و برگردان من، قهارانه از سوی نویسنده به کار گرفته شده است و در پس آن تلاش شده تا صدای خرد شدن معیارهای نسل بشر به گوش خوانندگان برسد. نویسنده در این کتاب با بهره‌برداری از ابزار خیال تجربه‌های شخصی خود در زندگی و نیز افراط در بوالهوسی را هویدا می‌سازد. آثار دیگری چون مورد عجیب بنجامین باتن و گتسبی بزرگ نیز از این نویسنده به چاپ رسیده و به تصویر کشیده شده است.

اما در یکی دیگر از آثار برجسته همین مجموعه با نام «وقتشه ساکت شی» به قلم سال بلو، نویسنده کانادایی‌تبار و برنده جایزه نوبل، پولیتزر و کتاب ملی آمریکا که از آثار برگزیده دیگرم از این مجموعه برای ترجمه بوده و از سوی انتشارات روزگار نو به چاپ رسید، عنصر خیال‌پردازی نقشی بازی نمی کند بلکه موضوع حول شرح حال پیرمردی که خود نقش راوی داستان را برعهده دارد، می‌گردد که به دوره‌ای از زندگی خود یعنی کهنسالی رسیده است-که احتمالا هریک از ما در چنین موقعیتی قرار خواهیم گرفت- و سعی دارد علت فلاکتش را در رفتارها، عملکردها و انتخاب‌های گذشته‌اش بیابد. به طور کلی این اثر درباره جوهر وجودی انسان، تجارب مهاجران و یهودیان و تحرکات طبقاتی و اجتماعی در آمریکای قرن بیستم است و در آن نویسنده با نگارشی پیچیده طرحی داستانی را که از ملزومات نگارش است با طرحی ذهنی که او را در بیان انبوهی از نظرات، انتقادها و رسواگری‌های سیاسی جامعه خود یاری می‌کند، همگام می‌سازد. ترجمه این مجموعه از حیث تاثیر به‌جا گذاشته از خود در جوامع دیگر و افکار اقشار مردم آن جوامع ضروری و جای خالی آن در حوزه ادبیات مشهود بود. بسیارند چنین داستان‌هایی که در طول تاریخ جهان را متحول ساخته‌اند و دیدگاه افراد را نسبت به خودشان و دیگران تغییر داده‌اند. گاهی باعث قدرت گرفتن عده‌ای و گاهی باعث سرنگونی آنان شده است و همواره پیشرفت حیات روحی فرد قدردان وجود چنین داستان‌هایی بوده است. کوتاهی این داستان‌ها مزیتی است که در این وضعیت مادی و درگیری‌های ذهنی و اجتماعی مردم امروزی از جهت به‌صرفه بودن هم در هزینه و هم در زمان به آنها کمک می‌کند تا مجبور به چشم‌پوشی کامل از مطالعه آثار حوزه ادبیات و بهره‌بری از این سرچشمه‌های حیات‌بخش نشوند.

کاوش روح زمانه مدرن

علی منصوری

ادبیات، آن‌طور که آیریس مرداک می‌گوید، چیزی است که همه ما خودانگیخته قدم به حیطه آن می‌گذاریم. چه در مقام فاعل نوشتار و چه در مقام مفعولی که با متن نوشته شده مواجه است و صد البته مترجمی که از این حیث هم مفعول است و هم فاعل. ما در حیطه ادبیات زندگی می‌کنیم و همین جاست که حیاتمان شکلی ادراک‌پذیر به خود می‌گیرد وبا ثبت شدن به آینده صادر می‌شود. ادبیات یک نسل، مهم‌ترین ابزار برای شناخت تجربه زیست و تفکر آن است و دوام و بقای آن نیز، فارغ از دلایل زیبایی‌شناسانه یا تفنن محور، از همین امر ناشی می‌شود که بشر برای مواجهه با تجربیات، تاملات و تصورات یک جماعت، چاره‌ای جز مراجعه به ادبیات وارداتی از آن ندارد. آنچه در این میان برای ادبیات ضروری است، قابلیت شناخته‌شدن و در دسترس بودن است. چه بسا آثار بزرگی که به جبر تاریخ و جغرافیای خالقان خود، ناشناخته مانده و از دسترس و دیدرس خوانندگان بالقوه خود به دور مانده‌اند. در این میان مجموعه‌هایی که به صورت نظام‌مند ادبیات داستانی یک دوره، نسل، جنبش و... را گرد هم می‌آورند این امتیاز را به خوانندگان می‌دهند تا به شناختی منظم و هدف‌مند و حظی کمال‌یافته‌تر و پخته‌تر دست پیدا کنند.

سری جیبی مدرن هم با کنار هم گذاشتن پنجاه جلد داستان کوتاه از ادبیات قرن بیستم -که گویا انتشارات روزگارنو فعلا توانسته تنها چهل جلد از آنها را منتشر کند- این موقعیت را به وجود می‌آورد تا ما در زمانی کوتاه به مرور شکل و تجربه زیست در طول قرن گذشته بپردازیم. شبح نوگرایی، بحران اقتصادی، اضمحلال آریستوکراسی، نوستالژی بهشت گمشده حیات پیش از آغاز قرن بیستم، انسانیت فراموش شده- یا آنطور که بکت می‌گوید؛ بیرون افتاده-، تهدید جنگ‌های خانمان برانداز و سایه ویرانی‌های بعد از آن، مضحکه جنگ سرد، دگرگونی سبک زندگی و زندگی تناقض‌آمیز پسامدرن،همگی مفاهیم و تجربیاتی قرن بیستمی هستند که در تار و پود آثار نویسندگان این مجموعه، از کنراد گرفته تا بکت و ناباکف و بورخس و آپدایک و وولف و بارتلمی و تسوایک و دیگران قابل مشاهده است.

ترجمه تعدادی از کتاب‌های این مجموعه- مجموعا هشت کتاب- برای من، تجربه متفاوتی بود. از این حیث که از یک سو تا اینجای کار ترجمه، سراغ داستان کوتاه نرفته بودم و از سوی دیگر با برخی از نویسنده‌های این مجموعه اصلا آشنایی نداشتم- مثل پی.جی وودهاوس،آنجلا کارتر و مارگارت دربل.از طرفی برخی از داستان‌های این مجموعه نیز پیش از این ترجمه و منتشر شده بودند- مثل شطرنج تسوایک، ماشین از کار می‌افتد فورستر و همین‌طور برخی از داستان‌های بارتلمی- که برای حفظ انسجام مجموعه و انتقال شکل کلی آن چاره‌ای جز ترجمه دوباره آنها نبود. زیرا این مجموعه نیز مانند هر مجموعه دیگری، تنها با قرار گرفتن تمامی اجزایش در کنار هم است که به کارکرد صحیح و اهداف مورد نظر خود نایل می‌آید ولذا برای درک روح حاکم بر این مجموعه نیز بهتر است تک‌تک آثار موجود در آن را به عنوان اجزایی از یک کل واحد مورد ملاحظه قرار دهیم.

انتشار هفت رساله ابن عربی

کتاب «نفائس العرفان» اثر محمد بن علی ابن عربی با تصحیح و ترجمه ناصر طباطبایی در نشر جامی منتشر شده است. این کتاب دربرگیرنده مجموعه هفت رساله عرفانی ابن‌عربی است.

نگاهی به کتاب «خاطرات حاج هاشم امانی»

مرور خاطرات مبارزات هیات موتلفه در همراهی با فداییان اسلام

نسرین عراقی بصیری

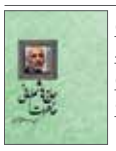

در کتاب «خاطرات حاج هاشم امانی» از اعضای اصلی و قدیمی هیأت‌های موتلفه اسلامی ضمن آنکه زوایای فعالیت این تشکل روشن شده، اطلاعات سودمندی از فعالیت‌ها و مبارزات برادران مبارز امانی به ویژه در مقطع پس از تبعید امام خمینی(ره) از ایران ارائه می‌شود. خاطرات وی برای اولین بار است که به شکل مستقل انتشار می‌یابد، در کتاب «امام خمینی(ره) و هیأت‌های دینی مبارز» یک فصل از کتاب به طور مختصر به زندگینامه و مبارزات ایشان اختصاص داده شده است. همچنین در حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی چند صفحه از خاطرات ایشان به صورت مختصر اما با دستخط ایشان موجود است.

ناشـــر در معرفی کتاب که به صورت کامل به زوایای گوناگون زندگی وی می‌پردازد می‌گوید: «برای رسیدن به دلایل ایجاد هر انقلابی بررسی و فهم همه‌جانبه رویدادها و پدیده‌های آن انقلاب لازم اســـت و یکی از راه‌های آن ثبت خاطرات و بررسی افکار و اعمال افرادی است که در متن حادثه بودند. پدر امانی‌ها، حاج احمد امانی همدانی که فرد روحانی و در حد اجتهاد بود، در دوره رضاشاه به‌علت مقاومت‌هایش در برابر اقدامـــات ضدمذهبی، مجبور به خلع لباس شد. ایشان که در بازار به امانت‌فروشی اشتغال داشت، به‌رغم تمام فسادها و بی‌بندوباری‌های محیط خانه و خانواده‌اش، همه سعی و کوشش خود را صرف اعتلای فرهنگ اســـلام در خانه و خانواده و پایبندی فرزندان به مسائل مذهبی کرد. نتیجه این تربیت صحیح، همراهی پسران وی با گروه‌های مبارز دینی پس از سقوط رضاشاه مانند جمعیت فدائیان اســـلام، مجمع مسلمانان مجاهد که با آیت‌الله کاشـــانی همکاری می‌کرد و گروه شیعیان بود. با آغاز نهضت امام خمینی(ره)، ایشـــان به فعالیت در هیأت‌های مؤتلفه اسلامی مشغول شدند.

گردآوری خاطرات راوی کتاب

حاج هاشـــم امانی یکی از اشخاصی بود که به عنوان یک بازاری مذهبی در مبارزات سیاسی و مسلحانه علیه رژیم پهلوی فعالیت داشت.

این اثر خاطرات حاج هاشم امانی را از زمان تولد وی در سال ۱۳۰۳ تا سال ۱۳۵۵ دربرمی‌گیرد. مصاحبه متن کتاب «خاطرات حاج هاشـــم امانی» ده سال پیش انجام شده. این مصاحبه به دلیل بیماری قلبی هاشم امانی برای چند سال متوقف شد و سپس ادامه یافت. البته وی به دلیل کهولت سن علاقه چندانی به بازگویی دیگر خاطرات خود از ســـال ۱۳۵۵ به بعد را نداشت و مخاطب در این کتاب خاطرات امانی را تا همین سال می‌خواند.

کتاب «خاطرات حاج هاشم امانی» بر مبنای چندین مرحله مصاحبه با راوی طی ســـال‌های ۱۳۸۰ تا ۸۵ و به صورت پرسش و پاسخ ضبط شد و نوار مصاحبه عینا پیاده و تنظیم شده است. سپس متن خاطرات با رعایت اصول امانتداری در یازده فصل تنظیم و تدوین شد.

گشت و گذاری در کتاب

نخستین فصل با عنوان «خانواده و تحصیلات» با مرور وضعیت خانوادگی و تحصیلات هاشم امانی آغاز می‌شود.

هاشم امانی متولد ۱۳۰۳ در خیابان خیام تهران است و پدرش حاج شـــیخ احمد امانی همدانی بود. تحصیلات ابتدایی خود را تا کلاس چهارم ابتدایی در مدرســـه ثریا گذراند اما به دلیل برنامه‌های غیردینی که از سوی رضاشاه در مدارس اجرا می‌شد، او مجبور به ترک تحصیل شد.

فصل دوم کتاب با عنوان «اوضاع سیاسی – اجتماعی ایـــران در دوره رضاشـــاه» به چگونگی پیونـــد آن‌ها با فعالیت‌های سیاسی همگام با نهضت آیت‌الله کاشانی و نواب صفوی می‌پردازد. راوی در این فصل اوضاع سیاسی و اجتماعـــی ایران در دوران رضاشـــاه را توصیف کرده و به مرور فعالیت‌های سیاســـی عمده رایج در کشور در آن زمان می‌پردازد و از همین رهگذر به بررسی نوع عضویت خود در مجمع مســـلمانان مجاهد و عضویت در جمعیت فدائیان اسلام پرداخته است. وی در این فصل و در بخش

> **در جمعیت فدائیان اسلام سلسله مراتب و عنوان رهبریت به معنای امروزی وجود نداشت، همه دارای یک انگیزه بودند**

«سلســـله مراتب و وحدت نظر فدائیان» می‌نویسد: «در جمعیت فدائیان اســـلام سلسله مراتب و عنوان رهبریت به معنای امروزی وجود نداشـــت، همه دارای یک انگیزه بودند و به طور کلی همه اعضای جمعیت معتقد بودند که کارهایشان درست و حق است و تکلیف و وظیفه‌ای است که باید انجام شـــود. چون هدف و انگیزه واحد بود. پس هر حرفی که نواب صفوی می‌زد همان حرف را دومی و سومی هم می‌زد.»

ملی شـــدن صنعت نفت و اعدام انقلابـــی رزم‌آرا در ســـومین فصل از این کتاب مورد توجه قرار گرفته و به خاطرات دســـتگیری و تحصن نواب صفوی در زندان و ایجاد اختلاف میان فدائیان اسلام و آیت‌الله کاشانی، ترور دکتر فاطمی می‌پردازد. وی در بخش «افراد موثر بر آراء و عملکردهای آیت‌الله کاشانی» از افرادی همچون سید مصطفی کاشانی، شمس قنات‌آبادی و دکتر مظفر بقایی به عنوان افرادی که در افکار و اقدامات ایشان تاثیرگذار بودند اشاره کرده است.

در فصل چهارم با عنوان «فدائیان اسلام و کودتای ۲۸ مرداد» موضوعاتی همچون «کودتای ۲۸ مرداد و دلایل انفعال مردم، واکنش فدائیان اسلام نسبت به کودتا، رابطه خلیل طهماسبی با آیت‌الله کاشـــانی، کریم‌پور شیرازی، ماجرای ســـوءقصد نافرجام به حسین علاء، دستگیری و شهادت نواب صفوی، علل دستگیری سایر اعضای فدائیان اســـلام و بررسی سرنوشت جمعیت فدائیان اسلام بعد از شهادت نواب صفوی» در خاطرات امانی مورد توجه قرار گرفته است.

راوی در فصـــل پنجم از این کتـــاب به مرور منش و افکار فدائیان اسلام به ویژه در حوزه رفتار و خصوصیات اخلاقی، صراحت در اجرای احکام اســـلامی و ارتباط با مراجع پرداخته است. ارتباط هیأت‌های موتلفه با نهضت امام خمینی(ره) و عضوگیری در ایام دهه ۴۰ و تشـــکیل شورای روحانیت در آن و نیز نوع مواجهه این تشکل با قیام ۱۵ خرداد در فصول هفتم و هشتم این اثر مورد توجه قرار گرفته و پس از آن در ادامه به موضوع تبعید امام خمینی به نجف اشرف و اعدام انقلابی منصور توسط هیأت موتلفه پرداخته شده است.

ماجرای ترور حسنعلی منصور

امانی در فصل هشتم، ماجرای ترور حسنعلی منصور را که منجر به دســـتگیری اعضای گروه می‌شود چنین توضیح می‌دهد: «... قرار شـــد محمد بخارایی به سوی منصور شلیک کرده و حاج صادق و دیگر رفقا با شلیک پراکنده وی را حمایت کنند. وقتی منصور از ماشین پیاده شد و می‌خواست از جوی آب به آن سمت برود، بخارایی که قبلاً اســـلحه‌اش را آماده کرده بود، با یک پوشـــه به ســـمت وی رفت و پس از دادن پوشه تیر اول را شلیک کرد که به شکمش خورد. وقتی منصور دولا شده بود، تیر دوم هم به گلویش خورده و از کنار گوشش بیرون آمده بود. به محـــض اتمام تیراندازی، بخارایی از محل حادثه فرار کرد، اما توسط سربازان محافظ مجلس دستگیر شد. با دستگیری‌هایی که به سرعت انجام گرفت، نتوانستیم کاری صورت بدهیم. نظرمان این بود که اگر مقدور باشد به یک ضربه تنها اکتفـــا نکنیم و نیروهای جدید جذب کرده و اقدامات دیگری هم انجام دهیم. من که در خانه یکی از دوســـتان مخفی بودم، صبح به راه افتادم. وقتی سرقرار رسیدم به محض اینکه پیاده شدم و تصمیم گرفتم به سمت دیگر خیابان بروم ماشین‌های شهربانی با هفت یا هشت نفر مامور مسلح محاصره‌ام کردند، بدین ترتیب من به عنوان چهارمین فرد گروه دستگیر شدم. در مجموع حدود شصت نفر را در این رابطه دستگیر کردند.» امانی در این بخش خاطرات خود را از دادگاه اول و دوم سپس فرجام خواهی خود و چنـــد تن از اعضای گروه نیز بیان کرده است.

فصـــل نهم «دوران زندان» نام گرفته اســـت و راوی خاطرات زندان‌های قصر و کمیته مشترک ضد خرابکاری و رفتار زندانبانان در زندان و بعضی از حوادث این دوران را بسیار خلاصه و صرفاً در ۱۳ صفحه یادآوری کرده است که دلیل کوتاهی این بخش از خاطـــرات برای خواننده مشخص نیست.

حضور در زندان قصر و کمیته مشترک ضدخرابکاری و نیز مرور فعالیت‌های سیاسی پس از آزادی از زندان و نقش مساجد در انقلاب اسلامی در فصول نهم تا یازدهم این کتاب مورد بررسی قرار گرفته است.

پایان بخش کتـــاب، چاپ پانـــزده تصاویر مرتبط با موضوعات کتاب است.

کتاب «خاطرات حاج هاشـــم امانی» در قطع رقعی و ۳۲۸ صفحه با شـــمارگان دو هزار نسخه و قیمت ۸ هزار و ۳۰۰ تومان از ســـوی مرکز اســـناد انقلاب اسلامی در اسفندماه ۱۳۹۱ منتشر شده است.

چاپ چهارم مجموعه شعر مصطفی مستور

مصطفی مستور از چاپ چهارم مجموعه شعرش با عنوان «و دست‌هایت بوی نور می‌دهد» خبر داد. او همچنین گفت کتاب تازه‌ای در دست انتشار ندارد.

درآمدی بر کتابشناسی منابع فراماسونری در تاریخ معاصر ایران

کتاب‌شناسی منابع فراماسونری در ایران

مهدیه میرحسینی

فراماسونری و تشکیلات آن از جمله مباحثی است که هنوز در زمره مفاهیم ناشناخته ادبیات ایران قرار دارد و مورد قضاوت‌های مثبت و منفی محققان بسیاری قرار گرفته است. سوال اساسی این است که آیا منابع موجود در ایران توانسته‌اند از ابعاد مختلف به این حیطه بپردازند و موضوع را با نگاهی علمی و تحقیقی به خوانندگان عرضه کنند یا خیر؟ در اینجا سعی می‌شود تا حد امکان به این مهم پرداخته شود.

ابتدا در تعریفی از فراماسونری می‌توان گفت، شبکه‌های وسیعی از جمعیت اخوت پنهانی در سراسر جهان که خود را معتقد به قدرتی ماوراءالطبیعی، کتابی آسمانی، اطاعت از قانون کشور، برادری جهانی، آزادی و بردباری فکری می‌دانند ولی به خاطر مشهور بودن به توطئه، جاسوسی و زد و بند سیاسی در اغلب کشورها غیرقانونی شناخته شده‌اند.

واژه فراماسون از (france-macon) فرانسوی و فریمیسن (free-mason) انگلیسی گرفته شده و بر روی هم به معنای بنای آزاد {معماران آزاد} است. اما در اصطلاح به کسی می‌گویند که عضو فراماسون باشد. در ایران به جای فراماسونری، از اصطلاحاتی چون مجمع فراموشان، خانه فراموشان و فراموشخانه و... استفاده می‌شود.

فراماسونری به لحاظ تشکیلاتی، حاصل تغییر صورت یافتن اصناف قرون وسطایی معماران و بنایان انگلیسی و فرانسوی است که در قرن هجدهم کاملاً از حالت یک صنف خارج شده و با تکیه بر ایدئولوژی لیبرالی و حمایت‌های گسترده بورژواهای اروپایی به بازوی سازمانی بورژوازی اروپا تبدیل شدند.

ماسون‌ها در «لژ»ها یا «گروه»ها گرد هم می‌آیند و گروه‌هایی هستند که هریک متشکل از ده‌ها تن زیر نظر صاحب منصبان منتخب- در هر سال- اداره می‌شوند.

گرچه بر اساس مدارک موجود، تشکیلات فراماسونری، ابتدا در آلمان به وجود آمد و زیربنای محافل ماسونی در سراسر اروپا و آمریکا و خاورمیانه شد، اما در گسترش فراماسونری جدید، انگلستان نقش اول را به عهده داشت.

قانون اساسی اندرسون (۱۷۲۳)، اساسنامه لژ فراماسونری انگلیس که به نوعی قدیمی‌ترین لژ مدرن فراماسونری است، تساهل مذهبی، وفاداری به نظام حاکم محلی و مدارای سیاسی را از مبانی یک ماسون ایده‌آل بر می‌شمارد. ماسون‌ها به یک قدرت برتر معتقد بودند و کتابی مقدس بسته به مذهب اعضای خود را به‌کار می‌بردند و این گروه همچنین سیاست حفظ اسرار در مورد مراسم خاص خود داشته‌اند.

آشنایی ایرانیان با فراماسونری در اواخر قرن هفدهم میلادی آغاز شد و منشأ آن عده‌ای از تجار و دیگر مردمانی بودند که به هندوستان سفر می‌کردند. در ایران نخستین کسی که انجمن فراماسونری برپا کرد، میرزا ملکم خان ناظم‌الدوله بود. از پیشگامان ماسونی در ایران می‌توان از عسگرخان ارومی، ابوالحسن ایلچی، میرزا صالح شیرازی، مشیرالدوله، آخوندزاده و میرزا حسین خان سپهسالار نام برد. گفته می‌شود فراماسونری نقش پررنگی در جریان انقلاب مشروطه ایران در سال‌های ۱۹۰۵ تا ۱۹۰۹ بر ضد نظام مطلقه سلطنتی و متحدان تزاری آنها داشته است. چرا که درونمایه اندیشه ماسونری همان تفکر و اندیشه اروپایی بود که با ساخت سیاسی و اندیشه استبدادی دربار نمی‌خواند.

تاکنون درباره کتاب‌شناسی جریان فراماسونری در ایران کار زیادی صورت نگرفته است. در بررسی حاضر سعی می‌شود به اجمال کتاب‌هایی که در این زمینه به چاپ رسیده‌اند معرفی و تحلیل شوند. به طور کلی می‌توان با صراحت گفت اکثر کتاب‌هایی که در این‌باره در ایران به تالیف درآمده‌اند، فراماسونری را جریانی انحرافی و توطئه انگلو- صهیونیسم معرفی می‌کنند و به ندرت می‌توان نویسنده‌ای را یافت که به دور از ارزش‌ها و قضاوت‌های از پیش داده، به معرفی اندیشه‌های فراماسونری پرداخته باشد.

۱) ظاهرا نخستین کتابی که در زمینه فراماسونری در ایران به فارسی چاپ شده است کتاب «تحفه العالم» از میرزا عبداللطیف شوشتری جزایری است. او در اثر خود از این فرقه و قوانین آنان یاد کرده است: «از جمله قوانین مشهور فرنگ خاصه فرانسویان، فرامیسن است و فریمیسن نیز گویند. هندیان و فارسی‌زبانان هند، آن جماعت را فراموش گویند و این هم خالی از مناسبت نیست چه هرچه از آنان بپرسند در جواب گویند به یاد نیست...»

وی از ستایشگران انگلیسیان است و در جای جای کتاب خود از «نیکویی تدابیر انگلیسیه» سخن می‌راند.

۲) کتاب «فراماسونری در ایران» تالیف محمود کتیرایی که در سال ۱۳۴۷به چاپ رسید، از فراماسونری و انجمن‌های مانند آن در ایران از آغاز تا تشکیل لژ بیداری ایران سخن رفته است. این کتاب اطلاعات اساسی کمی دارد و از نوعی عدم انسجام مطالب رنج می‌برد. با این حال این اثر اسناد قابل توجهی از «لژ بیداری ایران» دارد. همچنین نویسنده در قسمت نتیجه‌گیری کتاب خود فراماسونری را با توطئه انگلیس پیوند می‌زند. او می‌نویسد: «از همه پژوهش‌هایی که در پیدایش و بنیان‌گذاری فراماسونری در ایران کردیم، تا این زمان بدین نتیجه رسیده‌ایم که انگلستان برای پیشرفت هدف‌های سودجویانه خود، در سده هجدهم این دستگاه را بر بنیان تازه‌ای برپا داشتند و در هر جای جهان که توانستند، مانند آن را در چیدند».

۳) کتاب «فراموشخانه و فراماسونری در ایران» اثر اسماعیل رائین کتاب دیگری در این زمینه است. این کتاب، اثر قطوری است در سه جلد و بیش از دو هزار صفحه. جلد اول این کتاب در سال ۱۳۵۷ به چاپ رسید. کتاب وی نتیجه چندین سال مطالعه و تحقیق است و اطلاعات بیشماری در زمینه تاریخ ماسونری ایران می‌دهد. او ماسون‌ها را به تمام انواع توطئه‌ها علیه کشور و ملت ایران متهم کرده است. در این کتاب چگونگی نفوذ فکر استعماری دولت انگلیس که از قدیم در طرح نقشه اسارت ملت ایران و ایجاد دسته‌های فراماسونی از لوازم اساسی آن بوده است نشان داده می‌شود. به نظر می‌رسد نویسنده به‌رغم تاکید خود در ابتدای کتاب مبنی بر بی‌طرفی و عدم جبهه‌گیری خاص، از ابتدا حامل این پیام است که این مجامع حاصلی جز فریبکاری و تخریب در پی نداشت و از ابتدا نوعی بینش منفی را در خواننده ایجاد می‌کند. به نظر می‌آید اکثر کتب و مقالاتی که پس از انقلاب به نگارش در آمده‌اند این سنت فکری را حفظ کرده و به ارتباط فراماسونری و توطئه جهانی انگلیس - صهیونیسم پرداخته‌اند. با این حال به نظر می‌رسد کتاب وی به یکی از مهم‌ترین منابع در زمینه نگارش فراماسونری در ایران تبدیل شده است.

٤) کتاب «درآمدی بر تاریخ فراماسونری در ایران» از حامد الگار، کتابی با حجم کم و با اطلاعات نسبتا مفید است که در سال ۱۳۶۰ با ترجمه یعقوب آژند به چاپ رسید. وی در این کتاب به توصیف و تحلیل جریانات فراماسونری در ایران و همچنین معرفی شخصیت‌های فراماسونی پرداخته است.

۵) کتاب دیگری که دراین زمینه به چاپ رسید از حسین ملکی است که به «ح. م. زاوش» معروف است. وی در کتاب دوجلدی خود که جلد اول آن تحت عنوان «رابطه تاریخی فراماسونری با صهیونیسم و امپریالیسم» است، پیوند این دو را خاطرنشان ساخته و در جلد دوم کتاب خود تحت عنوان «نقش فراماسون‌ها در رویدادهای تاریخی و اجتماعی ایران» که در سال ۱۳۶۱ شمسی به چاپ رسید، نویسنده از خیانت‌ها و جنایت‌های فراماسون‌ها بر جامعه ایرانی سخن می‌راند. طرح کلی کتاب درباره دخالت سازمان‌های فراماسونری در رویدادهای تاریخی ایران از جمله مقابله فراماسون‌ها با نهضت جنگل و قیام کلنل محمدتقی پسیان و همچنین نقش آنها در کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ است. هرچند انسجام مطالب و خط ویژه نویسنده در این کتاب مشهود است اما به نظر می‌رسد مطالب از نظر تحقیقی متقن نیستند و نویسنده باید از نظر علمی و تحقیقی اثرش را پربارتر کند.

٦) کتاب «تشکیلات فراماسونری در ایران» اثر حسین میر که در سال ۱۳۷۰ش به چاپ رسید، نویسنده سنت فکری نویسندگان قبلی را ادامه داده است. با این تفاوت که وی علاوه بر یکی دانستن یهودیت وصهیونیسم با فراماسونری، کمونیسم را هم با فراماسونری یکی دانسته است. وی در صفحه ۱۵۲ کتاب خود می‌نویسد: «حضوریهودی‌ها وصهیونیست‌ها در سازمان فراماسونری و احزاب کمونیست و فعالیت تعداد کثیری نویسندگان و دانشمندان یهودی در هر دو جناح مذکور و فعالیت ماسون‌ها در انقلاب‌های کمونیستی دلیل دیگری است بر اینکه اساس هر دو تشکیلات به‌ظاهر متضاد یک چیز است.»

همچنین نویسنده اسناد قابل توجهی از شخصیت‌های فراماسون ایرانی همراه با جزییات کاملی از اطلاعات و فعالیت‌های آنان را آورده است.

۷) سید محمد خاتمی در سال ۱۳۷۵ کتابی منتشر ساخت با عنوان «فراماسونری: پیرامون سازمان‌های مخفی فراماسونری در ایران و جهان». این کتاب در سال ۱۳۸۹ به چاپ ششم خود رسید. این کتاب اطلاعات بسیار خوب و آگاهی‌دهنده‌ای به خواننده منتقل می‌کند از پیدایش و ریشه‌های فراماسونری و گسترش آن در کشورهای اروپایی تا انواع لژهای فراماسونی در ایران. با این حال نویسنده به صراحت فراماسونری را «دشمن پنهان» و «سازمان فراماسونری معاصر را زاده ناپاک صهیونیسم» می‌داند. وی می‌نویسد: «حقیقت آن است که شالوده «فراماسونری جدید» در قرن هجدهم میلادی توسط صهیونیست‌ها نهاده شد و به اعتراف خود آنان، سازمان‌های فراماسونری را برای تضعیف ملت‌ها و تفوق برایشان ایجاد کردند.»

نویسنده در جایی دیگر می‌نویسد: «اصل اساسی پروتکل یهود که عامل تدوین آن سازمان فراماسونری است، زدودن دین از جوامع بشری است. صهیونیسم سر موفقیت خود را در این مسأله می‌داند و می‌کوشد که این مهم را به انجام رساند.»

۸) کتاب دیگر از همین سنخ، کتاب ترجمه شده‌ای است تحت عنوان «فراماسونری: تاریخ، اسطوره‌ها و واقعیات» از ژاک شابو با ترجمه حسن اروندی که در سال ۱۳۸۶ به چاپ رسید. این کتاب اطلاعات مفیدی در رابطه با تاریخ پیدایش و تشکیلات ماسون‌ها، چارچوب زندگی آنها، درجات و نمادهایشان و... ارائه می‌دهد اما همانطور که مترجم در ابتدای کتاب می‌نویسد:

«نویسنده کتاب، ژاک شابو، روزنامه‌نگار فرانسوی خود، فراماسون است. تسلط او بر تاریخچه و اندیشه فراماسونری در نوشته‌هایش مشهود است. هرچند رگه‌های تعصب وی نیز در بعضی جاها کاملا مشهود و در بعضی جاها به ضرب و مدد تلاش در مسیر «نگارش علمی» کمرنگ شده، اما داده‌ها و اطلاعات وی حتی در این موارد روشنگر و بیانگر بسیاری از پرسش‌های اذهان خوانندگان است. به‌طوری که به سادگی بی‌پایگی رمز و رازها، بی‌مایگی مناسک و ناپختگی شعارها معلوم و مشخص می‌شود.»

کتاب «مبانی فراماسونری» کتاب ترجمه شده‌ای است از یحیی هارون که او هم به روابط تاریخی فراماسونری و یهود از ابعاد مختلف پرداخته و با استفاده از متون دینی یهود و اسناد و مدارک قابل توجه مربوط به صهیونیست‌ها و فراماسون‌ها، به همسانی و تشابهات فراوانی که در مبانی فلسفی، تشکیلات سازمانی، آداب و سن و... دارند می‌پردازد.

به‌رغم کتب متعددی که چه پیش از انقلاب و چه پس از انقلاب در ایران به چاپ رسیده‌اند به نظر می‌رسد که تاکنون هنوز تحقیقی مستند، جامع و بیطرفانه به زبان فارسی در این‌باره صورت نگرفته و این کتاب‌ها از پیش‌داوری‌ها، جبهه گیری‌های مطلق افراد و لحن منتقدانه خالی نیست و به نوعی همه کتاب‌ها حاوی همان پیام و اطلاعاتی است که در دیگر کتاب‌هایی مشابه دیده می‌شود.

لازم به تذکر است منابع و مآخذ دیگری هم به طور مستقیم و غیرمستقیم در رابطه با فراماسونری در ایران وجود دارند که در اینجا مجال بررسی تمام آنها نیست.

انتشار کتاب گفت‌وگو با پیکاسو

خاطره‌های پابلو پیکاسو در کتاب گفت‌وگو با این نقاش و مجسمه‌ساز مطرح اسپانیایی منتشر شد. این کتاب اثر نیل کوکس است که با ترجمه شیوا نوروزی ازسوی نشر نظر منتشر شده است.

با نگاهی به کتاب «مدیریت منابع انسانی پیشرفته»

خود را با تغییرات همگام کنید

علی‌اصغر مصطفوی

در قرن بیست و یکم، دنیا شاهد تغییرات روزانه است و عرصه مدیریت نیز از این امر مستثنی نیست. کاوه فرهادی نویسنده کتاب «مدیریت منابع انسانی پیشرفته» که نشر علم آن را منتشر کرده درپی تألیف منبعی نوین بوده که علاوه بر بیان مباحث جاری در زمینه مدیریت منابع انسانی به مسائل میان رشته‌ای و بومی نیز بپردازد.

همواره مناظره‌های متعددی وجود داشـــته که آیا مدیریت منابع انسانی همان مدیریت کارکنان است که برچســـب جدیدی به خود گرفته اســـت یا واقعاً مفاهیم و نظریات جدیـــدی دارد؟ بی‌تردید در عصر پرتلاطم امروزی توجه دقیق‌تر همراه با نگاهی نوتر به حوزه مدیریت منابع انسانی، خلأ فهم دگرگونی‌های امروزه و تفاوت‌های جوامع ما با جوامع غربی را آشکار می‌کند. کتاب «مدیریت منابع انسانی پیشرفته» درپی تألیف منبعی نوین اســـت که علاوه بر بیان مباحث جاری در زمینه مدیریت منابع انسانی به مسائل مرتبط مهم دیگر نیز بپردازد.

به‌جرأت می‌توان گفت کـــه در قرن حاضر آنانی زنده خواهند ماند که تغییر را بسازند یا تغییر را بفهمند یا خود را طبق آن تغییر دهند، بنابراین شاهدان تغییر یا آنانی که تغییر را ندیده‌اند، محکوم به فنا خواهند بود. امروزه دنیا شاهد تغییرات روزانه است. انگار مردمان این کره خاکی نیز به این تغییرات خو کرده‌اند و تغییر را- حداقل در ظاهر- پذیرفته‌اند. علوم مختلف در حال پیشرفت هستند و بر پیچیدگی‌های دنیای امروزی ما می‌افزایند. عرصه مدیریت نیز از این امر مستثنی نیست. در این زمینه نیز ما شاهد دگرگونی‌های جالبی هســـتیم. هوشـــمندان عرصه مدیریت به این نکته پی‌برده‌اند که مدیریت در این قرن با گذشـــته بسیار متفاوت است. فرضیه‌هایی که در قرن بیستم وجود داشت، این روزها جواب نمی‌دهد و فراگیری مسائلی چون فناوری اطلاعات، اینترنت، استراتژی‌های نوین مدیریت، فرهنگ سازمانی، تکنولوژی جدید و... بر این موضوع تأکید دارد.

آنچه مسلم است، نه امپراطوری عظیم هخامنشی و نه تمدن درخشان اسلامی و نه دیوار چین و قبل از آن دیوار گرگان و نه اهرام مصر و کهکشان اطلاعاتی دارمانی و حتی امپراطوری تقلیل یافته عصر صفوی در ایران نمی‌توانسته بدون مدیریت منابع انسانی کارا و بهره‌وری شایسته از نیروی انسانی، اتفاق بیفتد.

امروزه منابع انســـانی، مهم‌ترین سرمایه و مزیت رقابتی هر سازمان بوده و بی‌شک توسعه منابع انسانی از محوری‌ترین فرآیندها در مدیریت منابع انســـانی است. هدف اصلی تحقیق و تدوین راهبردهای توسعه منابع انســـانی با محوریت توسعه دانش کارکنان در ارتباط است.

آنچـــه این کتاب را از دیگر کتب چاپ شـــده در این زمینه متمایز می‌سازد، پرداختن به مساله سرمایه اجتماعی اســـت. کاوه فرهادی در مقام نویسنده اثر کوشیده سرچشمه‌های سرمایه اجتماعی را در تاریخ و فرهنگ ایران جســـتجو کند و به مســـأله سرمایه اجتماعی نگاه همه‌جانبه‌تری داشته باشد؛ همچنین در این کتاب سعی شده است با نگاهی میان‌رشته‌ای و بومی، موضوعات امروز و فردای مدیریت منابع انسانی را از منظر جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی، روانشناسی و فلسفه مورد بررسی قرار دهد که در نوع خود کم‌نظیر است. نویسنده به‌واسطه آشنایی با حوزه انسان‌شناسی و ادبیات در نگارش کتاب بسیار با وسواس عمل کرده و متون علمی مدیریت را با ظرافت‌های ادبی تلفیق کرده اســـت. خواننده در این کتاب با اطلاعاتی آشنا می‌شـــود که در آن علاوه بر وجود اطلاعات متقن پژوهشـــی مدیریتی، مجموعـــه‌ای از رویکردهای میان‌رشته‌ای مانند متون ادبی، روانشناسی، فلسفی و اجتماعی نیز ذکر شده است.

کتاب فـــوق برگرفته از ۸۰۰ منبع بســـیار جامع و ارزشـــمند لاتین و فارســـی اســـت که آن را برای دانشـــجویان همه مقاطع ارشد و دکتری، مسئولان مراکز مدیریتـــی و علاقه‌منـــدان عرصه تحقیق و پژوهش مناســـب کرده اســـت. این کتـــاب یکی از پرمنبع‌ترین کتاب‌ها در تاریخ مدیریت منابع انسانی پیشرفته است به‌طوری که مقدمه حدود ۷۰ صفحه‌ای آن دربرگیرنده اطلاعاتی از ۲۰۰ منبع علمی است. در این کتاب برای نخستین بار در حوزه مدیریت، رویکرد میان‌رشته‌ای و بومی مد نظر قرار گرفته است که این موضوع، کتاب را نسبت به آثار مشابه برجسته می‌کند.

کتاب «مدیریت منابع انسانی پیشرفته» شامل هفت فصل با بخش‌های متعدد اســـت به‌طوری که تمامی نکات پراهمیت در هر فصل از نگاه نویسنده جا نمانده و به تفصیل درمورد آن بحث و بررسی شده است.

فصل اول کتاب به بررســـی تاریـــخ مدیریت و تحولات مدیریت منابع انسانی پرداخته و در این بین به مباحث نیروی انسانی در مکاتب مختلف نیز اشاره شده و از پتانسیل فرهنگی در ارتباط با مدیریت منابع انسانی نیز سخن به میان آمده است.

فصـــل دوم بر شـــاخص‌های جامعه‌شـــناختی، انسان‌شـــناختی و فرهنگی در مدیریت منابع انسانی تأکید داشته و رابطه فرهنگ و جامعه با مدیریت منابع انســـانی به تفصیل مورد بحث و بررسی قرار گرفته اســـت. نگاه بومی به موضوع مدیریت منابع انسانی و توجه به فرهنگ و گذشـــته غنـــی و پربار مردمان ســـرزمین‌مان نکته‌ای اســـت که نویسنده کتاب در این فصل به آن اهتمام ویژه‌ای داشـــته است. توجه به موضوعاتی همچون بُرّابُرّی، فرهنگ و عادت بسیار پسندیده در کشاورزی ایران که کار آن تبدیل رقابت به رفاقت اســـت؛ به دلیل نوع نگاه بومی نویسنده به این مسائل است. همچنین در این فصل برای اولین بار در ایران و جهان نقشـــه و نظریه هافستد درباره فردگرایی ایرانیان به نقد کشیده شده و نشان می‌دهد که مردم ایران زمین از دوران کهن، گروه‌گرا بوده‌اند و نه فردگرا. در روزگاری که جهان از استراتژی‌های فردگرایانه به سمت استراتژی‌های مشارکتی حرکت می‌کنـــد؛ از بُرّابُـــرّی، واره، بنـــه و غیـــره به عنوان سازمان‌های سنتی تولید با مدیریت مشارکتی ویژه، سخن به میان آوردن، ناشی از توجه عمیق نویسنده به گذشته سرزمین‌مان است.

در فصل سوم رابطه بین مدیریت دانش و مدیریت منابع انســـانی مورد بحث قـــرار می‌گیرد که یکی از جدیدترین مباحث مطرح شـــده در این حوزه بوده و جنبه جهانی دارد. نویسنده در ادامه انواع دانش انسانی شامل دانش ضمنی و دانش صریح را تعریف کرده و به توضیح کامل مباحث مربوطه می‌پردازد.

فصل چهـــارم در کتاب به ارتبـــاط مدیریت منابع انسانی و مدیریت استراتژیک اشاره دارد. در این فصل مباحث متعددی درباره مسایل فراگیر و کلان هر سازمان به‌صورت مبســـوط مورد بحث و بررسی قرار گرفته و جدیدترین مطالب مربوط به مدیریت استراتژیک نیز در کنار نگاه تطبیقی مؤلف آورده شده است.

فصل پنجم دربرگیرنده مســـایل خانواده، زنان، کودکان و تأثیرات متقابل مدیریت منابع انسانی است. در این فصل اشتغال زنان و کودکان و سیاست‌های حمایت از خانواده با یک نگرش فرهنگی‌واجتماعی مطرح می‌شود که خود به‌عنوان یکی از شاخص‌های مهم برای سنجش توسعه هر کشور به‌شمار می‌رود.

در فصل ششم سرمایه اجتماعی، پتانسیل فرهنگی و مدیریت منابع انسانی مورد بررسی قرار گرفته است. نویسنده در این فصل که بیشترین صفحات کتاب را به خود اختصاص داده به ارتباط سرمایه اجتماعی و مدیریت منابع انسانی پرداخته و در این راستا علاوه بر طرح مباحث شبکه‌های اجتماعی به اندازه‌گیری، تأثیرات مخرب، وجه منفی و سیاســـت‌های عملی ســـرمایه اجتماعی نیز نگاهی ژرف داشته و توضیح کافی در این مورد ارائه داده است.

در فصل پایانی یعنی فصل هفتم کتاب نیز روابط کار، مسایل کارکنان، اســـتخدام، ارزیابی مشاغل و سیستم مدیریت پاداش مطرح شده است.

آنچه این کتاب را به یک اثر ارزشمند تبدیل کرده وجود مثال‌های واقعی از شرکت‌ها، سازمان‌ها و شرایط حاکم‌بر اقتصاد بین‌الملل است که برای درک بیشتر و بهتر مباحث به‌صورت جامعی ارایه شـــده و سعی در قابل فهم و ملموس کردن مطالب کتاب کرده است.

کتاب «مدیریت منابع انســـانی پیشرفته» نوشته مهندس کاوه فرهادی توسط نشر علم در ۷۹۲ صفحه منتشر شده است و به قیمت ۳۲هزار و ۵۰۰ تومان به فروش می‌رسد.

معرفی کتاب

مدل دلتا، راهکار نوین کسب و کار

مدل دلتا: «بازآفرینی اســـتراتژی کســـب و کار»، نوشته آرنولد سی هکس، ترجمه محمد مهدی مهدی‌خواه و سعید حسین‌زاده، انتشارات دانشگاه امام صادق(ع)، ۴۲۲ صفحه، ۱۳۹۱. این کتاب به تشـــریح و تبیین ابعاد مختلف مدل دلتا می‌پردازد. مدل دلتا، مدلی نوین و کاربردی در عرصه استراتژی کسب‌وکار است که تمامی مراحل تدوین تا اجرا و حتی ارزیابی استراتژی را به عهده می‌گیرد. این مدل ابزار بسیار ارزشمندی است که مشـــتری را به‌مثابه اهرمی خطیر برای موفقیت در دنیای پرتراکنش و به‌هم پیوســـته امروز درنظر می‌گیرد. این کتاب رویکردی نوین و نوآورانه به استراتژی بنگاه است که واقعیت‌های بازار جهانی را در یک اقتصاد شـــبکه‌ای به نحو مطلوب‌تری منعکس می‌کند. مدل دلتا که در دانشگاه MIT تکوین و توسعه‌یافته اســـت بیانگر دیدگاهی کاملاً متفاوت با دیدگاه سنتی اســـت که توسط اغلب مدیران به‌کار گرفته می‌شود و بر آن است تا مدیران را در شکل‌دهی، تبیین و اجرای مؤثرتر استراتژی یاری کند و در نتیجه، آنان به عملکرد مالی پایدار و سودآوری بلندمدت دست یابند. این کتاب از یازده فصل تشکیل شده است. فصل نخست با عنوان «ضرورت بازآفرینی استراتژی»، درمورد آسیب‌های تعریف مرسوم استراتژی، مقابله با همرنگی، انتخاب استراتژی و شناسایی قابلیت‌های لازم، وظایف استراتژیک مدل دلتا و اصول هکسی بحث و بررسی شده است. فصل دوم با عنوان «مدل دلتا، ایجاد منابع جدید رشد و سودآوری در اقتصاد شبکه‌ای»، درباره سه گزینه استراتژیک اصلی در مدل دلتا یعنی بهترین محصول، راه‌حل جامع مشتریان و پایبندسازی به سیستم بحث شده است. در فصل سوم با عنوان «بخش‌بندی مشتریان و پیشنهاد ارزشی آنان: اولین وظیفه حیاتی استراتژی»، ضمن ارائه پیش درآمدی بر فرآیند بخش‌بندی مشتریان، درمورد ملاک تفاوت مشتریان، معیارهای کلی و عمومی بخش‌بندی و ارزیابی کیفیت پیشنهاد ارزشی مشتریان بحث و بررسی شده است. در فصل چهارم با عنوان «شرکت به‌مثابه مجموعه‌ای از قابلیت‌ها: شناخت عمق و گستره توانمندی‌های خودمان»، درمورد شناسایی مجموعه قابلیت‌ها در عمل، رویکردی نوین به تجزیه و تحلیل رقیب، استفاده از مدل دلتا برای ارزیابی مزیت ادغام‌ها و خرید بحث شده است. فصل پنجم تحت عنوان «مأموریت کسب‌وکار: دستیابی به تحول استراتژیک»، درباره استراتژی، مأموریت کسب و کار، افق برنامه‌ریزی و بیانیه مأموریت بحث شده است. در فصل ششم با عنوان «ایجاد دستورالعمل استراتژیک: فراخوانی برای عمل»، پیرامون مؤلفه‌های دستورالعمل استراتژیک، دستورالعمل استراتژیک به‌عنوان یکپارچه‌ساز استراتژی، ساختار، فرآیند، عملکرد، شناسایی اولویت پیشرانه‌های استراتژیک، و آزمون کیفیت دســـتورالعمل استراتژیک بحث شده است. در فصل هفتم با عنوان «ردگیری اجرای اســـتراتژی»، پیرامون بودجه هوشـــمند و کارت امتیازی متوازن بحث شده است. در فصل هشتم با عنوان «جمع‌بندی آموخته‌ها: چگونگی یکپارچه‌سازی وظایف اساسی اســـتراتژی، یک مثال کاربردی»، به بررسی وضعیت شـــرکت بین‌المللی DMK در این زمینه پرداخته اســـت. در فصل نهم با عنوان «مدیریت بنگاه‌های کوچک و متوسط (SMES)، درس‌هایی از مدل دلتا»، پیرامون اهمیت بنگاه‌های کوچک و متوسط، چالش‌های مدیریت بنگاه‌های کوچک و متوسط، اســـتراتژی بهترین محصول، استراتژی راه‌حل جامع مشـــتریان و استراتژی پایبندسازی به سیستم بحث شده است. در فصل دهم با عنوان «چالش‌های مدیریت در سازمان‌های غیرانتفاعی» درمورد مشتری کیست؟ تعدیل قابلیت‌ها متناسب با سازمان‌های غیرانتفاعی، تأملاتی در باب چالش‌های استراتژیک ســـازمان‌های غیرانتفاعی و پویایی غیرمعمول در تحول ســـازمان‌های غیرانتفاعی بحث شده است. در فصل یازدهم با عنوان «مقایسه‌ای میان سه چارچوب استراتژیک: پورتر، نگاه مبتنی بر منابع به شرکت و مدل دلتا»، پیرامون چارچوب موقعیت رقابتی پورتر، فرمول موفقیت پورتر، توضیحاتی در باب چارچوب‌های پورتر، هشدارهایی در باب چارچوب‌های پورتر، نگاه مبتنی بر منابع به شرکت، مقایسه‌ای میان الگوی پورتر، نگاه مبتنی بر منابع به شرکت و مدل دلتا، و بازتفسیر مدل نیروهای پنج‌گانه پورتر به کمک مدل دلتا بحث شده است.

سبک زندگی هنرمندان در یک کتاب

کتاب «چهره‌ها و پرسش‌ها» با موضوع بازشناسی سبک زندگی صحیح در اندیشه هنرمندان ایران در قالب مصاحبه با ۱۲ هنرمند ایرانی توسط آزاده صالحی تالیف و به زودی منتشر می‌شود.

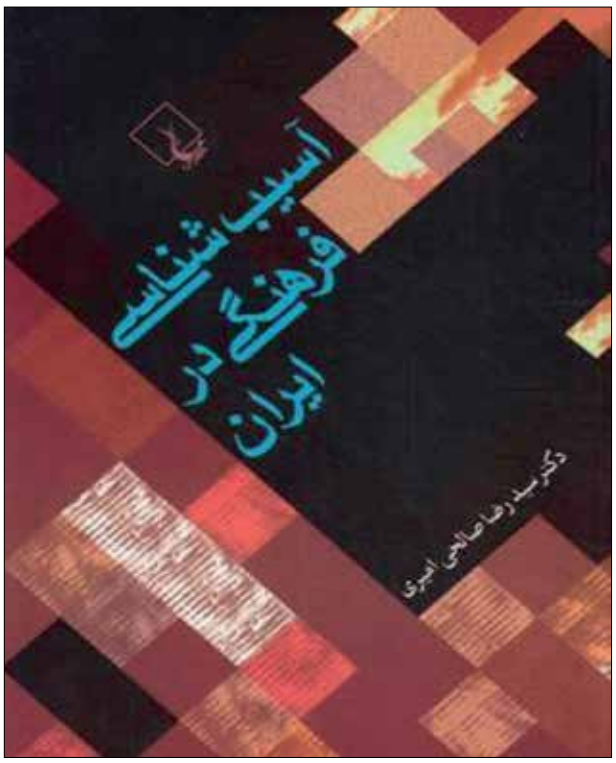

مروری بر کتاب «آسیب‌شناسی فرهنگی در ایران» نوشته سیدرضا صالحی

کند و کاو یک مساله بومی

سمانه سامانی

«آسیب‌شناسی فرهنگی در ایران» عنوان کتابی به قلم سیدرضا صالحی امیری است که سال ۱۳۹۲ منتشر شده است؛ کتابی در چهاربخش که سعی دارد به یک سئوال پاسخ دهد. نظام فرهنگی ایران با چه آسیب‌هایی مواجه است و راه حل کاهش این آسیب چیست؟ کتاب آسیب‌شناسی فرهنگی در ایران را می‌توان در آن دسته از کتاب‌ها قرار داد که یک مسأله بومی را بررسی می‌کند و راهکارهایی را برای حل آن ارائه می‌دهد.

فرصت‌ها و تهدیدها

کتاب «آسیب‌شناسی فرهنگی در ایران» با توجه به این نکته که سابقه و تاریخ تمدن فرهنگ ایران یکی از غنی‌ترین فرهنگ‌های جهان معاصر است که ناشناخته مانده و باید صدها کتاب برای شناساندن این تمدن به جهان منتشر شود، موضوع اصلی آن بر این محور متمرکز شده که آسیب‌های این نظام فرهنگی را مطالعه کند و راه‌حل‌ها را شناسایی کند.

صالحی در مقدمه این کتاب با اشاره به وضعیت در حال گذار بودن ایران از جامعه سنتی به مدرن می‌نویسد: «ایران با تضادها و تغییراتی در عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی مواجه است و به دلیل رشد ناهماهنگ عناصر مادی و غیرمادی میان عرصه فرهنگ با سایر حوزه‌ها، با پدیده‌ای به نام تاخر فرهنگی مواجه است و این تاخر به زمینه‌ای برای بروز چالش‌ها و آسیب‌هایی در عرصه فرهنگی تبدیل شده است.»

نویسنده، این آسیب‌ها را در ۱۰ حوزه تقسیم‌بندی می‌کند که برخی از آن حوزه‌ها شامل «حوزه نظری، اندیشگی و نخبگی فرهنگی»، «حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی»، «حوزه مدیریت فرهنگی» و... است. وی در ادامه به تحلیل این حوزه‌ها می‌پردازد.

سیدرضا صالحی امیری در کتابش آسیب‌شناسی فرهنگی را تعریف می‌کند و می‌گوید: «مقصود از آسیب‌شناسی فرهنگی، اوضاعی است که اکثر نخبگان یا جامعه، وجود آن را مخل توسعه و اعتلای فرهنگی می‌دانند و رفع آن را یک ضرورت تلقی می‌کنند» و معتقد است: «آسیب‌شناسی نظام فرهنگی در حقیقت نوعی عدم تعادل، بی‌انسجامی و ناکارآمدی در عرصه فرهنگی است که نظام فرهنگی را از دستیابی به توسعه و ارتقا بازمی‌دارد.»

تعریفی از فرهنگ

بخش اول کتاب «آسیب‌شناسی فرهنگی در ایران» به مباحث نظری اختصاص دارد و از یک‌سو به تعریف مفهومی فرهنگ، شامل ابعاد و جلوه‌های فرهنگ، ویژگی‌های اساسی فرهنگ، اهمیت فرهنگ، کارکردهای فرهنگ و دیدگاه‌های مختلف درباره فرهنگ و از سوی دیگر آسیب‌شناسی فرهنگی می‌پردازد.

با توجه به اینکه فرهنگ، تعریفی واحد ندارد و مقوله‌ای پیچیده و مناقشه‌برانگیز است و موضوع اصلی کتاب هم فرهنگ است، در فصل ابتدایی کتاب سعی شده یک تعریف برای مفهوم فرهنگ انتخاب شود و نویسنده بعد از مطرح کردن تعاریف مختلف، یک تعریف را برمی‌گزیند که درآن فرهنگ مجموعه نگرش‌ها، اعتقادات، آداب و رسوم، ارزش‌ها و هنجارهایی است که در هر گروهی مشترک است. همچنین این فرهنگ شامل اعمال، فعالیت‌ها و محصولاتی است که به جنبه‌های فکری، اخلاقی و هنری زندگی انسان مربوط می‌شوند.

در بخش اول کتاب علاوه بر بررسی تعاریف فرهنگ، ابعاد و جلوه‌های فرهنگ و ویژگی‌های اساسی‌اش، اهمیت و کارکردهای فرهنگ و دیدگاه‌های مختلف درباره فرهنگ هم بررسی شده است. بررسی مفهوم آسیب‌شناسی و اهمیت آسیب‌شناسی فرهنگی و بررسی فرصت‌های فرهنگی ایران از دیگر سرفصل‌های بخش اول کتاب است.

یکی از ویژگی‌های مهم فرهنگی ایران که در بخش اول کتاب به آن اشاره شده، توجه به خرده فرهنگ‌های ایران و تفاوت ماهیت این خرده فرهنگ‌ها با فرهنگ‌های دیگر است. صالحی در این باره می‌گوید: «فرهنگ ما از مجموعه‌ای از خرده فرهنگ‌های مختلف تشکیل شده اما نه مانند فرهنگ آمریکایی که هر کدام با یکدیگر سال‌های طولانی در تزاحم و خشونت بوده‌اند برعکس در جامعه ما این خرده فرهنگ‌ها در کنار هم همزیستی داشته‌اند و باعث انسجام فرهنگی شده‌اند.»

بررسی آسیب‌های نظام فرهنگی ایران

بخش دوم کتاب که با عنوان آسیب‌شناسی فرهنگی ایران نگاشته شده است به ۴۳ آسیب نظام فرهنگی ایران پرداخته‌است.

نویسنده در ابتدای این فصل به یک آسیب اساسی اشاره می‌کند و فقدان مبانی نظری فرهنگی را به‌عنوان یک آسیب ریشه‌ای مورد بررسی قرار می‌دهد. صالحی معتقد است از آنجا که جمهوری اسلامی ایران وارث انقلابی فرهنگی است بنابراین طبیعی است که مسیر تمام رخدادها و حرکت‌های کشور به سوی پیشرفت و تعالی بر بنیان‌های فرهنگی بنا شده باشد اما متاسفانه بعد از گذشت بیش از سه دهه از انقلاب نظریه‌ای منطبق با واقعیت‌های جامعه ایران شکل نگرفته است.

فقدان اهداف بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت، فقدان راهبردها و اهداف کلان فرهنگی، انفعال و تسلیم فرهنگی و انسداد فرهنگی از جمله آسیب‌هایی هستند که در فصل دوم کتاب مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

در این فصل منابع و اسناد مختلفی از سوی نویسنده کتاب مورد استفاده قرار گرفته‌اند از جمله طرح تحقیقاتی مطالعه تطبیقی اهداف و وظایف نهادهای ارزیابی کشور که در سال ۸۳ توسط هیأت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی شورای عالی انقلاب فرهنگی صورت گرفته است و طرح ملی ارزش‌ها و باورهای ایرانیان که سال ۷۹ توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انجام شده است.

معرفی نهادهای فرهنگی در ایران

بعد از بررسی آسیب‌ها، نویسنده در بخش سوم کتاب به معرفی و آسیب‌شناسی سازمان‌ها، نهادهای فرهنگی و کارکردهای آنها پرداخته است و در مقدمه این بخش آورده است که؛ فرهنگ سازمانی به دلیل ماهیت تاثیرگذارش می‌تواند بر رفتار و عملکرد اعضای سازمان اثر بگذارد و نقش مهمی در کنترل درونی رفتارهای کارکنان داشته باشد.

صالحی در ادامه عناصر و کارکردهای فرهنگ سازمانی را بیان می‌کند و سپس به معرفی و تشریح ساختار، عملکرد و نمودار تشکیلاتی تمامی سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی در ایران می‌پردازد که وزارت فرهنگ و ارشاداسلامی، سازمان صدا و سیما، سازمان تبلیغات اسلامی وسازمان تربیت بدنی از جمله این نهادها هستند. نویسنده بعد از معرفی و تشریح نهادهای فرهنگی به دلایل ناکارآمدی این نهادها می‌پردازد.

به نظر می‌رسد یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های بخش سوم کتاب جمع‌آوری نهادهای فرهنگی و معرفی اهداف و کارکردهای آنهاست که به تنهایی می‌تواند برای محققان و علاقه‌مندان مباحث مدیریت فرهنگی کارگشا باشد. نویسنده در ادامه با کنار هم گذاشتن اطلاعات مختلف این نهادها توانسته آسیب‌های این نظام فرهنگی را مورد بررسی قرار دهد. یکی از دلایل ناکارآمدی که در کتاب مورد بحث و بررسی قرار گرفته فقدان استراتژی فرهنگی است. صالحی معتقد است؛ قانون اساسی در درجه اول، دارای بافتی با رویکرد فرهنگی و در درجه دوم، سطح سیاسی و اسلامی جهان اسلام و سطح اقتصادی است و یکی از مشکلات اصلی کشور ما این است که قانون اساسی را به عنوان یک بسته قبول نکرده‌ایم و بخشی از آنها را گرفته و بسیاری را

> **صالحی معتقد است که ایران به دلیل رشد ناهماهنگ عناصر مادی و غیرمادی میان عرصه فرهنگ با سایر حوزه‌ها، با پدیده‌ای به نام تاخر فرهنگی مواجه است و این تاخر به زمینه‌ای برای بروز چالش‌ها و آسیب‌هایی در عرصه فرهنگی تبدیل شده است**

رد کرده‌ایم و به عبارتی از این قانون استفاده ابزاری کرده‌ایم یا سند چشم‌انداز که دارای بخش فرهنگی هم هست. اما آنچه اهمیت دارد این است که با بررسی جامعه ایرانی متوجه خواهیم شد، راهبرد فرهنگی خاصی با توجه به نیازهای امروز جامعه ایران وجود ندارد و این فقدان استراتژی باعث ایجاد سردرگمی خواهد شد.

فقدان اهداف، فقدان کادرهای تخصصی، موازی‌کاری نهادهای فرهنگی و سیاست‌زدگی از جمله دلایل ناکارآمدی نهادهای فرهنگی هستند که در کنار ۱۵ مورد دیگر در این بخش بیان و تشریح شده‌اند.

توجه به کتاب و رسانه

بخش چهارم و پایانی کتاب که به نوعی نتیجه‌گیری مباحث محسوب می‌شود هم به بیان سیاست‌ها، راهبردها و برنامه‌ها می‌پردازد. در این بخش صالحی با ارائه راهکارهای مختلف، روش‌های پیشگیری و مواجهه با آسیب‌ها را از دو منظر مدیریتی و نگاه ملی بررسی می‌کند. یکی از سیاست‌های ملی، گسترش رسانه‌ها و مطبوعات است. صالحی می‌نویسد امروزه جامعه‌ای توسعه‌یافته تلقی می‌شود که بتواند برمعیار آموزش و اطلاعات و در حقیقت عنصر دانایی اجتماعی کار کند. در چنین جامعه‌ای رسانه جمعی به‌ویژه مطبوعات با تولید و توزیع اطلاعات نقش مهمی در بالا بردن آگاهی‌های عمومی و در نهایت توسعه فرهنگی پایدار دارند.

نویسنده با اشاره به عنصر مشارکت در رسانه‌های جمعی می‌گوید: «در جامعه مردم سالار نقش وسایل ارتباط جمعی، اطلاع‌رسانی، تبلیغات و حتی پویش‌های فرهنگی افزایش می‌یابد که همگی ابزاری برای پاسخگویی به خواسته‌های مردمند و از طریق آنها مقامات به پرسش‌های شهروندان و افکار عمومی پاسخ می‌دهند و با کمک وسایل ارتباط جمعی هر شهروند عادی از حق گفتن و شنیدن برخوردار می‌شود.»

گسترش کتاب و کتابخانه از دیگر مقوله‌های مورد بحث در این فصل است که به‌عنوان یک راهکار برای توسعه فرهنگی بررسی می‌شود و نویسنده در این بخش به ضرورت توسعه کتابخانه‌ها و منابع مکتوبی که انعکاس‌دهنده گونه‌های مختلف فرهنگ‌های موجود در جامعه باشد اشاره می‌کند.

استفاده از دیدگاه صاحب‌نظران عرصه فرهنگ درباره روش‌های پیشگیری و مواجهه با آسیب‌ها، سیاست‌ها و راهبردهای کلان فرهنگی بخش دیگری از کتاب است که به اصلاح ساختار و نظام مدیریت فرهنگی، رونق بخشیدن به اقتصاد فرهنگ، تقویت تعامل فرهنگ با سایر بخش‌ها و تعامل با فرهنگ جهان پرداخته است.

کوششی برای مطالعه فرهنگ

کتاب آسیب‌شناسی فرهنگی در ایران اثری پژوهشی برای مخاطبی خاص محسوب می‌شود که سعی دارد موضوعی مهم و مورد مناقشه با عنون فرهنگ را مطالعه کند. با توجه به کمبود منابع مکتوب پژوهشی درباره مسائل فرهنگی در ایران به نظر می‌رسد این کتاب تلاش مورد احترامی برای بررسی نهادهای فرهنگی ایران و آسیب‌شناسی آنهاست. نکته دیگر آنکه اثر علاوه بر آسیب‌شناسی، در بخش عمده‌ای از کتاب راهکارها را هم مورد بررسی قرار داده است. همچنین آنچنان که از فهرست منابع در پایان کتاب مشخص است؛ سعی در استفاده از منابع مختلف از جمله کتاب‌های ایرانی و خارجی و منابع اینترنتی است.

اما به نظر می‌رسد در این اثر جای خالی برای یک بخش وجود دارد. همانطور که گفته شد با توجه به پژوهشی بودن این اثر و مورد استناد قرار گرفتن آن برای محققان باید بخش کوچکی هم به بیان روش مورد استفاده در این پژوهش اختصاص می‌یافت. هرچند گاهی در پانویس‌ها به بخشی از این روش‌ها از جمله مصاحبه با صاحب نظران اشاره شده است و گویا نویسنده خواسته اثری موجز و مفید دراختیار مخاطب قرار دهد اما وجود این بخش می‌توانست برای دانشجویان و محققان سرفصلی مفید محسوب شود.

روایتی از مجلس پنجم

کتاب مجلس پنجم شورای اسلامی با بررسی موضوعاتی مانند استیضاح عبدالله نوری و عطاءالله مهاجرانی، اصلاح قانون مطبوعات، حادثه کوی دانشگاه تهران و قتل‌های زنجیره‌ای منتشر شد.

مروری بر کتاب «تدابیر پیشگیرانه و مجازات در قانون مبارزه با پولشویی»

آثار اقتصادی و اجتماعی پولشویی

سید محمد مهدی خلیل‌زاده

نخستین بار فردی به نام آلکاپون گروهی به نام آلکاپون‌ها تشکیل داد. این گروه به زور از مردم اخاذی می‌کردند. آنان برای پنهان‌سازی شیوه عمل خود، رختشوی‌خانه‌ای تاسیس و وانمود می‌کردند درآمد خود را از این راه به دست می‌آورند؛ نه از راه نامشروع. اصطلاح پولشویی اینچنین شکل گرفت. اکنون در جهان بزرگترین افرادی که به این اعمال مجرمانه اقدام می‌کنند با استفاده از روش‌های متفاوت مانند جعل اسناد، اعمال خلافکارانه خود را از دید ماموران دور نگه می‌دارند تا بتوانند آزادانه حجم انبوه مالی که از راه غیرقانونی به دست آورده‌اند را موجه جلوه دهند.

شاید پولشویی به عنوان یک جرم بدون قربانی به نظر برسد و هیچ‌یک از حالت‌های ناخوشایند مانند احساس بی‌اطمینانی یا ترس ناشی از جرایمی چون قتل، سرقت و سایر جرایم سازمان‌یافته، درباره آن صدق نکند. اصطلاح پولشویی نزد ایرانیان غریب و بعید است؛ یعنی بعضی شهروندان نسبت به این لفظ بی‌اطلاع هستند و حتی ممکن است تعبیری مثبت تلقی شود؛ اما در فرهنگ حقوقی، پولشویی پدیده‌ای ناهمگون با اجتماع و اقتصاد و از نظر اقتصادی مضر است. پولشویی یکی از شریان‌های تجارت مجرمانه جهانی تلقی می‌شود؛ زیرا ناشی از فعالیت‌های اقتصادی ناسالم بوده و نقش اساسی آن، ترغیب یا تسهیل فعالیت بزهکاران یا تقویت جرایم سازمان‌یافته است. این پدیده تهدیدی جدی علیه اقتصاد ایران و جهان محسوب شده و سبب می‌شود فعالیت اقتصاد خصوصی، دولتی و تعاونی از مسیر اصلی خود خارج شده و به یک شریان ناصحیح بدل شود. پولشویی را عموماً عارضه‌ای ثانوی و متقارن با جرم مستند مانند قاچاق مواد مخدر، سرقت، کلاهبرداری، تحصیل مال نامشروع از طریق اختلاس و سایر جرایم سازمان‌یافته می‌دانند. با آشکار شدن تهدیدهای جهانی ناشی از پولشویی، دلایل مبارزه با آن نیز افزایش یافته است.

کتاب «تدابیر پیشگیرانه و مجازات در قانون مبارزه با پولشویی (با نگاهی به اسناد بین‌المللی؛ کنوانسیون‌های وین، پالرمو، مرید او توصیه‌های فتف ftf)» نوشته محمد باقر همتی توسط انتشارات خرسندی به چاپ رسیده است. دیباچه این کتاب توسط دکتر حسین میرمحمدصادقی نگاشته شده است. مطالب ذیل برگرفته از این کتاب است.

پولشویی تباه کننده موثر اقتصاد کشورها، امنیت و سلامت و رفاه اجتماعی است. پولشویی سوخت دلالان مواد مخدر، تروریست‌ها، دلالان قاچاق اسلحه، ماموران دولتی فاسد و دیگران را به جهت بهره‌برداری و توسعه فعالیت‌های مجرمانه‌شان، فراهم می‌کند. جرم در قلمرو بین‌المللی در حال افزایش است و جنبه‌های مالی جرم به واسطه پیشرفت سریع تکنولوژی و جهانی شدن صنعت خدمات مالی، پیچیده‌تر می‌شود. سیستم مالی مدرن، علاوه بر تسهیل تجارت قانونی، همچنین مجوزی برای مجرمان است تا به‌منظور انتقال میلیون‌ها دلار از کامپیوترهای شخصی و دیش‌های ماهواره استفاده کنند. آثار پولشویی غالباً از دو منظر قابل بررسی است؛ الف- منظر اقتصادی و ب- منظر اجتماعی.

الف- آثار اقتصادی:

۱- تحلیل رفتن و تضعیف بخش خصوصی قانونی

یکی از شدیدترین اثرات اقتصادی پولشویی، تحت تاثیر قرار دادن بخش خصوصی است. پولشویان اغلب از شرکت‌های صوری استفاده می‌کنند که این شرکت‌ها درآمدهای ناشی از فعالیت‌های مجرمانه را با سرمایه‌های قانونی به جهت مخفی کردن منابع نامشروع درهم می‌آمیزند.

این شرکت‌های صوری به وجوه غیرقانونی زیادی دسترسی دارند که مجوز آنها برای کمک مالی به خدمات و تولیدات این شرکت‌ها در سطح زیر قیمت بازار است. در بسیاری موارد، شرکت‌های صوری قادرند تولیدات خود را زیر قیمت آنچه کارخانه برای تولید آن محصول هزینه کرده عرضه کنند. بنابراین شرکت‌های صوری برتری رقابتی بیشتر از شرکت‌های قانونی دارند که وجوه و سرمایه‌های خود را از بازار مالی تامین می‌کنند. این وضعیت برای فعالیت‌های قانونی به جهت رقابت علیه شرکت‌های صوری مشکل است. همچنین می‌تواند به از میدان به در کردن کسب و کارهای بخش خصوصی توسط جرم‌های سازمان یافته منتج شود.

۲- به خطر افتادن تلاش‌های خصوصی‌سازی

پولشویی تلاش‌های دولت‌ها را برای ارائه اصلاحات اقتصادی‌شان از طریق خصوصی‌سازی تهدید می‌کند. مجرمان سازمان یافته با داشتن امکانات مالی، قیمت بالاتری نسبت به خریداران قانونی بخش دولتی سابق را پیشنهاد می‌دهند. به علاوه هنگامی که طرح‌های خصوصی‌سازی- که اغلب منفعت اقتصادی دارند- اجرا می‌شوند، آنها می‌توانند ابزار شستشوی وجوه را تامین کنند. در گذشته مجرمان قادر بودند لنگرگاه‌های تفریحی، تفرجگاه‌ها و بانک‌ها را برای مخفی کردن درآمدهای غیرقانونی‌شان بخرند و فعالیت‌های مجرمانه‌شان را تقویت کنند.

> **آمریکایی‌ها مدعی شده‌اند که تروریست‌ها و حامیان آنها بعد از حملات یازده سپتامبر صاحب سود سرشاری شده‌اند؛ برای مثال به راحتی پیش‌بینی می‌شد که اگر به ساختمان تجارت جهانی حمله شود چه سهام‌هایی سقوط می‌کند و چه سهام‌هایی وضعیت بهتری پیدا خواهد کرد. به این ترتیب کسانی که از این حمله اطلاع داشتند، اقدام به خرید و فروش سهام‌های مورد نظر کرده و از این طریق سود سرشاری عایدشان شد**

۳- پدیدار شدن بازارهای حاشیه‌ای

پولشویی فقط یک معضل در بازارهای مالی بزرگ دنیا و مراکز فراساحلی نیست، بلکه مشکلی در جهت ایجاد بازارهای حاشیه‌ای است. هر کشوری که با سیستم‌های مالی بین‌المللی ادغام و یکپارچه شود در خطر است. هنگامی که بازارهای حاشیه‌ای، بخش‌های مالی و اقتصادی‌شان را افتتاح می‌کنند، آنها به‌طور فزاینده‌ای آماج فعالیت‌های پولشویی می‌شوند.

از طرفی دیگر، افزایش تلاش‌های مقامات در بازارهای مالی بزرگ و در مراکز مالی فراساحلی برای مبارزه با این فعالیت‌ها، محرک بیشتری برای پولشویان برای انتقال فعالیت‌ها به بازارهای حاشیه‌ای فراهم می‌کند. البته تاثیرات اقتصادی به موارد فوق محدود نمی‌شود و موضوعاتی ماند کاهش سرمایه‌گذاری دولت در تاسیسات زیربنایی و رفاه عمومی، تضعیف سلامت بازارهای مالی، از دست رفتن سیاست کنترل اقتصادی، متزلزل و تغییر شکل اقتصادی و... در این مقوله می‌گنجد.

ب- آثار و هزینه‌های اجتماعی و سیاسی

خطرات و هزینه‌های اجتماعی مهمی در ارتباط با پولشویی وجود دارد. پولشویی یک فرایند ضروری برای ایجاد جرایم مفید و ارزنده است که به قاچاقچیان مواد مخدر و دیگر مجرمان اجازه می‌دهد تا فعالیت‌هایشان را توسعه دهند. این موضوع باعث بالا رفتن هزینه دولت به واسطه نیاز به افزایش مجریان قانون و هزینه‌های مراقبت سلامت (برای مثال درمان معتادان مواد مخدر) برای مبارزه با نتایج آن است.

یک نمونه از این هزینه‌ها، هزینه‌های گزافی است که کشور ایران به دلیل واقع شدن در مسیر ترانزیت کشورهای طلایی و مثلث طلایی در مبارزه با جرایم مخدر به عنوان یکی از عمده‌ترین جرم منشأ پولشویی پرداخت می‌کند.

بنا به گفته فرماندهی نیروی انتظامی ۸۰۰ میلیارد تومان برای امنیت مرزها طی سه سال اخیر هزینه شده است. در این مدت ۸۰ کیلومتر دیوار بتونی، ۱۶۰ برجک دیده‌بانی مرزی، ۴۶۰ کیلومتر کانال که در دو طرف آن خاکریز وجود دارد و حضور بیش از صد هزار نیرو در مرزها و تشکیل پلیس مواد مخدر سبب کاهش ۵۰ درصد جرایم خشن در این منطقه شده است.

البته تقدیم صدها شهید وهزاران جانباز نیروهای مرزی در مبارزه با اشرار و قاچاقچیان را نیز باید به این ارقام اضافه کرد. همچنین هزینه‌هایی که تروریست‌ها- تامین مالی این مجرمان غالباً از طریق درآمدهای مجرمانه فعالیت‌های پولشویان صورت می‌گیرد- تحمیل می‌کنند را باید محاسبه کرد، مثلاً عملیات انتحاری انفجار بمب در ۱۷ اردیبهشت ماه ۱۳۸۸ در مسجد علی بن ابیطالب(ع) شهر زاهدان منجر به شهادت ۲۵ نفر و مجروح شدن ۸۰ نفر دیگر شد. ممکن است این سوال مطرح شود که این قبیل اقدامات تروریستی چه ارتباطی با جرم پولشویی دارد. در مقام پاسخ باید یادآوری کرد که پولشویی از دو جنبه می‌تواند در خدمت فعالیت‌های تروریستی باشد؛ یکی از جهت تامین منابع لازم برای فعالیت‌های تروریستی؛ برای مثال آژانس‌های اطلاعاتی در اروپا مدعی شده‌اند که گروه القاعده منابع مالی فعالیت‌های خود را به وسیله الماس به سراسر دنیا منتقل کرده است و همین‌طور در کشورهای آفریقایی مثل سیرالئون، لیبریا و آنگولا منافع حاصله از فروش الماس، چوب و... برای کمک به خرید اسلحه جهت انجام اقدامات تروریستی و جنگ‌های داخلی استفاده شده است. دومین جنبه تطهیر سودی است که بعد از فعالیت‌های تروریستی با استفاده از پیش‌بینی تحولاتی که بعد از اقدامات تروریستی اتفاق خواهد افتاد عاید مجرمان می‌شود. مجله آلمانی اشپیگل در ۲۴ سپتامبر ۲۰۰۱ یعنی سیزده روز بعد از حملات ۱۱ سپتامبر در گزارش خود آورده است: آمریکایی‌ها از یک شرکت انگلیسی به نام فاینشنال سرویس اُثوریتی که یک شرکت ناظر مالی است درخواست کرده‌اند که بزرگترین جستجو در طول تاریخ بازار سهام را در سطح تمامی بازارهای بورس به اجرا درآورد و فهرستی از نام، شماره سریال مشتری، آدرس و شماره تلفن تمامی اشخاص و شرکت‌هایی که قبل و بعد از حوادث ۱۱ سپتامبر سهام آمریکایی را معامله کرده‌اند، تهیه کند.

آمریکایی‌ها مدعی شده‌اند که تروریست‌ها و حامیان آنها بعد از این حملات صاحب سود سرشاری شده‌اند؛ برای مثال به‌راحتی پیش‌بینی می‌شد که اگر به ساختمان تجارت جهانی حمله شود چه سهام‌هایی سقوط می‌کند و چه سهام‌هایی وضعیت بهتری پیدا خواهد کرد. به این ترتیب کسانی که از این حمله اطلاع داشتند اقدام به خرید و فروش سهام‌های مورد نظر کرده و از این طریق سود سرشاری عایدشان شد. یا در نامه ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز به ریاست قوه قضائیه مبنی بر انتشار اسامی و عکس دانه درشت‌های قاچاق آمده است: «این افراد در رقابتی نابرابر با تجار سالم کالای خود را عرضه کرده و به بنیان تجارت قانونی ضربه وارد و تولید و سرمایه‌گذاری‌های کشور را ناکارآمد می‌کنند و میلیاردها تومان عوارض خزانه نصیب این قاچاقچیان عمده شده و با حدود ۶ میلیارد قاچاق بیش از ۳۰۰ هزار فرصت شغلی کشور را در سال از بین می‌برند.»

همچنین این قاچاقچیان گروه کثیری از عوامل دولتی را به واسطه پول‌های بادآورده و پرداخت رشوه، فاسد می‌کنند... در کشور سوئیس تبدیل عملیات تطهیر پول به یک حرفه شرافتمندانه از سوی قانون، موجب شده تا سیاستمداران، قضات، نیروهای پلیس، کارشناسان نظامی، وکلا، شرکت‌های تخصصی و حسابداران قسم خورده سوئیسی، فرصت تجارت مالی به سرکردگی بانک‌های سوئیسی را غنیمت شمرده و از آن سودجویی کنند. حضور اکثریت نمایندگان پارلمان در عملیات تطهیر پول نظام بانکی سوئیس باعث شده تا یک گروه بسیار مقتدر فشار در نظام سیاسی این کشور پدیدار شود. به نحوی که هرگونه صدای مخالف را خفه کرده با هرگونه لایحه اصلاحی مخالفت ورزیده، از حضور هر داوطلب اصلاح‌گر در مدیریت ارشد حکومتی ممانعت به عمل آورده، از تصدی مسئولیت دادگاه عالی سوئیس توسط هر قاضی سالم و درستکار جلوگیری کرده‌اند.

آثار عطار به زبان کودکانه

دو کتاب «حکایت‌های منطق‌الطیر عطار» و «گزیده رباعیات عطار نیشابوری» از مجموعه «ادبیات ایران از دیروز تا امروز» توسط نشر پیدایش برای نوجوانان منتشر شده است.

تازه‌های کتاب هفته

تهیه و تنظیم: فرهاد بابک

سنگ‌ها از ترس غرق شدن می‌پرند

کیانوش خان‌محمدی/ انتشارات فصل پنجم/چاپ اول۱۳۹۲ /۴۰۰۰ تومان

این کتاب دارای ۴۲ قطعه شعر سپید است که مضامین عاشقانه و جنگی هم در آن دیده می‌شود.

در بخش‌هایی از این کتاب مجموعه شعرهایی با درونمایه اجتماعی هم دیده می‌شود. در بخشی از نخستین شعر این مجموعه آمده است: «دستپخت مادرم را دوست دارم/ هنوز طعم آش پشت پا می‌دهد. / از سال‌ها پیش هر بهشتی که زیر پای مادران بود/ دست بافت مادر من بود/ حتی به معلم‌ها آموخته بودم/ مادرم بود که نان داد/ مادرم بود که آب داد...»

در این ۴۲ شعر، تنها یک شعر عنوان دارد و شاعر نام آن را «... کاش می‌شد گریه کنم» گذاشته است.

خان‌محمدی متولد ۱۳۶۴، دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی صنعتی است. «سنگ‌ها از ترس غرق شدن می‌پرند...» نخستین مجموعه شعر اوست.

خوش‌نشین

علی مودنی / انتشارات بنیاد ادبیات داستانی/ چاپ دوم ۱۳۹۲/ ۱۲۵۰۰ تومان

داستان «خوش‌نشین» روایتی امروزی از زندگی زوج جوانی را بازگو می‌کند که با حقوق کارمندی آرزوی خانه‌دار شدن به سرشان می‌زند. نویسنده به روایت داستانی می‌پردازد که حول محور کشمکش‌های درون خانواده شکل گرفته و قصه را با یک درگیری فراگیر پیش می‌برد. علی مودنی داستان‌نویس و فیلمنامه‌نویس متولد سال ۱۳۳۷ است. کتاب‌های «کشتی‌بان دوست»، «مامور»، «شعر به انتظار تو»، «مفرد مذکر غایب»، «ارتباط ایرانی»، «حضور»، «ظهور»، «در انتظار شاعر»، «نه آبی نه خاکی»، «ملاقات در شب آفتابی»، «دوستی»، «سفر ششم»، «قاصدک»، «دلاویزتر از سبز»، «کلاهی از گیسوی من» از جمله آثار وی هستند.

ستاره‌های نبرد هوایی

(زندگینامه، خاطرات و تصاویری از خلبانان سال‌های دفاع مقدس)

امیر سرتیپ۲خلبان دکتر احمد مهرنیا/انتشارات سوره مهر/۴۹۶ صفحه/ ۲۰۰۰۰ تومان

خلبانان نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران، با کوشش خانواده بزرگ این نیرو، توانستند نقش‌های بی‌بدیلی در این دفاع هشت ساله ایفا کنند و رکورد طولانی‌ترین نبرد هوایی تاریخ جنگ‌های جهان را به نام خود رقم بزنند؛ کارهای بزرگی که امکان وقوعش به روش‌های دیگر بعید بود؛ حمله به مجموعه پایگاه‌های الولید (اچ۳) در غربی‌ترین نقطه خاک عراق، زدن پالایشگاه‌ها و دیگر تاسیسات نفتی در عمق خاک دشمن، حمله به بغداد برای جلوگیری از برگزاری اجلاس غیرمتعهدها، جابه‌جایی شش هزار نیروی رزمنده در ۲۴ ساعت به منطقه عملیاتی و صدها مورد دیگر که فقط نیروی هوایی می‌توانست چین کارهایی را انجام دهد.

این کتاب جلد نخست از مجموعه ستاره‌های نبرد هوایی محسوب می‌شود که زندگینامه ۵۰ خلبان دوران دفاع مقدس را همراه دو خاطره از آنان منتشر کرده است. بنا به گفته نویسنده کتاب، این اثر با هدف زنده نگه داشتن نام، یاد و خاطرهٔ دلیرمردان عرصهٔ نیروی هوایی و پاسداشت رشادت‌های آنان در زمان دفاع مقدس گردآوری شده است. خلبان «تقی آریاپور»، «محمد اسماعیل امیدی»، «سعید باباخانیان»، «اصغر باقری»، «محمدجعفر حاج هادی»، «جاوید دل‌انور»، «عباس علمی»، «جواد محمدیان»، «احمد مهرنیا» و... از جمله افرادی هستند که خاطرات آن‌ها در این مجموعه آمده است. کتاب برخلاف بسیاری از آثاری از این دست، ویرایش ادبی پاکیزه و دقیقی دارد.

شراره‌ها

مارگریت یورسنار/ ترجمه رضا رضایی/نشر نامک/ ۱۴۸ صفحه/۷۵۰۰ تومان

این اثر حاصل بحرانی عشقی و البته نوعی جست‌وجو برای ارزش‌های ابدی است. یورسنار یک ادیب واقعی بود. او در بیشتر سبک‌ها و ژانرهای ادبی اعم از رمان، نمایشنامه، شعر، داستان کوتاه، جستار، نقد و ترجمه، آثار مهمی خلق کرد. یورسنار تنها بانویی است که در تاریخ ۴۰۰ ساله آکادمی فرانسه توانست به عضویت آن درآید و به جمع ۴۰ نفره «جاودانگان» راه یابد. علت این موضوع فقط دانش شگفت‌انگیز او بود. یورسنار هم از علوم قدیم بهره‌مند بود و هم از دانش جدید زمان خود.

این کتاب را نمی‌توان در هیچ سبک یا ژانری دسته‌بندی کرد. خود یورسنار معتقد بود این کتاب «مجموعه‌ای از شعرواره‌ها» یا «قطعه‌های منثور» است. حتی در جایی گفته بود که این قطعه‌ها اعتراف‌گونه و محصول بحرانی عشقی و البته جست‌وجوی ارزش‌های ابدی هستند. یورسنار در «شراره‌ها» نمادهای بسیاری را از اساطیر و تاریخ یونان به کار برده است. بنابراین، خوانندگان اگر پیش‌زمینه‌ای درباره این نمادها نداشته باشند، چیزی از کتاب درنمی‌یابند. به همین دلیل مترجم در هر قسمت، یادداشت‌هایی برای تفهیم موضوع نوشته‌است.

حفاظت از محیط زیست، دفاع از حقوق مدنی، مبارزه با گسترش سلاح‌های هسته‌ای، فعالیت‌های صلح‌طلبانه، مبارزه با افزایش جمعیت و حفاظت از جانوران، از فعالیت‌های اجتماعی یورسنار بود که در این زمینه‌ها مقاله‌های متعددی در نشریه‌های گوناگون نوشت.

میگل د سروانتس

دان ناردو / ترجمه: شیوا مقانلو/ انتشارات ققنوس/ ۱۱۱ صفحه /۳۲۰۰ تومان

سروانتس نامی آشنا در تاریخ ادبیات جهان و اسپانیاست. رمانس «دن کیشوت» اثر سروانتس به اکثر زبان‌ها ترجمه شده و به باور همه منتقدان از پایه‌های ادبیات کلاسیک و همچنین نخستین رمان مدرن دنیاست. سروانتس همچنین ۶۰ نمایشنامه نوشته که متاسفانه از این تعداد فقط ۱۸ اثر او به دوران معاصر رسیده‌اند.

انتشارات ققنوس در انتشار کتاب‌هایی که به معرفی شخصیت‌های تاثیرگذار جهان می‌پردازد، کتاب «میگل د سروانتس» را با ترجمه شیوا مقانلو منتشر کرده است. نویسنده این کتاب «دان ناردو» است که پیش از این نیز همین انتشارات کتاب‌های دیگری از این نویسنده را در معرفی شخصیت‌های تاثیرگذار چون «تیکو براهه» و «ژولیوس سزار» منتشر کرده بود.

کتاب با صحنه‌ای از نبرد لپانتو آغاز می‌شود که سروانتس در ۲۴ سالگی خود در آن شرکت کرد و شجاعانه جنگید. در فصل‌های بعد مخاطب با گزارش کاملی از زمان تولد تا مرگ این نویسنده مشهور روبه‌رو می‌شود و می‌توان گفت که نکته‌ای ناگفته باقی نمی‌ماند. مهم‌ترین ویژگی کتاب در نثر روان و داستان‌گونه آن است. این نثر مخاطبان اصلی کتاب (یعنی نوجوانان) را اقناع خواهد کرد. کتاب همراه با تصویر است و حتی گاهشمار زندگی سروانتس که در انتهای کتاب آورده شده تصویری است. دان ناردو نمونه آثار سروانتس را در کتاب نیاورده است که شاید نقص کتاب به حساب بیاید، شاید مترجم می‌توانست با ترجمه چند شعر از سروانتس و ساده کردن زبان آن این نقص را جبران کند تا مخاطبان با دنیای شعر او هم آشنا شوند.

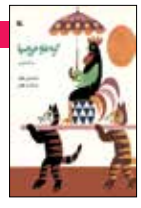

گربه‌ها و خروس‌ها

ترجمه سیروس طاهباز/انتشارات کانون پرورشی کودکان و نوجوانان/ چاپ سیزدهم/۱۳۹۲

این کتاب که با ترجمه زنده‌یاد سیروس طاهباز در سال ۱۳۶۱ منتشر شده بود، به چاپ سیزدهم رسیده است. این قصه آفریقایی را کمال‌الدین طالقانی تصویرگری کرده و تاکنون ۲۶۳هزار نسخه (۲۵۴هزار چاپ‌های قبل و ۹هزار نسخه جدید) از آن برای گروه سنی (ب) منتشر شده است.

در این داستان که در روزگار قدیم افریقا می‌گذرد، خروس‌ها بر گربه‌ها حکومت می‌کنند. خروس بزرگ شاه گربه‌هاست. هر گربه کیسه‌ای به گردنش می‌آویزد و از صبح تا شب مورچه می‌گیرد و در آن کیسه می‌ریزد؛ مورچه غذای مورد علاقه خروس شاه است. راز قدرت خروس‌ها در این است که گربه‌ها باور کرده‌اند تاج سر خروس‌ها از آتش است و از ترس سوخته شدن در آتش خشم خروس‌ها تن به فرمانبری خروس‌ها داده‌اند.

اما از آنجا که قدرت هر ظالم دروغگویی روزی به پایان می‌رسد، در حکومت خروس‌ها هم اتفاقی می‌افتد و...

چند داستان کوتاه

ترجمه: شادمان شکوری/انتشارات هیلا و ققنوس/ ۲۲۶ صفحه /۴۸۰۰ تومان

مترجم این مجموعه در این کتاب با مروری تحلیل‌وار به تاریخچه هر داستان و اختصاصات آن به طور مختصر نیز پرداخته است. این کتاب دومین مجلد داستان کوتاه به انتخاب مترجم است که در آن به آثاری از نویسندگان شاخص جهان می‌پردازد.

مترجم در مقدمه این کتاب توضیح داده است: «مدعی تحلیل و نقد نیستم. فقط نکاتی را آورده‌ام که شاید خواننده را در درک بهتر داستان یاری کند. این نکات متنوع است و چنان که گفتم بسته به نوع داستان فرق می‌کند. درمورد داستان اسقف می‌شد از زاویای مختلف نگاه کرد یا درمورد داستان گراهام گرین می‌شد شیوه تحلیل کالبدشکافانه در پیش گرفت...»

«من دیوانه‌ام»، «ج. د. سلینجر و من دیوانه‌ام»، «اسقف»، «آنتوان چخوف و اسقف»، «یک حکایت کوچک»، «فرانتس کافکا و یک حکایت کوچک»، «گذرنده»، «ری برادبری و گذرنده»، «کار بازسازی»، «بروس هولند راجرز و کار بازسازی»، «املت بیزانتین» و «هکتور هیو مونرو و املت بیزانتین»، نام فصل‌های مختلف این کتابند.

دیروزهای ما

ناتالیا گینزبورگ/ترجمه منوچهر افسری/انتشارات کتاب خورشید/ چاپ دوم/ ۳۴۲ صفحه/ ۱۲ هزار تومان

دیروزهای ما در دوره پیش از جنگ جهانی دوم در ایتالیا و با مرگ مادر یک خانواده شروع می‌شود. این مرگ در سراسر داستان همراه اعضای خانواده است و به نوبت آنها را از روند داستان خارج می‌کند تا نوبت به خواهر کوچک خانواده می‌رسد و این‌گونه تمرکز نیمی از کتاب به سمت این عضو تنها مانده می‌رود.

در پشت جلد کتاب آمده است: «آنا با شنیدن صدای خنده‌های او کم‌کم همه چیز را به یاد آورد، باغ و دیوارهای پوشیده از برگ پاییتال همسایه روبه‌رو، فرانسه، رادیو و... و بوته‌های ساحل و رودخانه، همه مانند وزش تند نسیمی به قلبش بازگشتند.»

ناتالیا گینزبورگ متولد ۱۹۱۶ از نویسندگان شاخص ایتالیای قرن بیستم است. وی با چزاره پاوزه و ایتالو کالوینو همدوره ادبی بود و نثر ساده و صریح از ویژگی داستان‌های اوست.

سه کتاب از خاطرات شهدا

کتاب «یادگاران؛ کتاب غلامرضا رضایی»، زندگی شهید محلاتی در کتابی به اسم «قاصد خنده‌رو» و جلد هجدهم «نیمه پنهان ماه» ساده‌زیستی شهید کاملی به روایت همسرش منتشر شد.

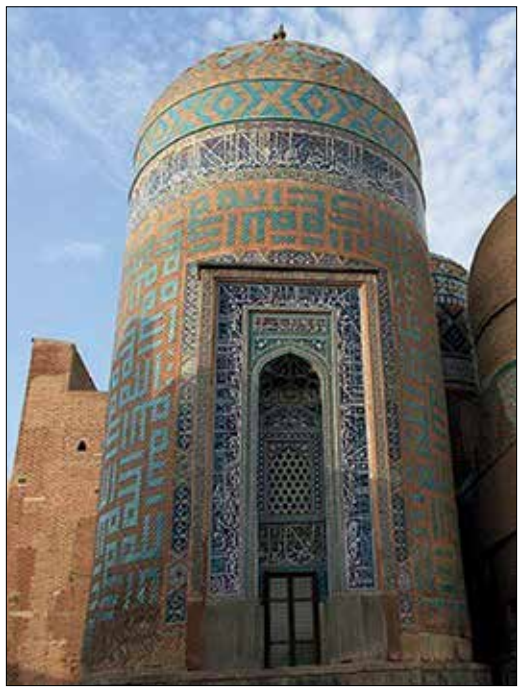

نگاهی به نثر فارسی در عصر صفویان

خیزشی برای شروعی دوباره

مریم گودرزی

سال ۹۰۶ هـ. سلطان اسماعیل صفوی حکومت ایران را به دست گرفت و سلسله صفویان را تاسیس کرد و به این ترتیب پس از حدود ۵۰۰ سال حکومت مرکزی، ایران دوباره به دست یک تیره ایرانی افتاد و همه‌چیز برای تشکیل یک حکومت قدرتمند ملی آماده شد. هرچند دوران ۲۴۲ ساله حکومت صفویان ثبات و آرامش را به کشور بازگرداند؛ اما در این ثبات و آرامش به تدریج زوایای فاجعه‌ای که مغولان و تیموریان بر سر این کشور آورده بودند خود را آشکار می‌کرد و یکی از این زوایا ویرانی نثر فارسی بود.

مختصات سبکی نثر دوره صفویه

در باب نثر فارسی این دوره می‌توان گفت اوضاع از زمان تیموریان نیز بدتر شد و به عبارتی در این دوره انحطاط نثر فارسی تکمیل شد. نثر کتاب‌های فارسی در عصر صفویان تقریبا نزدیک به عامیانه است و اگر کسی هم دست به فنی‌نویسی زده باشد نتیجه کار او متکلف و بی‌مزه است.

با اینکه نگارش انواع کتب ادبی، علمی و مذهبی با استفاده از انواع نثر فارسی در دوره صفویه رواج بسیار داشت اما به گفته بزرگان ادب فارسی در این دوره نیز حرکت نثر فارسی به سمت انحطاط و پستی ادامه داشت. ترکیبات عربی و عبارات خام بیش از پیش جای ترکیبات لطیف و اصطلاحات ظریف فارسی را گرفت. سجع‌های متوالی، تکلفات خسته‌کننده، مترادفات پی در پی، تکرار تعارفات و تملق‌ها، آوردن شعرهای سست که غالبا سروده خود مولفان بود، به علاوه عدم تعمق و امانت و ترک دقت در سال‌ها و احوال تاریخی، نثر این دوره را از رونق انداخت. همه این ویژگی‌ها از عهد تیموریان آغاز شده بود و در عصر صفویه نه تنها بهبود نیافت بلکه شدت هم پیدا کرد. گذشته از این موارد در این دوره دو مسأله عمده بر نثر و شعر فارسی تاثیر بسیار داشت؛ یکی رواج مذهب بود و دیگری رواج زبان ترکی که این دو عامل باعث ورود بیش از پیش کلمات عربی و همچنین ورود کلمات ترکی به زبان فارسی شد.

سره‌نویسی و واژگان دساتیری

زبان‌فارسی دری که تا دوره صفویان با انواع یورش‌ها مواجه شده بود در این دوره از نظر بسیاری از ادبا و فضلا نیاز به پاکسازی و به عبارتی بهتر درمان داشت. این ادبا و فضلا که می‌دیدند انواع و اقسام کلمات عربی، مغولی و ترکی وارد زبان فارسی شده است می‌خواستند هرچه سریعتر این کلمات را از زبان فارسی جمع کنند و بیرون بریزند ولی در این راه اشتباهی بزرگ مرتکب شدند که منجر به فرودآمدن ضربه‌ای دیگر بر پیکره زبان فارسی شد و نثر و شعر ما را بیش از پیش آشفته کرد.

ادبای این عصر با تعصب بیش از اندازه شروع کردند به جایگزینی واژه‌های بیگانه با واژهای فارسی اصیل و نام این کار را سره‌نویسی گذاشتند. اما اکثر این واژه‌های جدید به زعم آنها فارسی، واژه ها و اصطلاحاتی بودند که بی‌توجه به مبانی زبان‌شناسی و ریشه‌های زبان فارسی و توسط آدم‌های نابلد ساخته شده بودند و بعدها واژه‌های دساتیری نامیده شدند. این جریان از سوی پارسیان هند شروع شد. آنها که پیرو مذهب آذرکیوان بودند به این خیال که لغات فارسی گمشده را جمع‌آوری می‌کنند کتاب‌هایی نوشتند و این لغات را به نویسندگان فارسی زبان معرفی کردند. این لغات با سرعت بالایی در آثار نویسندگان مطرح دوره صفویه رسوخ کرد و به تدریج تبدیل به یکی از ویژگی‌های سبکی این عصر شد. متاسفانه این جریان در سده‌های بعد نیز ادامه پیدا کرد و از این طریق بسیاری از این لغات در زبان فارسی جا خوش کرد که تا به امروز نیز استفاده می‌شوند. واژه‌هایی چون تیمسار، سرگرد، سرتیپ، ارتش، فرنود، افسر، فرنوش، پرچم و... همگی جزء واژگان دساتیری محسوب می‌شوند. سازندگان این دست واژگان اجزاء این واژه‌ها را از منابع کهن فارسی می‌گرفتند و بی‌توجه به روح و ساختار زبان و شیوه لغت‌سازی تغییراتی بر آنها اعمال می‌کردند و کلماتی جدید با معانی دگرگون شده را وارد زبان فارسی می‌کردند.

تذکره‌نویسی

تذکره به کتابی گفته می‌شود که در آن به شرح زندگی و آثار مشاهیر و مخصوصا نویسندگان و شعرا پرداخته می‌شود. تذکره‌نویسی از دیرباز در کشور ما رواج داشته و مورد توجه نویسندگان بوده است. قدیمی‌ترین تذکره فارسی در قرن هفتم هجری به قلم عوفی نوشته شد و عنوان آن لباب‌الالباب است و بعد تذکره‌الشعرا

> **از رمان‌های مشهور دوره صفویه می‌توان به این آثار اشاره کرد: طوطی‌نامه، قصه هزار گیسو، قصه چهار درویش، قصه مریم‌دخت شاه پرتگال و... نثر این آثار همگی ساده و گاهی عامیانه است اما در همین دوره رمان‌هایی با نثر ادبی و حتی نثر مصنوع نیز نگاشته می‌شد که مهم‌ترین آنها کتاب «محبوب‌القلوب» میرزا برخوردار بن ترکمان فراهی است که متنی دشوار دارد**

نوشته دولتشاه سمرقندی است که در قرن نهم تالیف شده‌است. در عصر صفوی تذکره‌نویسی اهمیت بیشتری یافت و تذکره‌های بسیاری از این دوره باقی مانده است که از میان آنها می‌توان به چند اثر بسیار معروف یعنی تذکره نصرآبادی (تالیف محمدطاهر نصرآبادی)، عرفات العاشقین (تالیف تقی‌الدین بلیانی) و تذکره میخانه (تالیف عبدالنبی قزوینی) اشاره کرده. البته باید تاکید کرد که اوج تذکره‌نویسی را در عصر قاجاریه خواهیم دید.

رمان‌نویسی

از دیدگاه ادبی مهمترین رخداد این دوره توجه به رمان‌نویسی و ترجمه رمان است. البته سابقه رمان‌نویسی در ایران به دوره‌های پیش از صفویه می‌رسد(از جمله اسکندرنامه، داراب‌نامه و سمک عیار که متعلق به قرن‌های پنجم و ششم قمری هستند)؛ اما این‌گونه حرکت‌های پراکنده در عصر صفویه تبدیل به جریان شد. گرایش نویسندگان این دوره به رمان‌نویسی اگرچه منجر به خلق اثری برجسته حتی در حد رمان‌های پیش از این دوره نشد اما از نظر کمی نتیجه‌ای درخور توجه دارد. عامل اصلی رواج رمان‌نویسی در دوره صفویه بیش از هر چیز تغییر بافت اجتماعی کشور است. در این دوره کلان شهرهایی مثل اصفهان به وجود آمدند و کشور رو به سوی صنعتی شدن داشت که به تدریج باعث رشد طبقه صنعتگر و خرده بورژوا شد که خوراک ادبی و فرهنگی خاص خود را می‌طلبیدند. این طبقه که نمی‌توانست با ادبیات سنگین رسمی ارتباط برقرار کند نیاز به نوعی ادبیات سرگرم کننده و ساده داشت که هم از نظر فکری و هم از نظر ادبی مناسب حال آنها باشد.

از رمان‌های مشهور این دوره می‌توان به این آثار اشاره کرد: طوطی‌نامه، قصه هزار گیسو، قصه چهار درویش، قصه مریم‌دخت شاه پرتگال و... نثر این آثار همگی ساده و گاهی عامیانه است اما در همین دوره رمان‌هایی با نثر ادبی و حتی نثر مصنوع نیز نگاشته می‌شد که مهم‌ترین آنها کتاب «محبوب‌القلوب» میرزا برخوردار بن ترکمان فراهی است که متنی دشوار دارد.

صفویان تاثیر عمیقی بر تمام ارکان اجتماعی و فرهنگی کشور گذاشتند. اگرچه سال‌ها زمان لازم بود تا ویرانه‌های برجا مانده از ضربه هولناک مغول و تیمور ترمیم پیدا کند اما دست‌کم صفویان توانستند زمینه را برای بازسازی کشور آماده کنند و جلوی ویرانی‌های بیشتر را بگیرند. سال‌ها ظلم و ستم مهاجمان فضا را آنقدر آشفته کرده بود که مجالی برای توسعه فرهنگی و ادبی نبود و حال که صفویان با ایجاد حکومتی مقتدر و ایرانی آرامشی نسبی را بر کشور حاکم کرده بودند فرصتی مهیا شد تا عطش علاقه‌مندان به ادب و علم و هنر با تحقیق و نگارش فرونشیند. این مسأله را در انبوه کتاب‌هایی که در این دوره تالیف شده‌اند می‌توان دید. هرچند به دلیل از میان رفتن بخش اعظم کتاب‌های قابل دسترس گذشتگان الگوهای درست نگارشی در دسترس این نویسندگان نبود و نثر این آثار ارزش ادبی چندانی ندارد اما کمیت این آثار اعجاب‌انگیز است و می‌توان گفت در تاریخ ادبیات ایران کم‌نظیر است. گویی در این عصر نثر فارسی برای شروعی دوباره خیز برمی‌داشت.

منابع:
بهار، محمد تقی، سبک‌شناسی، ج اول، انتشارات مجید، چاپ نهم ۱۳۷۶
شمیسا، سیروس، سبک‌شناسی نثر، نشر میترا، چاپ سوم ۱۳۷۸.

معرفی کتاب

نگاهی به ویژگی‌های سبکی کتاب «حبیب‌السیر»

نثری امروزی با رنگ و بوی قدیمی

مریم گودرزی

«حبیب‌السیر فی‌الاخبار افراد البشر» با نام کوتاه حبیب‌السیر یکی از انبوه کتاب‌هایی‌است که در عصر صفویه تالیف شده و می‌توان با نگاهی به ویژگی‌های سبکی آن تا حدودی به برداشتی کلی از نثر دوره صفویه و سطح ادبی آن عصر دست یافت.

این اثر که در تاریخ عمومی جهان به قلم غیاث‌الدین خواندمیر(۹۴۱-۸۸۰ق) نگاشته شده است، از زمان پیشدادیان آغاز می‌شود و به حوادث پایان عمر شاه اسماعیل خاتمه می‌یابد و در پایان کتاب شمه‌ای در کرامات سادات و عجایب عالم ذکر می‌شود. کتاب به نام خواجه حبیب‌الله وزیر هرات نوشته شده‌است و به همین دلیل خواندمیر آن را حبیب‌السیر نام نهاده‌است. این کتاب دارای سه مقدمه و سه فاتحه (موخره) است در مدح و ستایش و تملق کسانی که به نگارش این کتاب کمک کرده‌اند و از این جهت نمونه خوبی است از میزان گرمی بازار تملق و چاپلوسی در دوره صفوی. گذشته از مقدمه‌ها و موخره‌ها، نثر بقیه کتاب ساده و بینابین است و تنها در مقدمه‌ها و موخره‌ها اندکی مغلق گویی دیده می‌شود.

سادگی این کتاب در حدی است که شبیه به نثر امروزی است که تنها کمی رنگ و بوی قدیمی دارد؛ اما از مختصات زبان کهن مثل افعال پیشاوندی، «ب» آغازین، انواع یاء و جابه‌جایی مضارع اخباری و التزامی در آن خبری نیست.

در کتاب «حبیب السیر» نیز مانند اکثر کتب تاریخی آن عصر، دقت در صحت روایت‌ها تقریبا جایی ندارد و داستان‌های جعلی بسیاری درباره شخصیت‌های تاریخی به آن راه پیدا کرده‌اند.

به‌طور کلی ویژگی‌های سبکی کتاب «حبیب‌السیر» را می‌توان به شرح زیر برشمرد:

۱ - استفاده از آیات و احادیث

۲ - استفاده از ضرب‌المثل‌ها و عبارات عربی

۳ - درآمیختگی نظم و نثر

٤ - وجه وصفی که معمولا به شکل نادرست استفاده می‌شده است مثل: بساط نشاط مبسوط گردانیده آن روز را نوروز نام نهاد.

۵ - جمع بستن با «ات» که در هر چهار گروه کلمات عربی، فارسی، ترکی و مغولی دیده می‌شود. مثل: محاربات، گیلانات، قندیات، سرحدات، ییلاقات، قشلاقات...

٦ - مطابقه صفت و موصوف به تقلید از زبان عربی مانند: ازمنه سابقه، قرون ماضیه، بانوی عظمی و...

۷ - تتابع اضافات در به سبب قرینه‌پردازی: بر ضمیر عارفان معارف سخن‌سازی و خاطر خطیر واقفان موافق نکته‌پردازی پوشیده و پنهان نخواهد بود.

۸ - جملات طولانی که به سبب آوردن کلمات مترادف، وجوه وصفی، آیات و احادیث، عبارات عربی، شعر و ضرب‌المثل در آثار نثر این دوره بسیار دیده می‌شود.

نمونه‌ای از نثر این کتاب:

«نقل است که در آن زمان که سپاه مغول به جانب خوارزم توجه نمودند چنگیزخان و اولادش که بر علو مرتبه شیخ نجم‌الدین وقوف یافته بودند چند نوبت کس نزد آن جناب فرستاده، التماس کردند که از جرجانیه بیرون رود تا آسیبی به ذات با برکاتش نرسد. اما شیخ آن ملتمس را اجابت نفرمود و فرمود که ما در وقت آسایش و فراغت با این مردم به سر برده‌ایم چگونه جایز باشد که در زمان نزول رنج و عنا و حلول محنت و بلا از ایشان مفارقت اختیار کنیم»

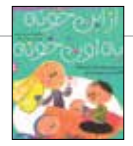

آشنایی با مرگ برای کودکان

«از این خونه به اون خونه» با هدف آشنایی کودکان با مرگ و جهان پس از آن از سوی نشر قدیانی در قفسه‌های کتابفروشی‌ها جای گرفت.

معرفی کتاب

معرفی چند مجموعه مقاله ارتباطی

انتشار مقالات سمینارهای مختلف یکی از شیوه‌های گردآوری و انتشـــار مجموعه مقالات است و با همین هدف دومین جلد «مجموعه مقالات چهارمین سمینار بررسی مسائل مطبوعات ایران» به همت دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رســـانه‌ها منتشر شد. این کتاب شامل ۱۹ مقاله منتخب چهارمین ســـمینار بررسی مسایل مطبوعات ایران اســـت که برخـــی از آن‌ها با عناوین «رهاسازی تجربه‌های تاریخی»، «رشد زبانی و تحول مطبوعات در ایران»، «کاوشـــی بر مناســـبات فقه و مطبوعات»، «نشـــریات محلی و توسعه»، «درآمدی بر ضرورت شناخت زبان تخصصی روزنامه‌نگاران ایرانی» و «سیاست ارتباطی متأخر جمهوری اسلامی در تحول نظام حقوقی رسانه‌ها» به چاپ رسیده است. مقالاتی که در این کتاب گردآوری شـــده، ادامه جلد نخســـت این مجموعه اســـت که آبان ماه سال ۹۱ همزمان با برگزاری نوزدهمین نمایشگاه مطبوعات منتشر شده بود. چهارمین سمینار بررسی مسائل مطبوعات ایران به همت دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها، روزهای دوم و سوم خردادماه سال ۱۳۹۱، در مرکز همایش‌های بین‌المللی ســـازمان صدا و ســـیما برگزار و مسایل و چالش‌های اساسی مطبوعات کشور توسط محققان و پژوهشگران حوزه مطبوعات بررسی شد.

کتاب تعامل دین و ارتباطات

تعامل دین و ارتباطات، مجموعه مقالاتی در حوزه دین و ارتباطات اســـت که به اهتمام حسن بشیر و به طور مشترک توســـط پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و انتشارات دانشگاه امام صادق علیه السلام چاپ شده است.

۹ مقاله در سه بخش (شیوه‌های فرهنگی و ارتباطی اسلامی، ارتباطات اجتماعی و نظام اسلامی و ارتباطات در جوامع اسلامی و مسیحی) گردآوری شده‌اند. دو مقاله اول (شیوه‌های فرهنگی-ارتباطی پیامبر (ص) در عهد مکی نوشته حجت‌الاسلام محسن الویری و ارتباطات میان فرهنگی در دهه‌های نخســـتین اسلامی نوشته حجت‌الاسلام محسن الویری) نگاهی بیشتر تاریخی دارند. مقاله سوم (ســـیر اندیشه تبلیغ از امام خمینی رحمت‌الله علیه تا آیت‌الله خامنه‌ای) نوشته محمدهادی همایون بود. حسام‌الدین آشنا در مقاله نقش اجتماعی رســـانه‌ها در نظام اسلامی معاصر، به نظریه هنجاری رسانه‌ها پرداخته و به بحث امر به معروف و نهی از منکر توجه کرده است. حجت‌الاسلام محمد سعید مهدوی کنی هم با مقاله‌ای با عنوان جستاری در فقه ارتباطات، مفهوم‌شناسی غناء در فقه شیعه به بررسی فقهی غناء و موسیقی پرداخته است. محسن اسماعیلی هم مقاله‌ای با عنوان تعامل دین و رســـانه از دیـــدگاه حقوق دارد. ناصر باهنر دو مقاله: ارتباطات در جامعه اسلامی متکثر فرهنگی و برنامه‌هـــای دینی و دریافت مخاطبان را در این اثر دارد. تبلیغات تجاری و اوانجلیسم به مثابه کالا آخرین مقاله این کتاب است که به قلم دکتر حسن بشیر و سید محمد فکورپور نوشته شده است.

محتوای ملی در فضای مجازی

کتاب محتوای ملی در فضای مجازی شامل مجموعه مقالات همایش محتوای ملی در فضای مجازی هم کتاب دیگری در گونه مجموعه مقالات ارتباطی است. همایش محتوای ملی محور اصلی مطالعات خود را بر داده‌ها و محتوای موجود فارسی و ایرانی در فضای مجازی ایران اختصاص داده اســـت ومجموعـــه مقالاتی که به این همایش ارسال شده است تحت عنوان «محتوای ملی در فضای مجازی» در چهار بخش محتوا در فضای مجازی، سیاست‌گذاری در زمینه محتوای فضای مجازی، قوانین در زمینـــه محتوای مجازی.«محتـــوای ملی در فضای مجازی» به کوشش دکتر سید سعیدرضا عاملی نگاشته شده و انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران آن را در ۵۰۰۰ نسخه منتشر کرده است.

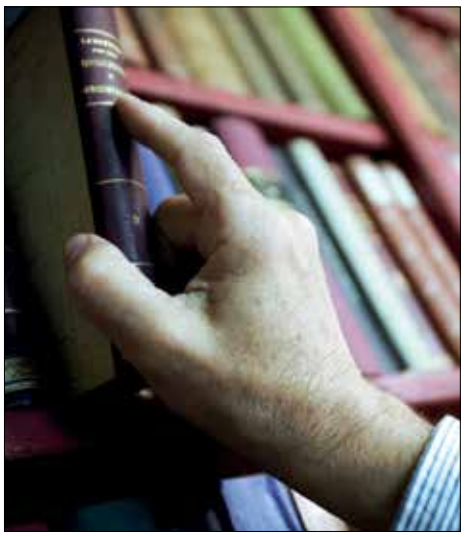

بررسی وضعیت نشر مجموعه مقالات ارتباطی در ایران

گردآوری نیازهای علمی در یک کتاب

امیرحسین منتظری

پژوهش‌ها و مطالعات علمی در قالب مقالات می‌تواند مقدمات برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در یک حوزه باشد. همچنین می‌تواند جنبه آموزشی داشته باشد و گاهی هم موضوعات و مطالعات جدید را معرفی کند. برای مثال مباحث مرتبط با انواع جدید روزنامه‌نگاری در جهان در دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی و تحقیقاتی مختلف با حدت و شدت جریان دارد اما متاسفانه محافل علمی و آکادمیک ارتباطات در ایران به این موضوع یا نظریات و مطالعات رسانه‌های جدید کم توجه بوده است و به گفته اساتید این حوزه نیاز به داشتن مجموعه مقالاتی در حوزه رسانه‌های جدید به شدت احساس می‌شود.

مجموعه مقالات علمی می‌تواند درباره یک موضوع واحد نوشته شود یا مجموعه آثار و مقالات یک محقق را که و در حوزه آموزش در مقاطع کارشناسی ارشد و دکترا یک نیاز اساسی محسوب می‌شوند گردآوری کند. داشتن کتاب‌های مجموعه مقالات نیازمند یکسری مقدمات خاص است تا یک مجموعه گردآوری و منتشر شود. در این گزارش سعی شده وضعیت کتاب‌های مجموعه مقاله در حوزه مطالعات ارتباطی و دلیل استقبال کم از این گونه کتاب‌ها بررسی شود.

علمی عمل کنیم

حسین افخمی، عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبایی در تحلیل وضعیت مجموعه مقالات، بر استفاده از الگوهای علمی در دنیا تاکید دارد و سعی می کند با ارائه این الگو مشکلات موجود را بیان کند. وی معتقد است: «کتاب‌های مجموعه مقاله مختص دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتراست و به چند دلیل در ایران از چاپ کتاب‌های مجموعه مقاله استقبال نمی‌شود. این مجموعه‌ها گاهی به‌طور کامل ترجمه می‌شوند و زمانی مقاله‌ها توسط فردی انتخاب و منتشر می‌شوند. درباره مجموعه‌های انتخاب شده باید توجه کرد که چه کسی مقالات را انتخاب کرده و مقالات چه افرادی انتخاب شده است. گاهی مترجمانی که مقالات یک مجموعـــه را ترجمه می‌کنند همووزن و همسنگ با هم نیســـتند یا ویراستار به اصطلاح وزن سنگینی نداشته و مقدمه خوبی برای مجموعه نوشته نشده است. در این موارد شاهد هستیم که کتاب، مورد استقبال قرار نمی‌گیرد.» افخمی می‌گوید: «از سوی دیگر تنوع منابع و جزوه‌ای نبودن و جســـتجوگری از ویژگی‌های تدریس در مقطع فوق لیسانس است که با توجه به محدود بودن منابع ما در این مبحث با خلأ روبرو هستیم و اگر با توجه به این خلأها مجموعه مقاله‌ای منتشر شود با استقبال مواجه خواهد شد. برای مثال مجموعه مقالاتی از ویلیامز یا مک لوهان که می‌تواند برای دانشجویان بسیار مفید باشد. اما اگر مجموعه مقالاتی تهیه شود که نویسندگان آن حتی در بین اساتید هم شناخته شده نیستند و مترجم اثر هم به خوبی آنها را نمی‌شناسد، کتاب جای خود را در بین مخاطبانش پیدا نمی‌کند. علاوه براین ناشر و ویراستاری که می‌خواهد کتاب را آماده نشر کند باید بررسی کند کتاب در کشور مرجع تا چه حد موفق بوده و بعد مقدمات مورد نظر را در صورت نیاز دنبال کند.»

این استاد دانشگاه با اشاره به کاربرد مجموعه مقالات در آموزش می‌گوید: «در سیســـتم آموزشی پیشرفته، مباحث و کتاب‌های آموزشی گاهی با مجموعه مقالات مربوطه تدریس می‌شـــود و به عبارتی‌گاه کتاب‌های درسی با یک مجموعه مقاله حمایت می‌شوند درحالی که این مسأله در ایران مورد استقبال قرار نمی‌گیرد.»

افخمی درباره وضعیـــت مجموعه مقالات ارتباطی در حال حاضر معتقد اســـت: «بسیار کم کار کرده‌ایم. در حال حاضر ما مجلات رســـانه‌ای داریم اما اگر مقالات این مجموعه‌ها را هم تقســـیم‌بندی کنیم یک گروه از این مقالات ترجمه هستند که گاهی بد انتخاب شده‌اند چرا که مقالات باید از ژورنال‌ها و مجلات‌علمی ترجمه شوند در حالی که این مقاله‌ها گاهی ترجمه بخشی از یک کتاب هستند در صورتی که روند علمی اینگونه است که اول مقاله به صورت کنفرانس ارائه می‌شود و بعد اصلاح می‌شود و در ژورنالی منتشر می‌شود و بعد در یک کتاب گردآوری می‌شود. آنچه اهمیت دارد این است که همه مقالات ژورنال‌های علمی ارتباطات روز ایران می‌توانند در کتاب‌ها باز تولید شوند اما احتیاج به ویراست درست این مقالات داریم.»

روحیه کار جمعی نداریم

علیرضا دهقان استاد دانشـــگاه و مدیر گروه رشته ارتباطات دانشـــگاه تهران هم بر اهمیت آموزشـــی مجموعـــه مقالات تاکید می کند امـــا دلیل کمبود در این حوزه را نداشـــتن روحیه کار جمعی عنوان می کند و می‌گوید: «داشـــتن کتاب‌های مجموعه مقالات در حوزه مطالعات ارتباطی کار لازمی اســـت مخصوصا در مقاطع کارشناســـی ارشد و دکترا که سرفصل‌هایی تدریس می‌شود که سمیناری هستند و برای تدریس و آموزش بهتر این دروس احتیاج به یکسری مجموعه مقالات داریم برای مثال فضای مجازی که احتیاج به داشتن یکسری مجموعه ها دارد.» دهقان می‌افزاید: «در روش سمیناری یک نفر نمی‌تواند تخصص کامل داشته باشد اما وجو یک تیم که بتواند زوایای مختلف موضوع را بررسی کند می‌تواند راهگشا باشد.» این استاد دانشگاه درباره کمبود این گونه کتاب‌ها هم دلایل زیادی را موثر می‌داند و می گوید: «یک دلیل مهم، ضعف در روحیه کار جمعی بین محققان است. به‌عبارتی علاوه بر مشکلات حوزه نشر که باید حل شود ضعف در روحیه کارجمعی باعث شده است که ما در حوزه مطالعات ارتباطی و رسانه، کتاب‌های ویراستی در حد لازم نداشته باشیم.»

تخصص در مقاله‌نویسی

علی اکبر قاضی‌زاده روزنامه‌نگار و استاد رشته ارتباطات به مجموعه مقالات نگاه تخصصی‌تری دارد و از بعد یک روزنامه‌نگار به تحلیل موضوع می‌پردازد و می گوید: «کار روزنامه‌نگاری و جوهره و پایه روزنامه‌نگاری اطلاع‌رسانی و آگاهی دادن به مخاطبان اســـت و مقاله‌نویسی تنها بخشـــی از کار روزنامه‌نگاری اســـت و یک تخصص عمومی محسوب می‌شود.» قاضی‌زاده معتقد است یکی از موضوعاتی که در حوزه روزنامه‌نگاری به آن کمتر توجه شده روزنامه‌نگاری در دوران اینترنت است و در این حوزه ما نیاز به داشـــتن مقالات علمی و آموزشی داریم. این استاد روزنامه‌نگاری می‌افزاید: «در دورانی که هر فرد با اینترنت و کامپیوتر می‌تواند یک روزنامه شخصی داشته باشد ما باید دانشجویانمان را با مختصات دنیای امروز آشنا کنیم و متاسفانه ما در این زمینه فقیریم و برای بهبود این اوضاع نیاز به اســـتادان مقاله‌نویسی داریم که روح تخصصی ارتباطات و روزنامه‌نگاری را ادراک کرده و با ادبیات و زبان فرهنگ حرفه‌ای روزنامه‌نگاری آشنا باشد.»

> **انتشار کتاب‌های مجموعه مقاله یکی از فعالیت‌هایی است که هم در بعد ترجمه مطالعات رسانه‌ای روز دنیا و هم در بعد آموزشی می‌تواند کارآمد باشد**

قاضی‌زاده یک پیشنهاد هم برای جوانان علاقه‌مندی دارند که مقاله می‌نویسند و می‌گوید: «خوشبختانه این روزها جوانانی می‌بینم که با علاقه و تعصب به نوشتن مقاله در حوزه روزنامه‌نگاری می‌پردازند که خیلی خوب است اما توصیه من این است که در بیرون دادن و چاپ این آثار به شـــکل کتاب عجله نکنند و صبر و حوصله بیشتری به خرج دهند.»

همبستگی برای یک کار مشترک

آذر اسدی، روزنامه‌نگار و دانشجوی دکترای ارتباطات هم معتقد به نداشتن روحیه کار جمعی است و می گوید: «در انتشـــار مجموعه مقالات چند نفر باید درباره یک موضوع واحد کتابی را منتشر کنند اما مشکل این است که ما با کار گروهی مشکل داریم و بین اساتید و پژوهشگران عموما این همبســـتگی برای یک کار مشترک وجود ندارد.» محتوای مقالات منتشر شده موضوع دیگری است که اسدی به آن اشاره می کند و می گوید: «گاهی مقالات یک محقق آنقدر مشابه است که نمی‌توان آنها را در یک‌جا جمع کرد و گاهی تنها عناوین این مقاله‌ها با هم متفاوت هستند و حتی گاهی خود پژوهشگر علاقه‌ای به کتاب کردن این مجموعه مقالات ندارد. علاوه براین موضوع دیگری که باید به آن توجه کنیم توجه به مفاهیم به‌روز در مطالعات ارتباطی و رســـانه است و در فضای دانشگاهی امروز نیاز به مفاهیم جدید و به روز داریم در حالی که در حال حاضر یکسری مفاهیم تکرار می‌شوند.»

نیاز جامعه علمی به مقالات

مطالعات ارتباطی و رسانه در دنیای پرسرعت امروز با شـــتاب هرچه بیشـــتر پیش می‌رود و دانشگاهیان اگر می‌خواهند با فضای علمـــی دنیا پیش روند باید با سرعت بیشتری گام بردارند و برای تحقق این امرعلاوه برداشتن زیرساخت‌های لازم آموزشی و پژوهشی، نیاز به ترجمه علم روز و آموزش آن داریم. انتشار کتاب‌های مجموعه مقاله یکی از فعالیت‌هایی است که هم در بعد ترجمه مطالعات رسانه‌ای روز دنیا و هم در بعد آموزشی می‌تواند کارآمد باشـــد. گردآوری این مجموعه مقالات باید استانداردهای لازم این گونه کتاب‌ها را هم دارا باشد، گردهم آوردن مناسب پژوهشگران، ویراستاری صحیح و پرداختن به موضوعات مورد نیاز فضای دانشگاهی از جمله مورادی است که باید به آنها توجه شود. با توجه به اهمیت این گونه از کتاب‌ها، متاسفانه مجموعه مقالاتی با موضوع مطالعات ارتباطی و رســـانه کمتر مورد توجه قرار گرفته و شاید بتوان گفت بیشتر درپایان سمینارها و همایش‌ها شـــاهد انتشار مجموعه مقالات به شکلی نمایشی هستیم و کمتر به نیاز علمی دانشگاهیان توجه شده است و بسیاری از مجموعه‌هایی که منتشر شده‌اند به همین دلایل کمتر مورد استقبال مخاطبان قرار گرفته‌اند. به نظر می‌رسد توجه بیشتر به انتشار مجموعه مقالات یکی از نیازهای جدی امروز مطالعاتی در حوزه ارتباطات محسوب می‌شود هم به دلیل موضوع مورد مطالعه در این رشته که میان‌رشته‌ای است و احتیاج به تیمی کار کردن پژوهشـــگران دارد و هم به دلیل ویژگی‌های مجموعه مقالات که در این گزارش به آن اشاره شد.

رمانی جدید از حسین یعقوبی

حسین یعقوبی؛ نویسنده و مترجم که غالبا در حیطه طنز فعالیت داشته، بعد از انتشار آخرین رمانش که «امشب نه شهرزاد» نام داشت، مشغول اتمام رمان تازه‌اش با نام «تخت بخواب» است.

گفت‌وگو با برندن آی کورنر، نویسنده کتاب «آسمان‌ها مال ماست»

پروازهای پرحادثه

یگانه وصالی

کتاب «آسمان‌ها مال ماست» نوشته برندن آی کورنر، نویسنده و روزنامه‌نگار آمریکایی زمانی را به تصویر می‌کشد که هواپیماربایی دیگر تبدیل به یکی از حوادث رایج در آسمان‌های آمریکا شده بود؛ یعنی اواخر دهه شصت و اوایل دهه هفتاد میلادی. کورنر در این کتاب بیشتر توجه خود را معطوف به راجر هولدر ویتنامی و زن پریشان احوال اورگونی، کتی کرکو کرده است. این دو نفر هواپیمایی را ربوده و به سمت الجزیره در حرکت بودند که در فرانسه ساکن شده و بعد از مدت کوتاهی در میان چپ گراهای فرانسه شهرت و محبوبیت پیدا کردند. در این کتاب که به گفته بسیاری از منتقدان یکی از دلنشین‌ترین و جالب‌ترین روایت‌های منتشر شده در سال اخیر را دارد، کورنر به اساسی‌ترین مساله‌ای که در آن دوران میان همگان سوال بود پرداخته است: چرا اینقدر طول کشید تا مقامات برای کاهش خطر هواپیماربایی و بالا بردن امنیت پروازها اقدام مقتدرانه‌ای انجام دهند؟ خلاصه‌ای از گفت‌وگوی ایمیلی روزنامه نیویورک تایمز با کورنر را در همین رابطه می‌خوانید.

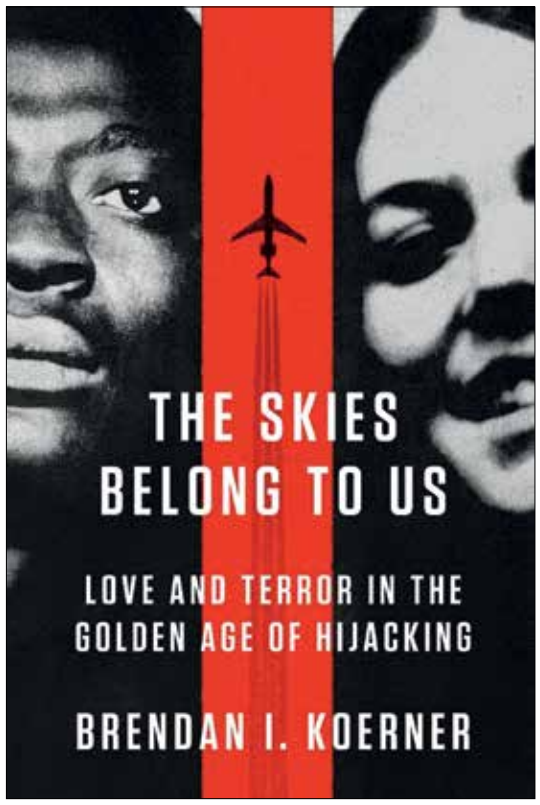

■ چطور شد که برای نوشتن کتابتان به چنین سوژه‌ای رسیدید؟

در واقع رسیدن به چنین سوژه‌ای را مدیون روزنامه نیویورک تایمز هستم. در سال ۲۰۰۹ بود که مقاله‌ای در مورد فردی به نام لوییس آرماندو پنیو، ناسیونالیست سابق پورتوریکویی می‌خواندم که در سال ۱۹۶۸ هواپیمایی را به مقصد هاوانا ربود. او تا چهل سال در کوبا زندگی می‌کرد اما بعد از آن تصمیم گرفت به آمریکا برگردد تا همسر و دخترش را که در آنجا گذاشته بود ملاقات کند. مقاله روزنامه نیویورک تایمز در مورد چگونگی دستگیری او در فرودگاه جان اف کندی بود. من همیشه به داستان‌های فراری‌ها و تبعیدی‌ها علاقمند بودم و همان مقاله توجه من را به دوره دیگری از هواپیماربایی‌ها که هواپیماربایی ویتنامی‌ها بود جلب کرد. در حال تحقیق بودم که در آن بین به دو نام جالب برخوردم که نتوانستم از آنها دل بکنم؛ کاترین ماری کرکو و ویلی راجر هولدر.

■ چرا فکر می‌کردید این دو نفر و به طور کل موضوع هواپیماربایی در آن سال‌ها، از خاطرات محو شده ونیاز به نوشته شدن چنین کتابی است؟

ببینید، در آن دوران میزان موفقیت در میان هواپیمارباها بسیار زیاد بوده است. خیلی راحت سوار هواپیما می‌شدی و پایان خوش در انتظار تو بود. اما وقتی که در سال ۱۹۷۳ این اپیدمی پایان یافت، آنچه که مردم در مورد هواپیمارباها به یاد می‌آوردند بیشتر بیهودگی و بی‌ثمری‌اش بود. در طول زمان این پدیده بیشتر به صورت یک فکاهی درآمد و خیلی زود دلهره‌های آن دوران از یادها رفت و جایش را به تصاویر خنده داری داد از افرادی که با چتر نجات از هواپیما می‌پرند بیرون تا گرفتار هواپیما رباها نشوند یا خود هواپیمارباهایی که گمان می‌کردند که قرار است در هاوانا مثل یک قهرمان از آنها استقبال شود. داستان‌های جالب و واقعی آن دوران به ندرت این روزها یاد کسی می‌آمد.

■ چقدر از داستان را خودتان بازآفرینی کردید؟ در روند نوشتن این کتاب با خود آقای هولدر هم گفت‌وگویی داشتید، چقدر به گفته‌های او استناد کردید و چقدر به مستنداتی که وجود داشت؟

گفت‌وگوهایی که با آقای هولدر داشتم بسیار دقیق و موشکافانه بود. اما همیشه باید اطلاعات را مثل پازل، دقیق و درست کنار هم گذاشت. همین طور، در طول این سال‌ها با بسیاری از افرادی که او را می‌شناختند هم گفت‌وگو کردم: خواهرش، نامزدش، رفقایش در ویتنام و دوستان و آشنایانش در پاریس و الجزیره و بسیاری از افرادی که در آن پرواز، یعنی پرواز ۷۰۱ وسترن ایرلاین گروگان گرفته شده بودند هم صحبت کردم. ضمنا مدارک و مستندات بسیاری هم از گفت‌وگوهای اف‌بی‌آی با او و اطلاعات پراکنده در موردش پیدا کردم.

■ برای گفت‌وگو با او چقدر وقت صرف کردید؟ آیا او قصد شما از نوشتن این کتاب را درک می‌کرد و همکاری لازم را با شما داشت؟

اوایل سال ۲۰۱۱ بود که گفت‌وگوها را به صورت تلفنی با او آغاز کردم. اما تا اواسط آن سال موفق نشدم به سن دیگو پرواز کنم تا به صورت حضوری با او صحبت کنم. حدود یک هفته در مورد داستان صحبت کردیم. اوایل برایش خسته کننده بود اما در نهایت وقتی که دید این قضیه تا چه حد جدی است، مشتاق‌تر شد. گفت که از سال ۱۹۸۰ می‌خواسته زندگینامه‌اش را بنویسد و حالا که من هم قصد مشابهی داشتم به نظر می‌آمد که بسیار هیجان زده است. تنها موردی که رویش بسیار حساس بود و خواهش‌هایم بی‌فایده ماند، عکس‌هایش بودند. اصلا اجازه نمی‌داد به آن‌ها دست بزنم.

> **دولت آمریکا بعد از واقعه یازده سپتامبر، بیشترین استفاده و یا به نوعی سوءاستفاده را انجام داد. آن‌ها همه چیز را امنیتی کرده‌اند و به این وسیله بزرگ‌ترین ناقضان حریم شخصی افراد شده‌اند. این روزها همه مسایل شخصی افراد توسط دولت آمریکا کنترل می‌شود و این نقض حقوق بشر است**

■ گفتید که او خود شروع به نوشتن کتاب زندگینامه‌ای کرده بود، یادداشت‌های خود او چقدر به کارتان آمد؟ آیا صادقانه نوشته شده بودند؟

متاسفانه قسمت اول خاطراتش را در پاریس سوزانده بود و حافظه‌اش هم در طول این سال‌ها دچار مشکل شده بود. اما اف‌بی‌آی یک سری مدرک داشت که همان سال‌ها از او به دست آورده بود و آن مدارک مربوط می‌شدند به یک هواپیماربایی دیگرش که البته ناکام مانده بود. اما با این حال او صدها صفحه درمورد زندگی‌اش نوشته بود که من تمام آن‌ها را خواندم. هرچند نویسنده خوبی نبود و در به هم مربوط کردن داستان‌ها زیاد خوب عمل نکرده بود اما سرنخ‌های بسیاری به من داد. دست‌نوشته‌اش به طور شگفت‌آوری روشن و واضح بود. درمورد همه چیز دقیق نوشته بود. در مورد خاطراتش در ویتنام و دوستان و همین‌طور تعریف‌های جالبی در مورد افرادی که در هواپیما گروگان گرفته بود داشت. به جرأت می‌توان گفت که وقت زیادی را صرف نوشتن خاطراتش و تلاش بسیاری هم برای سامان دادن به آن‌ها کرده بود.

■ در این کتاب هواپیماربایی‌های بیشتر از یک دهه را آورده‌اید. سوالی که در کتاب شما هم آورده شده این است که چرا در طول آن سال‌ها به امنیت پروازها آنقدر که باید رسیدگی نشد. آیا به جوابی در این مورد رسیده‌اید؟

بیشتر ایرلاین‌ها از نفوذ سیاسی استفاده می‌کردند تا به پروازهایشان امنیت کافی را ببخشند. آن‌ها نگران این بودند که مسافرانشان با رد شدن از گیت‌های پیاپی مخالف کنند و از اینکه چند بار ساک‌هایشان بازدید شوند سر باز بزنند. ضمنا شاید پیش خودشان فکر می‌کردند که هزینه ربوده شدن هواپیما بسیار کمتر از هزینه میلیونی برای بالاتر بردن سطح امنیت فرودگاه‌هاست و ترجیح می‌دادند کمتر خرج کنند. اما بالاخره بعد از حادثه یازده سپتامبر مردم خودشان فهمیدند که در یکی از این هواپیماربایی‌ها ممکن است آخر کارشان به برخورد با برج یا مجتمعی یا حتی یک رآکتور هسته‌ای برسد. دولت آمریکا بعد از واقعه یازده سپتامبر، بیشترین استفاده و یا به نوعی سوءاستفاده را انجام داد. آن‌ها همه چیز را امنیتی کرده‌اند و به این وسیله بزرگ‌ترین ناقضان حریم شخصی افراد شده‌اند. این روزها همه مسایل شخصی افراد توسط دولت آمریکا کنترل می‌شود و این نقض حقوق بشر است.

■ آیا در فکر شروع کتاب جدیدی هستید؟

در واقع الان می‌خواهم کمی استراحت کنم. تحقیقات برای این کتاب بسیار خسته‌ام کرد و پیش از شروع کتاب جدید باید کمی هم پیش خانواده‌ام باشم. ضمن اینکه فیلمنامه‌ای هم قصد دارم از همین داستان بنویسم که کار آن را هم باید شروع کنم.

معرفی کتاب

نگاهی به کتاب «آمریکانا» نوشته چیماماندا نوزی آدیشیه

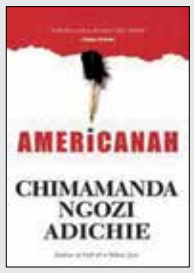

تفاوت میان آفریقایی-آمریکایی بودن و آمریکایی-آفریقایی بودن چیست؟ پاسخ این سوال کتابی شده به قلم چیماماندا نوزی آدیشیه که در آن به تفاوت‌های نژادی در آمریکا و آفریقا پرداخته شده است. آدیشیه در نیجریه متولد شده اما در آمریکا بزرگ شده است. این نویسنده که هم در نیجریه و هم در آمریکا زندگی کرده سومین رمانش را به این موضوع اختصاص داده است. به اعتقاد او برای نوشتن نمی‌توان مرز قائل شد و همین نکته است که برای زندگی در هر جایی از دنیا تعادل برقرار می‌کند. آمریکانا در مورد سیاه بودن در آمریکا، نیجریه و بریتانیاست. از سوی دیگر تشریحی است بر تجارب جهانی انسان که البته با استناد به تجارب شخصی خود آدیشیه است. یک آفریقایی-آمریکایی، سیاهپوستی است که ریشه‌های دیرینه‌ای در ایالات متحده دارد که البته بیشتر آن در بردگی خلاصه می‌شود. او گرچه دوست دارد شعر «آفریقای مادر» را بنویسد اما از سوی دیگر می‌داند چقدر به کشوری که به او برای رشد و ترقی کمک کرده، مدیون است. از سوی دیگر یک آمریکایی-آفریقایی فقط یک آفریقایی است که به ایالات متحده مهاجرت کرده است. آدیشیه در این کتاب می‌گوید: «در نیجریه که بودم احساس سیاهپوست بودن را نداشتم. اما بعد از اینکه هواپیما در فرودگاه نشست و من از آن پیاده شدم، فهمیدم سیاهپوست بودن چه حسی است. در دانشگاه، آفریقایی-آمریکایی‌ها در اتحادیه دانشجویان سیاه پوست عضو می‌شدند اما آمریکایی-آفریقایی‌ها به عضویت انجمن دانشجویان آفریقایی درمی‌آمدند.» آدیشیه می‌فهمد که این تفاوت‌ها در ذهن بیشتر آمریکایی‌ها هرگز رخنه نمی‌کند. آنها به مرزبندی‌های اینچنین عادت کرده‌اند. یکی دیگر از نکاتی که در کتاب این نویسنده جوان می‌توان آن را مشاهده کرد، مساله زبان آن است. وقتی افراد تردید دارند که آیا می‌توانند کلمه «نژادپرست» را به کار ببرند به جایش از کلمه «از نظر نژادی تحریک شده» استفاده می‌کنند. شخصیت‌های کتاب آدیشیه، در واقع، سیاه پوست نیستند. آنها «سیه چرده» یا «قهوه‌ای روشن» هستند و گاهی شخصیتی آنقدر پوستش تیره است که آن را اینطور توصیف می‌کند: «هاله‌ای از رنگ بلوبری داشت.» آمریکانا داستان زندگی زن نیجریه‌ای باهوشی است با خواسته‌ای مشخص. این زن که ایفملو نام دارد بعد از مهاجرت به آمریکا و تمام شدن درسش در آنجا دچار مشکلات نژادی می‌شود و در وبلاگی در همین مورد شروع به نوشتن می‌کند. او در این بین موفق می‌شود بورسیه دانشگاه پرینستون را هم از آن خود کند. از سوی دیگر یکی از دوستان قدیمی او که در نیجریه جزو بهترین دانش‌آموزان دبیرستان بود به صورت غیرقانونی به لندن رفته و در آنجا مشغول کار است. بعد از سال‌ها هر دو به کشور خود بازمی‌گردند و داستان با به هم پیوستن این دو دوست قدیمی در کشور خود به نقطه اوج خود نزدیک می‌شود. گرچه به هم رسیدن این دو نفر از جنس داستان‌های عاشقانه عامیانه نیست اما مساله این است که حالا مردم به این دو «آمریکانا» چطور نگاه می‌کنند و چه ماجراهایی سر راهشان قرار می‌گیرد.

ماجراهای مختلفی که برای این دو مهاجر نیجریه‌ای پیش می‌آید به جهاتی شبیه به هم و در مواردی با هم تفاوت دارند. در این داستان که به نوعی می‌توان گفت الهام گرفته از زندگی شخصی نویسنده است رمان قصد دارد تفاوت نگاه زنانه و مردانه به مساله مهاجرت را نشان دهد. چیماماندا نوزی آدیشیه نویسنده نیجریه‌ای دو کتاب دیگر هم در همین ژانر نوشته است؛ نیمه خورشید زرد و گل بنفش ختمی.

معرفت معاد بر پیشخوان کتابفروشی‌ها

کتاب «معرفت معاد» را علی ملکی میانجی با استفاده از منابع معتبر اسلامی نظیر قرآن کریم، نهج‌البلاغه، اصول دین و... نوشته است.

گلبوم

یادی از یک استاد

ایرج افشار و متونی که برجای نهاد

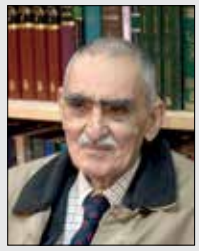

پژوهشگر، کتاب‌شناس و ایران‌شناس برجسته زنده‌یاد ایرج افشار سال ۱۳۰۴ در تهران زاده شد. از خانواده‌ای یزدی و فرهیخته. ایرج افشار کسی بود که توانست بنیان کتاب‌شناسی در ایران را پایه‌گذاری کند.

حقوق خواند، مجله فرهنگ ایران زمین را منتشر کرد، در دانشگاه تهران کتابدار شد و سال‌ها سردبیر مجله سخن نیز بود. تنها نگاهی به تالیفات او کافی است که به ما نشان دهد ایرج افشار چه سهمی در فرهنگ دوره معاصر داشته است. تصحیحات از نسخ خطی دوره قاجار یکی از فراوان خدماتی است که او به جامعه فرهنگی کشور عرضه کرد. در پس این تلاش شبانه‌روزی بود که بسیاری از نسخه‌های خطی دوره قاجار که دربرگیرنده نکات بسیار مهمی از سلسله قاجار بود، تصحیح، بازخوانی و منتشر شد و خاطرات اعتمادالسلطنه یکی از آنهاست. همان‌طور که گفته شد افشار را باید پدر واقعی کتابشناسی در ایران دانست. او کسی بود که این علم را در ایران رونق داد. راه‌اندازی موسسه انتشارات بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار یکی دیگر از کارهایی بود که زنده‌یاد ایرج افشار در کارنامه خود ثبت کرد. علاوه بر این باید به ایرانگردی ایرج افشار هم اشاره کرد.

او اکثر نقاط ایران به‌خصوص نقاط دورافتاده را با پای پیاده طی کرد و هر جا نشانه‌ای تاریخی می‌یافت آن را یادداشت و منتشر می‌کرد. ایرج افشار در حوزه‌های مختلفی کار کرده، کتاب‌های بسیاری را زنده کرده و برای نسل‌های بعد به یادگار گذاشته است. از حوزه آشپزی و فرهنگ عامه گرفته تا تاریخ و اجتماع و ... او با ممارست و پشتکار فراوان نسخه‌های خطی را که فراموش شده بودند، به متن زندگی مردم سرزمینش برگرداند، تصحیح‌های او از نسخه‌های قدیمی همیشه راهگشا بود و برای دانشجویان و پژوهشگرانی که در این حوزه فعالیت می‌کردند یک کلاس آموزشی به‌حساب می‌آمد که نحوه مواجهه با نسخه، چگونگی تصحیح و خیلی چیزهای دیگر را می‌آموخت.

او فعالیت دانشگاهی خود را از سال ۱۳۳۷ آغاز کرد. به موقعیت استادی رشته تاریخ دانشگاه تهران رسید. کتابداری در دانشکده حقوق، سردبیری مجلات مختلف، ریاست مرکز ایرانشناسی دانشگاه تهران، ریاست کتابخانه دانشگاه تهران و پایه‌گذاری قرائتخانه ایران‌شناسی و انتشار مجله کتابداری از جمله کارهایی است که ایرج افشار در زندگی پرثمر خود انجام داد. او همچنین پایه‌گذار چند مرکز مهم نشر از جمله «بنگاه ترجمه و نشر کتاب» بود. همانطور که اشاره شد تولیت بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار یزدی هم برعهده ایرج افشار بود که از طریق آن مجموعه‌ای از تحقیقات فرهنگی را در قالب کتاب‌های مستقل یا مجموعه یادنامه دکتر محمود افشار انتشار می‌داد. او همچنین موسس دفتر نشر تاریخ نیز بود. اما مهم‌ترین خصوصیت کاری ایرج افشار شاید نسخه‌شناسی، سندشناسی، انتشار اسناد و نگارش فهرست‌های مهم نسخه‌های خطی فارسی در دانشگاه‌ها و کتابخانه‌های مختلف ایران و جهان باشد. مجموعه اسناد امیرنظام گروسی، تاریخ عالم آرای عباسی یا ترجمه عتیق مسالک الممالک اصطخری به فارسی از جمله کارهای گرانقدر این زنده‌یاد است. پژوهش‌های ایران‌شناسی در دو جلد، دفتر تاریخ، فرهنگ ایران زمین، گلگشت در وطن، نامه‌های تهران، ریاض الفردوس خانی، یاد یار مهربان و فهرست دستنویس‌های فارسی در کتابخانه ملی اتریش و آرشیو دولتی اتریش در وین از جمله آثار ایرج افشار هستند. او سرانجام در سال ۱۳۸۹ پس از طی یک دوره بیماری چشم از جهان فروبست و از خود ۳۰۰ کتاب و مجموعه به یادگار گذاشت.

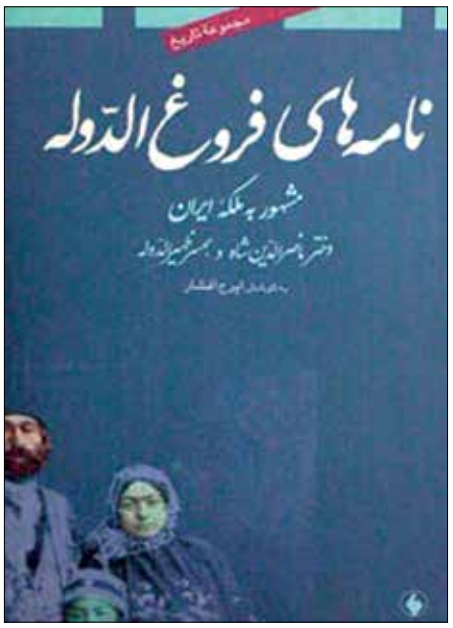

درباره کتاب «نامه‌های فروغ‌الدوله» مشهور به ملکه ایران، دختر ناصرالدین شاه و همسر ظهیرالدوله

نامه‌نگاری‌های دختر عزیزدردانه شاه

مهری سادات صفوی

در یک نگاه کلی، شاید نوشتن درباره دوره قاجار یا بررسی اسناد و مدارکی که از آن دوره به جا مانده کار راحتی به نظر برسد. راحت از این نظر که دوره قاجار نزدیکترین دوره سیاسی به زمان حال است و به همین دلیل گمان می‌رود می‌توان مطالب دست اول بسیاری درخصوص آن به دست آورد و به چاپ رساند. اما واقعیت این است که اصلا ماجرا این شکلی نیست و اسناد مربوط به دوره قاجار هم دچار همان آسیبی شده‌اند که آثار مکتوب دوره‌های دیگر تاریخی در ایران می‌شوند. با این حال این نکته را هم باید در نظر داشت که اگر هوشمندی و تلاش تاریخ‌نگاران معاصر نبود، همین میزان اطلاعات هم از دوره قاجار ممکن نبود به دست ما برسد یا بسیاری از اسناد در کتابخانه‌های شخصی خاک می‌خورد.

«نامه‌های فروغ‌الدوله» یکی از این اسناد است که به همت زنده‌یاد ایرج افشار به چاپ رسیده است؛ نوشته‌های فروغ‌الدوله دختر ناصرالدین شاه که نامه‌های خود را با عنوان ملکه ایران امضا کرده و نقشی مهم در زمانه خود داشته است. فروغ‌الدوله یکی از دختران سوگلی و عزیزدردانه ناصرالدین شاه بود ولی از زنان منقطعه شاه. نام زادمانی او تومان آغاست. مادرش ملقب به خازن‌الدوله بود. او بعدها به ملکه ایران شهرت یافت. فروغ‌الدوله متولد سال ۱۲۷۹ است و در ۱۳۳۵ قمری درگذشت. در هجده سالگی به ازدواج علی‌خان ظهیرالدوله (پسر محمدناصرخان پسر محمدابراهیم‌خان سردار) درآمد. ظهیرالدوله یکی از شخصیت‌های مهم دوره ناصرالدین شاه و کلا دوره قاجار به حساب می‌آمد. او مردی متین، خوش‌صورت، برازنده و خوش‌پوش بود که در دربار ناصری مقام‌های ایشیک آقاسی باشیگری و وزیری تشریفات را داشت. در دوره مظفری و محمدعلی شاهی به حکومت‌های کرمانشاه، مازندران، گیلان، همدان و تهران رسید.

اما نامه‌هایی که در این کتاب ثبت شده نامه‌های فروغ‌الدوله به ظهیرالدوله نیست. او این نامه‌ها را به کسی به نام حاجی‌خان که ظاهرا سمت پیشکاری این زن و شوهر را داشته نوشته است. این نامه‌ها از حیث اینکه نوشته دختر پادشاه و زن یکی از رجال مشهور است برای تاریخ اجتماعی ایران دارای اهمیت و قابل رسیدگی تاریخی و اجتماعی است. نوع افکار زنانه، آن هم زنان درباری و اشرافی از لابه‌لای سطور این نامه‌ها به چشم می‌خورد. مثلا این نامه‌ها خوب نشان می‌دهد که در عهد ناصرالدین‌شاه وضع معیشت آنها آنطور که تصور و تصویر شده نبوده و برخلاف تصورات عامه وضع چندان خوبی نداشته‌اند.

خواندن این نامه‌ها که نامه‌های دختر ناصرالدین شاه به حساب می‌آید ما را با دغدغه‌های او و همچنین وضعیت طبقه اشراف و سیاسی دوره قاجار به خوبی آشنا می‌کند. نامه‌هایی که از لابه‌لای سطور آن می‌توان به وضعیت دولتمردان، وزیران و مناسباتی که بین آنها و خانواده‌هایشان برقرار بوده دست یافت. یکی از این نمونه‌ها مثلا نامه‌ای است که فروغ‌الدوله به حاجی‌خان درباره وضعیت تدارکات و به قول خودش اردوی ظهیرالدوله در یکی از سفرها نوشته است. در این نامه فروغ‌الدوله به حاجی‌خان می‌نویسد که چرا تدارکات لازم انجام نشده و باعث سرشکستگی و خفت او و همسرش در بین باقی رجال شده است: «از این قراری که معلوم است شما خیال بی‌آبرویی من و آقا را داشتید که آقا را توی اردو آنقدر پیش سر و همسر مردم خفت بدهید. دست شما درد نکند. به حق خدا از آن وقتی که کاغذ آقا رسید نزدیک است خود را بکشم. هرچیز که به دروغ پیش نمی‌رود. من هزار مرتبه به شما نوشتم که پیشخانه آقا را بردند، پیغام دادید همه چیزها درست. پس اینطور بود، از برای خودتان کردید دیروز آقا را روانه اردو کردید. پیشخانه شما یک چادر آفتاب‌گردان بود و یک قلندری دادید بردند که آبروی من را بردید. آقا نوشته است دیروز اول که وارد اردو شدیم که هیچ چادری چیزی نبود. رفتیم منزل حاجب‌الدوله تا وقت غروب. بعد شیخ محمد و دو تا فراش آمدند یکی قلندری، یکی آفتاب‌گردان آوردند. ما هم از خجالت دادیم نیم فرسخ از اردو دور این آفتاب‌گردان را زدند. خفت‌زده و خفیف توی هزار سر و همسر اردو رفتیم توی آن چادرها نشستیم... اهل اردو دسته دسته می‌آمدند

> **خواندن نامه‌های دختر ناصرالدین شاه ما را با دغدغه‌های او و همچنین وضعیت طبقه اشراف و سیاسی دوره قاجار به خوبی آشنا می‌کند؛ نامه‌هایی که از لابه‌لای سطور آن می‌توان به وضعیت دولتمردان، وزیران و مناسباتی که بین آنها و خانواده‌هایشان برقرار بوده دست یافت**

تماشای دستگاه ظهیرالدوله. خنده می‌کردند...»

نثر فروغ‌الدوله نثر ساده‌ای است و از مطالعه آن به خوبی می‌توان فهمید که زنان اشرافی دوره قاجار با چه مسائلی دست به گریبان بوده‌اند. فروغ‌الدوله در واقع مدیری است که مدام از کاردار خود توضیح می‌خواهد؛ مدیری که سعی می‌کند متناسب با شأن و منزلتش وضعیت اجتماعی زندگی‌اش را سر و سامان دهد. بزرگترین مشکل او سر و کله زدن با خدمتکارهاست و همچنین یکی نبودن میزان دخل و خرج. او هنرمند هم بوده و شعر هم می‌سروده است.

از آنجایی که نوشته‌های تاریخی آن هم به قلم زنان کم است، ارزشمندی این مجموعه برای شناخت حالات و روحیات این طبقه مسلم و مشخص است. تا پیش از چاپ این کتاب ظاهرا مرجع اغلب کسانی که خواسته‌اند به خلقیات زنان بپردازند نوشته منسوب به تاج‌السلطنه یعنی خواهر دیگر فروغ‌الدوله بوده که به نام خاطرات رایج شده است. ولی چاپ این نامه‌ها که در اصالت آن نیز تردیدی نیست می‌تواند یکی از مراجع اساسی در تحقیقات کسانی باشد که به مباحثی از این دست علاقه دارند.

اما شاید نکته غم‌انگیز این کتاب آن باشد که ما هیچ اطلاعی از حاجی‌خان یعنی کسی که این نامه‌ها خطاب به او نوشته شده نداریم. او ظاهرا پیشکاری بوده که فروغ‌الدوله و ظهیرالدوله همسرش به او اطمینان بسیار زیادی داشته‌اند. به طوری که کلیه امور خانه و اموال و دارایی‌ها را به دست او سپرده بودند. از سوی دیگر حاجی‌خان آنقدر مورد وثوق فروغ‌الدوله بوده که این زن گاهی از او می‌خواسته شوهرش را نصیحت کند: «بعضی فرمایشات که آقا می‌کند می‌بینید مصلحت نیست آقا را نصیحت بکنید، نگذارید. پس ریش‌سفید بزرگتر را برای چه نگاه می‌دارند...»

از سوی دیگر این نامه‌ها نشان می‌دهد که وضعیت طبقه سیاسی دوره قاجار دچار چه مشکلاتی بوده است. تنگ‌نظری‌ها، دشمنی‌ها، کینه‌ورزی‌ها همه و همه از جمله مسائلی است که در دربار قاجار به وفور به چشم می‌خورده است. حالا ما با خواندن این نامه‌ها واکنش یکی از اصلی‌ترین اعضای خانواده سلطنتی را نسبت به این فضا می‌بینیم و همین کمک می‌کند که این دوره سیاسی را بهتر و بیشتر درک کرده و از آن شناخت حاصل کنیم.

نکته دیگری که در این نامه‌ها جالب توجه به نظر می‌رسد سلطه و غلبه‌ای است که فروغ‌الدوله بر شوهر خود ظهیرالدوله دارد. بیشتر از این جهت که او از موضع پدر تاجدارش و این که دختر پادشاه است با ظهیرالدوله برخورد می‌کرده است. مثلا در یکی از این نامه‌ها دستوری به حاجی‌خان می‌دهد که در حقیقت انعکاسی از حشمت و سیطره سلطنتی نسبت به شوهر خودش بوده است. او در نامه‌ای به حاجی‌خان نوشته است: «به آقا هم از قول من بگویید فروغ‌الدوله حکم کرده است که این سه نفر همراه شما نباشند و باید حکما برگردند... اینها آقا را ضایع خواهند کرد اگر همراه باشند...»

خواندن این کتاب علاوه بر اینکه بسیار دلپذیر است، ما را با درونی‌ترین لایه‌های اجتماعی و سیاسی دوره قاجار آشنا می‌کند. این نامه‌ها سندی هستند از نوع زندگی و مراودات اجتماعی مردم آن زمانه، زمانه‌ای که اگرچه از ما خیلی دور نیست اما با غفلت ما ممکن است به باد نسیان و فراموشی سپرده شود.

این کتاب به همت زنده‌یاد ایرج افشار توسط نشر فرزان روز با ۳۱۰ صفحه و قیمت ۱۰۰۰۰ تومان منتشر شده و چاپ دوم آن در سال ۱۳۹۱ به بازار کتاب راه پیدا کرده است.

«از خاک برآمدگان» به روایت نویسنده گیلانی

مجموعه داستان «از خاک برآمدگان» به قلم مجید دانش‌آراسته، نویسنده ساکن استان گیلان از سوی نشر سمام منتشر شد. این مجموعه شامل داستان‌هایی با موضوعات مختلف بومی و شهری است.

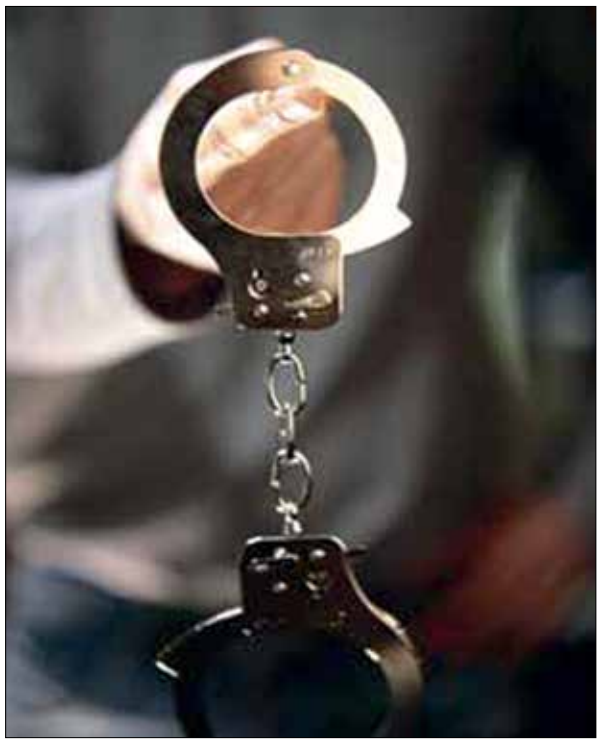

نقدی بر کتاب «شرکت و معاونت در جرم»

شرایط تحقق معاونت در فقه و حقوق اسلامی

احسان عباس‌زاده امیرآبادی

شرکت و معاونت در جرم دو مبحث کلیدی و پراهمیت در حقوق جزای عمومی محسوب می‌شوند. مباحث شرکت و معاونت در درس حقوق جزای عمومی ۲ و ذیل مبحث انتساب مورد اشاره قرار می‌گیرند. دکتر حسن مرادی، عضو هیأت علمی دانشگاه تهران در کتاب «شرکت و معاونت در جرم» به پژوهشی مستقل در باب شرکت و معاونت در جرم پرداخته و کوشیده تا از منظر مطالعات تطبیقی فقهی و حقوقی، زوایای مختلف این دو نهاد حقوق کیفری را تبیین کند. این کتاب به همت انتشارات میزان در شمارگان ۳۰۰۰ نسخه به چاپ رسیده است. در ادامه به برخی نقاط قوت و ضعف این اثر، به ترتیب، اشاره می‌شود.

نقاط قوت

۱ ارزیابی نقادانه قوانین

از جمله آفت‌هایی که اعتبار و ارزش پژوهشی نوشتگان حقوقی را مخدوش می‌سازد، دگم‌اندیشی، اعتقاد به کمال مقنن و تعبد بر الفاظ قوانین است. حال آنکه رسالت اصلی یک پژوهش این است که با ترسیم یک تصویر کلی از «است‌ها» و واقعیت‌های موجود، چشم‌اندازی از نقاط مطلوب و «بایدها» برای مخاطب فراهم آورد. این در حالی است که متأسفانه بسیاری از کتب و مقالات منتشره در کشور ما تنها به توصیف شرایط موجود و تلاش در جهت توجیه آن مشغول بوده، اساساً از زیر بار ارائه پیشنهادات اصلاحی و رو به تکامل شانه خالی می‌کنند.

مؤلف کتاب «شرکت و معاونت در جرم» در برخی موارد خلاف جهت عمومی نویسندگان حقوقی کشورمان حرکت کرده و انتقاداتی را متوجه قوانین کیفری ساخته‌است. برای نمونه، وی در گفتار دوم فصل اول بخش اول (صفحه‌ی ۲۰) سه ایراد عمده بر تعریف قانونی شرکت در جرم وارد کرده است. ایراد نخست وی، درک قانونگذار از مفهوم شرکت را نشانه رفته‌است. توضیح آنکه قانون‌گذار در ماده ۴۲ قانون مجازات اسلامی، شرکت را تنها در جرایم تعزیری یا دارای مجازات بازدارنده پذیرفته‌است. حال آنکه «شرکت در جرم» مفهومی کلی و عام است که بر تمامی موارد ارتکاب جرم واحد توسط فاعلان متعدد قابل تطبیق است و اختصاصی به جرایم تعزیری یا مجازات بازدارنده نداشته، بلکه تحقق آن در جرایم حدی یا مستوجب قصاص نیز متصور است. ایراد دوم مؤلف، توان مقنن در ارائه تعاریف منطقی و صحیح را مورد هجمه قرار داده‌است زیرا مقنن شرکت در جرم را به «مشارکت آگاهانه و عامدانه با شخص یا اشخاص دیگر در ارتکاب جرایم قابل تعزیر یا مجازات‌های بازدارنده» تعریف کرده‌است. شرطیت قصد مجرمانه در تحقق مفهوم شرکت، ایراد سومی است که مؤلف به متن قانونگذار وارد کرده‌است. این ایراد به نوبه خود به ناآگاهی مقنن حکیم از استعمال عرفی اصطلاح واژه «شرکت» برگشت می‌کند.

۲ بررسی مفهوم و شرایط تحقق معاونت در فقه اسلامی

در فصل سوم بخش دوم کتاب «شرکت و معاونت در جرم» بحث فقهی نسبتاً مفصل و خوبی در باب معاونت در جرم ارائه شده‌است. مطابق تحقیقات فقهی مؤلف، معاونت در مفهوم فقهی آن از چند جهت با معاونت در معنای حقوقی آن تفاوت دارد. نخست اینکه، اصطلاح اعانه بر اثم (معاونت در جرم) در لسان فقها به معنای مساعدت مادی و عملی به کار گرفته شده و موارد همکاری فکری و معنوی را دربرنمی‌گیرد. فقها عملی را معاونت می‌دانند که فاعل را در ارتکاب فعل خویش به نحو ایجاد شرط یا رفع مانع، یاری رساند. ایشان هیچ‌گاه اموری نظیر تحریک، ترغیب و تطمیع را معاونت محسوب نکرده‌اند. دومین تفاوتی که میان مفهوم حقوقی و فقهی معاونت مشاهده می‌شود، اختلاف نظر در خصوص «لزوم تحقق فعل اصلی» است. توضیح آنکه از آنجا که اصل اضرار و اصل قانونی بودن جرم و مجازات دو اصل بنیادین حقوق کیفری محسوب می‌شوند، مجازات معاون جرم تنها در صورت تحقق جرم اصلی قابل توجیه است اما در فقه اسلامی از آنجا که بحث، دائر مدار گناه، حرمت و عقوبت اخروی است، برخی از فقها نظیر شیخ طوسی، علامه حلی و مقدس اردبیلی قائلند که برای تحقق عنوان «اعانه بر اثم» نیازی به تحقق فعل اصلی وجود ندارد.

نواقص و ایرادات

۱ اکتفا به ذکر عبارات عربی

نویسنده در مقام بیان برخی نظریات و دیدگاه‌ها، تنها به ذکر عبارت عربی در متن کتاب بسنده کرده و ترجمه آن را ارائه نکرده‌است. نمونه این مورد به ویژه در صفحات ۳۰ و ۵۳ کتاب «شرکت و معاونت در جرم» قابل مشاهده‌است. حال آنکه شایسته بود که ترجمه در متن کتاب و عبارت عربی در پاورقی یا پی‌نوشت ذکر شود. ترجمه عبارات عربی به کاررفته در این کتاب از آن رو حائز اهمیت است که از یک سو مخاطبان نویسنده، دانشجویان حقوق، و نه طلاب حوزه‌های علمیه، هستند. و از سوی دیگر، برخی از این عبارات دربردارنده اصطلاحات فنی فقهی و حقوقی است که فهم آن در بضاعت مخاطبان عام و حتی برخی مخاطبان خاص این اثر نیست. لذا خیل عظیمی از مخاطبان عام این اثر اساساً از درک مضمون عربی عبارات محروم می‌شوند و برخی مخاطبان خاص نیز ممکن است، به‌واسطه ناآشنایی با اصطلاحات تخصصی از درک معنای صحیح عبارت عاجز بمانند. البته نویسنده در برخی موارد به این ضرورت توجه کرده و ترجمه برخی عبارات را در پاورقی ذکر کرده‌است.

۲ گزافه‌گویی

مؤلف فصل سوم و چهارم از بخش اول کتاب خویش را به بررسی شرکت در جرایم مشمول قصاص، دیات و حدود کرده‌است. اما متأسفانه مطالبی که در این دو فصل ذکر شده، کمکی به حل معمای شرکت در جرم نمی‌کند بلکه بیشتر ناظر به استخراج عناصر جرایم مشمول حد، قصاص یا دیه است. در واقع، مطالب مطرح شده در این دو فصل، مربوط به جزای اختصاصی بوده و ارتباطی با مباحث جزای عمومی برقرار نمی‌کند.

۳ بی‌دقتی در ذکر برخی نقل قول‌ها

نویسنده در مقام اشاره به نظرات اداره حقوقی وزارت دادگستری در باب امکان تحقق معاونت در جرایم غیرعمدی به نظریه‌ای اشاره کرده که اداره مذکور در زمان حاکمیت قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴ ارائه کرده‌است اما به اشتباه این نظریه را، نظریه مشورتی اداره حقوقی در تفسیر ماده ۲۸ قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۵۲ دانسته‌است. توضیح آنکه در ماده ۲۸ قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴ عبارتی آمده بود که شائبه امکان تحقق معاونت در جرایم غیرعمدی در موارد تحریک و ترغیب را تقویت می‌کرد. زیرا مطابق بند اول این ماده، محرک یا ترغیب‌کننده فعل منشأجرم، معاون محسوب می‌شد. لذا اگر کسی، دیگری را به رانندگی بدون پروانه ترغیب می‌کرد و این عمل (رانندگی بدون پروانه) به قتل غیرعمدی منتهی می‌شد ترغیب کننده به عنوان معاون در قتل غیر عمدی قابل تعقیب می‌بود. این مقرره در سال ۱۳۵۲ و در جریان اصلاحات قانون مجازات عمومی ۱۳۰۴ اصلاح شد. به موجب مقرره جدید، ترغیب به ارتکاب جرم، و نه ترغیب به فعل منشأ جرم، رفتار تشکیل‌دهنده معاونت تعیین شد.

کمیسیون جزای عمومی اداره حقوقی وزارت دادگستری در سال ۱۳۴۴ در نظریه مشورتی خویش نسبت به ماده ۲۸ قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴، با عنایت به بند یک این ماده، قائل به امکان تحقق معاونت در جرایم غیرعمدی از طریق تحریک و ترغیب شده‌است. مؤلف کتاب «شرکت و معاونت در جرم»، به اشتباه، این نظریه را مربوط به تفسیر ماده ۲۸ قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۵۲ دانسته و با عنایت به مشابهت این ماده با ماده ۴۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ (لازم‌الاجرا در حال حاضر) مدعی امکان تحقق معاونت در جرایم غیرعمدی براساس مقررات کنونی شده‌است.

> **از جمله آفت‌هایی که اعتبار و ارزش پژوهشی نوشتگان حقوقی را مخدوش می‌سازد، دگم‌اندیشی، اعتقاد به کمال مقنن و تعبد بر الفاظ قوانین است. حال آنکه رسالت اصلی یک پژوهش این است که با ترسیم یک تصویر کلی از «است‌ها» و واقعیت‌های موجود، چشم‌اندازی از نقاط مطلوب و «بایدها» برای مخاطب فراهم آورد**

۴ کم‌اعتنایی به ظرفیت بحث «معاونت در جرایم غیرعمدی»

نظریه «معاونت در جرائم غیرعمدی» در حقوق ایران، محصول بند یک ماده ۲۸ قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴ است که به صراحت «باعث و محرک فعل منشأ جرم» را، فارغ از وضعیت روانی مرتکب، معاون در جرم قلمداد کرده بود. مفاد این ماده ابتدا در سال ۱۳۵۲ به موجب اصلاح قانون مجازات عمومی و سپس در سال ۱۳۷۰ در جریان تصویب قانون مجازات اسلامی دگرگون شد. قانون اخیر علاوه بر حذف عبارت «باعث و محرک فعل منشأ جرم» و به کارگیری دو واژه «علم» و «عمد»، وجود «وحدت قصد» را هم در تکوین جرم معاونت شرط می‌داند.

متأسفانه نویسنده کتاب «شرکت و معاونت در جرم»، بحث معاونت در جرایم غیرعمدی را به اجمال برگزار کرده و از ارائه مباحث تفصیلی در این زمینه صرف‌نظر کرده‌است. این در حالی است که موضوع معاونت در جرایم غیرعمدی از جهات گوناگون دارای ابهام بوده و در زمره پرچالش‌ترین موضوعات حقوق کیفری به شمار می‌رود. به عنوان نمونه برخی حقوقدانان، تحقق معاونت در جرایم غیرعمدی را با تمسک به نظریه قصد احتمالی در برابر قصد جزمی، امکان‌پذیر دانسته‌اند. به عقیده قائلان نظریه قصد احتمالی برای انتساب یک جرم به مرتکب نیازی نیست که مرتکب به نتیجه فعل خویش آگاه بوده و آن را اراده کند بلکه صرف ایجاد احتمال قوی عقلایی نسبت به اینکه، فعل ارتکابی به وقوع نتیجه مجرمانه می‌انجامد برای تحقق جرم غیرعمدی و معاونت در آن کفایت می‌کند. بدین ترتیب هرگاه کسی در محلی شلوغ و پر رفت و آمد، راننده اتومبیلی را به افزایش سرعت ترغیب کند و در نتیجه آن قتل غیرعمدی واقع شود، ترغیب کننده معاون در جرم قتل غیرعمدی محسوب می‌شود. اما نویسنده اساساً به این نظریات وقعی ننهاده و به سنجش نسبت اینگونه نظریات با مقررات حقوقی کشورمان اهتمام نورزیده‌است، در حالی که برخی مقررات ما نظیر ماده ۸ قانون راجع به مجازات اخلالگران در صنایع نفت ایران مصوب ۱۶ مهر ماه ۱۳۳۶ بر نظریه قصد احتمالی قابل تطبیق به نظر می‌رسد.

مورد دیگری که مؤلف از تفصیل آن صرف‌نظر کرده، تبیین معنای علم و عمد در بندهای ۲ و ۳ ماده ۴۳ است. توضیح آنکه مقنن در صدر بند ۲ و همچنین در بند ۳ ماده مذکور تحقق معاونت را به علم و عمد تهیه‌کننده وسیله ارتکاب جرم و تسهیل کننده آن منوط کرده، اما متعلق علم و عمد را بیان نکرده‌است. باتوجه به اینکه در قسمت اخیر بند۲ ماده ۴۳، مقنن به صراحت علم معاون به قصد مرتکب را شرط دانسته و با عنایت به مقابله این دوقسمت، می‌توان ادعا کرد که برای تحقق عنوان معاونت در جرم در موارد تهیه و تسهیل، برخلاف مورد ارائه طریق، علم به ماهیت رفتار مباشر و نه علم به قصد وی، ضرورت دارد. بر مبنای چنین تفسیری می‌توان گفت که معاونت در جرم غیرعمدی در دو حالت تهیه وسیله و تسهیل در حقوق ایران پذیرفته شده‌است. مثال آن در جایی است که مباشر تفنگی را از معاون می‌گیرد تا هدفی را که به گمان او حیوان است بزند، اما معاون با علم به انسان بودن هدف، اسلحه را به او می‌دهد، در اینجا، مباشر، قاتل غیرعمد و دهنده اسلحه، معاون در قتل غیرعمد است زیرا به ماهیت رفتار مباشر یعنی ارتکاب قتل غیرعمدی آگاه بوده و با این وجود وی(مباشر) را یاری کرده‌است.

احساسات مردم درباره باران کتاب شد

ژیلا حسینی، نویسنده و پژوهشگر ساکن استان مازندران، احساسات و نظرهای افراد مختلف را درباره باران در کتابی با نام «حسّ بارونی» جمع‌آوری کرده است.

گفت‌وگو با سیما نوربخش درباره کتاب «ملاصدرا و سهروردی»

حکمت اشراق سنگ بنای حکمت متعالیه بود

عترت اسماعیلی

۸ مرداد به نام شیخ اشراق نامگذاری شده است؛ کسی که حکیم و موسس دومین حوزه اندیشه فلسفی در اسلام به حساب می‌آید. سهروردی در جوانی در اثر کج‌اندیشی‌های فرمانروایان به دستور ملک ظاهر به شهادت رسید و فرصت چندانی پیدا نکرد تا بتواند اندیشه‌های متعالی و درخشان خود را سامان دهد. سیما نوربخش، دکترای فلسفه تطبیقی از دانشگاه شهید مطهری دارد و از وی تاکنون آثار متعددی درباره اندیشه‌های سهروردی منتشر شده است که عناوین برخی از آنها عبارتند از: «نور در حکمت سهروردی»، «معرفت و اشراق در اندیشه‌های سهروردی»، «آیت اشراق» و «ملاصدرا و سهروردی» (بررسی مقایسه‌ای آرای فلسفی) که توسط انتشارات هرمس به چاپ رسیده است. به مناسبت روز سهروردی با وی درباره آخرین اثر وی «ملاصدرا و سهروردی» (بررسی مقایسه‌ای آراء سهروردی) به گفتگو نشسته‌ایم.

■ چه ضرورتی برای این پژوهش وجود داشت؟

منابع عمومی و اختصاصی درباره حکمت اشراق و حکمت متعالیه، تأثیرپذیری ملاصدرا را از آثار و اندیشه‌های سهروردی مطرح کرده‌اند و بارزترین تاثیر در آرای ملاصدرا را در روش و درباره مسأله نور و وجود دانسته‌اند. در سایر منابع و مقالات نیز مطالبی درباره موضوعی خاص یا به طور پراکنده در مقایسه و تأثیر ملاصدرا از سهروردی مطرح شده است اما تاکنون در نوشته‌ای مستقل و متمرکز رویکرد ملاصدرا به سهروردی به طور جامع تحقیق و بررسی نشده و آرای آنها تطبیق و مقایسه نشده بود. این کتاب به موارد اصلی و مهم این موضوع پرداخته و آن را به طور مستند بررسی می‌کند تا تعامل و تفاوت میان دو حکیم موسس مشخص و راه برای تحلیل اشتراکات و افتراقات گشوده شود. نظام فلسفی هریک از آنها مبانی خاصی دارد که منجر به نتایج متفاوت شده است. مقایسه آموزه‌های ملاصدرا و حکمای گذشته، میزان تحول و نوآوری‌های او را آشکار می‌کند.

■ آیا ملاصدرا شارح و پیرو سهروردی است و نواشراقی تلقی می‌شود؟ یا اساساً موسس نظام خاص فلسفی است که به‌رغم تأثر از دو نظام فلسفی مشایی و اشراقی، متمایز از آن دو نیز هست؟

آثار سهروردی از منابع مهم اندیشه ملاصدراست. گرایش‌های اشراقی در تمام آثار ملاصدرا آشکار است. او نیز به دنبال برهانی کردن رهیافت شهودی، مکاشفه‌ای و اشراقی است وگاه از «برهان کشفی» سخن گفته است. به رغم احترام بسیار زیادی که وی برای سهروردی قایل بود و تأثر او از سهروردی قابل انکار نیست، اما تابع محض وی نیست و به عنوان موسس یک نظام خاص فلسفی در نوشته‌های خود آرای پیشینیان و از جمله سهروردی را نقد و بررسی می‌کند و از آن‌ها متمایز است. حکمت متعالیه ملاصدرا با آگاهی از سیر تطور اندیشه در تاریخ فلسفه اسلامی شکل گرفت و با طرح مبانی بدیع درصدد تبیین و حل مسایل و مشکلات فلسفی پیش از خود برآمد. بنابراین آرای او التقاطی از نظرات اندیشمندان پیشین نیست. هرچند در شیوه کسب معرفت و نیل به یقین، اشتراکاتی میان سهروردی و ملاصدرا هست و از این جهت ملاصدرا در تاسیس حکمت متعالیه متاثر از سهروردی است اما حکمت اشراق و متعالیه به اصول و نتایج متفاوتی نایل شده‌اند. همین طور نظام فلسفی مشاء یکی از منابع مهم اندیشه ملاصدراست اما بسیاری از مبانی ملاصدرا بدیع و متفاوت با حکمت مشاء است.

■ آیا ملاصدرا در تأسیس حکمت متعالیه متأثر از حکمت اشراق سهروردی است؟ آیا او در توسعه حکمت اشراق نقشی ایفا کرده است؟

به رغم اختلافات سهروردی و ملاصدرا مطالعه اجمالی آموزه‌های فلسفی آنها نشان می‌دهد که سهروردی زمینه ظهور ملاصدرا را مهیا کرد. ملاصدرا نیز از مهم‌ترین شارحان و مفسران سهروردی است. در واقع او در مقایسه با شهرزوری و قطب‌الدین شیرازی از برجسته‌ترین شارحان حکمت اشراق به شمار می‌آید. ملاصدرا حکمت اشراق را توسعه بخشید و از آن به عنوان سنگ بنای تأسیس حکمت متعالیه بهره برد. در عین حال، حکمت متعالیه از دو نظام فلسفی مشاء و اشراق متفاوت است و در عرض آنها به عنوان سومین حوزه اندیشه فلسفه و حکمت اسلامی محسوب می‌شود و دارای مبانی و ساختار مستقلی است.

■ آیا آرای سهروردی درباره نور در طرح برهان‌های اصالت وجود نزد ملاصدرا موثر بوده است؟ اگر چنین است، تفکر فلسفی وی با حکمت اشراق چه تفاوتی دارد؟

ملاصدرا از بحث نور نزد سهروردی بسیار بهره برد و آن را با وجود یکسان دانست در صورتی که سهروردی احکام وجود و نور را کاملاً منطبق نمی‌دانست. سهروردی تمام آرای خود را براساس نور تحلیل و تبیین کرد در صورتی که وجود را امری اعتباری می‌دانست.

■ آیا حکمت متعالیه، ملاصدرا بدون بهره از آرای اشراقی سهروردی می‌توانست به قوام کنونی برسد؟

حکمت متعالیه بدون بهره از آرای اشراقی سهروردی به قوام کنونی نمی‌رسید. در عین حال این حکمت، نظام فکری جدید و مبتنی بر تفسیر تازه‌ای از هستی است و دارای اصول بدیع است. ملاصدرا تقریباً به تمام «حکمه‌الإشراق» تعلیقه دارد. بررسی تعلیقات او نشان می‌دهد که علاوه بر اختلاف در مبانی و اصول، در موارد خاص و جزئی نیز میان دو حکیم اختلاف نظر هست.

■ ویژگی‌های حکمت متعالیه در مقایسه با حکمت اشراق را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

حکمت اشراق سهروردی با حکمت متعالیه ملاصدرا اشتراک و افتراق فراوان دارد. ملاصدرا در خود، تصویر آرمانی سهروردی از حکیم متألّه را محقق و مقدمات ظهور ملاصدرا را فراهم کرد.

سهروردی و ملاصدرا نماینده دو رویکرد متمایز به حکمت هستند اما نظام فلسفی ملاصدرا فلسفه سهروردی را دربرگرفت و تغییری عمده در آن داد.

> **سهروردی و ملاصدرا نماینده دو رویکرد متمایز به حکمت هستند اما نظام فلسفی ملاصدرا فلسفه سهروردی را دربر گرفت و تغییری عمده در آن داد. ملاصدرا روش بررسی بسیاری از مسایل فلسفی را تغییر داد و فلسفه و حکمت الهی به دست او به کمال رسید**

ملاصدرا روش بررسی بسیاری از مسایل فلسفی را تغییر داد و فلسفه و حکمت الهی به دست او به کمال رسید. ملاصدرا منتقد ابن سینا و شیخ اشراق است. سخن آنها را بدون نقد و بررسی نپذیرفت و البته یکسره هم رد نکرد. از این رو مقدمات ظهور حکمت متعالیه پدید آمد. این حکمت، نظام فکری جدیدی بوده و التقاط و گردآوری نظریه‌های مختلف نیست، بلکه نظامی مبتنی بر تفسیر تازه‌ای از هستی است. در تعالیم وی مکاتب کلامی، فلسفی، عرفانی و رمزی، پس از شرح و بسط، وحدت یافت. مقایسه آموزه‌های ملاصدرا و تقریرهای او میزان تحول در اندیشه‌های فلسفی را آشکار می‌کند.

■ نمونه‌هایی از رویکرد سهروردی و ملاصدرا را ذکر کنید.

یکی از رویکردهای قابل طرح در آثار سهروردی و ملاصدرا، توجه به ادله نقلی یعنی آیات و روایات است. سهروردی به نقل و تأویل آیات قرآن کریم پرداخت و آنها را با حکمت الهی وفق داد. ملاصدرا این رویکرد را پیگیری کرد. او مفسر مهم قرآن کریم و همپایه برجسته‌ترین مفسران قرآن در تاریخ اسلام است. با این تفاوت که سهروردی تنها از آیات قرآن و سخنان پیامبر(ص) استفاده کرد اما ملاصدرا علاوه بر آنها احادیث امامان شیعه علیهم‌السلام و فقراتی از نهج‌البلاغه و روایاتی از اصول کافی را تفسیر و تأویل کرد و بسط کاربرد آیات در آثار ملاصدرا به مراتب بیش از سهروردی است.

همچنین رویکرد ملاصدرا و سهروردی به ابن‌سینا و فلسفه مشاء متفاوت است. سهروردی ابن سینا را می‌شناخته و آثاری مهم مانند تلویحات، مطارحات، لمحات و مقاومات را به گفته خود به طریق مشایی و به قصد تتمیم و تهذیب آن طریق نوشت، اما در قصه الغربه‌الغربیه و حکمه‌الاشراق به صراحت از ابن سینا انتقاد کرده است. حتی حیّ بن یقظان و سلامان و ابسال ابن‌سینا را فاقد پاره‌ای از اصول معناشناختی می‌داند. ملاصدرا به رغم نقّادی بسیار به فلسفه مشاء، از شارحان اصلی ابن‌سینا محسوب می‌شود و بیش از سهروردی، آموزه‌های ابن‌سینا را به حکمت متعالیه ملحق کرد. تعلیقه او به الهیات الشفاء این ادعا را اثبات می‌کند. نزد سهروردی فلسفه مشّاء پایه حکمت اشراق است، اما به نظر ملاصدرا، ساختاری سامانمند در حکمت متعالیه است. وی در داوری میان سهروردی و ابن‌سینا، گاه جانب ابن‌سینا را گرفته و از او دفاع کرده است.

■ روش شما در این پژوهش چگونه است؟

روش پژوهش این کتاب، مقایسه‌ای- تحلیلی است. در نوشته‌های سهروردی، حکمه‌الاشراق بیش از سایر آثار مورد توجه ملاصدرا قرار گرفت. او تقریباً به تمامی آن، تعلیقه نوشته است. جنبه مهم تعلیقات ملاصدرا ناظر به نقد سخن سهروردی است. لذا در این پژوهش، تعلیقه ملاصدرا بر شرح حکمه‌الاشراق به عنوان نخستین منبع گزینش مسایل در نظر گرفته شد. تقریبا تمام انتقادهای ملاصدرا بر سهروردی به صورت موضوعی دسته‌بندی و در کتاب مطرح شده است. سپس به سایر آثار ملاصدرا مراجعه شده است. در این پژوهش سعی شده تمام آثار فلسفی ملاصدرا دیده شود.

استنادهای وی به آثار و سخن سهروردی، استخراج، سپس نقد و ارزیابی ملاصدرا به رأی سهروردی مطرح شده است. در نقل سخنان سهروردی و ملاصدرا از آثار اصلی دو حکیم استفاده شده است. تطبیق آرا ملاصدرا در آثار مختلف نشان می‌دهد رویکرد او به سهروردی با توجه به اصول حکمت متعالیه است.

آثار سهروردی از منابع مهم اندیشه ملاصدر است

این کتاب شامل هفت بخش است که پس از پیشگفتار و مقدمه به ترتیب عبارت است از: ۱. نسبت حکمت اشراق و حکمت متعالیه ۲. ضوابط فکر یا منطق ۳. طبیعیات ۴. هستی‌شناسی ۵. واجب‌الوجود ۶. جهان‌شناسی ۷. نفس.

سهروردی و ملاصدرا موسس دو نظام فلسفی در تاریخ اندیشه اسلامی هستند. یکی از منابع مهم ملاصدرا در تأسیس حکمت متعالیه، آثار، روش و اندیشه سهروردی است. در عین حال ملاصدرا با نقد، ارزیابی و تدوین مبانی بدیع به تکمیل اندیشه پیش از خود پرداخت. تأثیرپذیری ملاصدرا از حکمت اشراق و نقد آن در موضوعات فوق قابل بررسی است. در بخش اول کتاب نسبت میان حکمت اشراق و حکمت متعالیه بررسی شده و به توضیح نوع رویکرد هریک از دو حکیم پرداخته شده است. بخش بعدی اصول منطقی مورد قبول سهروردی با رویکرد ملاصدرا و تاثیرپذیری یا نقد وی از سهروردی مطرح شده است. در بخش سوم انتقادهای ملاصدرا به مسأله طبیعیات در آراء سهروردی مطرح شده است. رویکرد ملاصدرا در این زمینه به حکماء مشاء نزدیک‌تر است. بخش چهارم کتاب که نسبت به بخش‌های دیگر مفصل‌تر است به مبانی هستی‌شناسی سهروردی اختصاص دارد که بیشترین تاثیر و در عین حال انتقاد ملاصدرا به همین قسمت مربوط می‌شود. در بخش پنجم یعنی مسائل مربوط به اوصاف واجب‌الوجود موافقت بیشتری از جانب ملاصدرا با سهروردی مشاهده می‌شود. در مباحث جهان‌شناسی نیز با اینکه در تمام اصول ملاصدرا با سهروردی موافق نیست اما برخی از مبانی او را می‌پذیرد. بخش پایانی کتاب رویکرد ملاصدرا به آراء سهروردی درباره مسأله نفس و در ضمن آن مسأله معاد آشکار می‌شود.

دوچرخه در بازار کتاب

کتاب «دوچرخه» نوشته زهره علی‌عسگری با تصویرگری آزاده عبداللهی منتشر شد. این کتاب براساس زندگی شهید مجید بقایی و ماجرایی واقعی نوشته شده است.

درباره کتاب «زندگینامه خودنوشت نلسون ماندلا»

راه طولانی آزادی

زهرا اسدی

نلسون ماندلا، طی هفته‌های گذشته، دوباره در صدر اخبار جهان قرار گرفته است. او که این روزها در بستر بیماری است و خبرهای ضد و نقیضی درباره وضعیت جسمانی او منتشر می‌شود قهرمان آفریقا و یکی از بزرگ‌ترین شخصیت‌های قرن بیستم است. بسیاری از ما و همچنین نسل قبل از ما نلسون ماندلا را از دوره زندانش می‌شناسیم. زمانی که در جزیره روبن زندانی بود. او در این دوره به عنوان موجودی برتر از انسان، نماد مبارزه در راه عدالت، برابری و شرافت انسانی در آفریقای جنوبی و سراسر جهان شناخته می‌شود. فداکاری او آنچنان بزرگ بود که همه مردم جهان را به کوشش در راه پیشرفت انسان با بیشترین توان فرامی‌خواند.

زندگی او به راستی حکایتی سرشار از رودررویی مستقیم با بداندیشی و ناامیدی را برای ما بازگو می‌کند که جهان اما اغلب از آن رنج می‌برد. او زندانی‌ای است که آزادمرد از کار در می‌آید. آزادیخواهی است که منادی پرورش آشتی می‌شود و رهبر حزبی است که رییس‌جمهوری منادی مردم‌سالاری و پیشرفت از کار درمی‌آید. ماندلا پس از ترک جایگاه رسمی ریاست‌جمهوری نیز همچنان تلاش برای تحقق عدالت و شکوهمندی انسان را پی می‌گیرد. او برای ایجاد تغییر در کشورش و جهان بسیار کوشیده است، آنچنان که نادیده گرفتن سهم او در تاریخ چند دهه گذشته دشوار است.

کتاب «راه طولانی آزادی» دربرگیرنده یادداشت‌های روزانه، نامه‌ها، سخنان، مصاحبه‌ها و نوشته‌های دیگر او در دهه‌های بسیار است که پرتوی از زندگی ماندلا را بر ما می‌تاباند. این اثر روال‌های عادی تحمل زندان او را که در گذراندن دوره زندانش به او کمک کردند و نیز تصمیم‌هایی را که در جایگاه ریاست جمهور گرفت، در بردارد. در این کتاب ماندلا را پژوهشگر وسیاستمدار، مرد خانواده و مردی با رفتار دوستانه، انسانی بینش‌ور و رهبری عمل‌باور می‌بینیم. ماندلا نام زندگینامه خویش را «راه طولانی برای آزادی» نامید و این کتاب به ما کمک می‌کند تا گام‌هایی گوناگون را که او در پیمودن آن راه برداشت و نیز پیچش‌های راه را بیابیم. نلسون ماندلا با عرضه تصویر کامل به ما در زندگینامه خودنوشتش به یادمان می‌آورد که او خود انسانی بی‌عیب نبوده است. او نیز همچون همه ما عیب‌های مخصوص به خود را دارد اما درست همین نقص‌هاست که باید الهام‌بخش همه ما باشد. سرگذشتی که شرح آن در این کتاب آمده و روایتی که زندگی ماندلا برایمان نقل می‌کند بیانگر آنچه بر انسان‌های خطاناپذیر می‌گذرد و پیروزی ناگزیر آنان نیست. سرگذشت انسانی است که می‌خواسته زندگی خویش را به خاطر آنچه به آن باور داشته در معرض مخاطره قرار دهد و سخت می‌کوشیده چنان زندگی کند که ساختن جهانی بهتر برایش ممکن شود.

در واقع می‌توان گفت این کتاب پیام ماندلا به همه ماست. روایت نزدیک به سه دهه زندانی بودن ماندلا همراه با دیگر رهبران سیاسی نسل خویش به صورت افسانه پیدایش و اسطوره ایجاد «آفریقای جنوبی جدید» درآمده است. او چهره‌ای جهانی است. زندگی او را در نوشتارهای بی‌شمار از زندگینامه تا مقاله‌های مطبوعاتی، از فیلم‌های سینمایی تا مستندهای تلویزیونی، از کتاب‌های مصور ویژه جهانگردان تا ضمیمه‌های روزنامه‌ها، از سرودهای آزادی تا شعرهای ستایشگرانه و از تارنماهای سازمانی تا وبلاگ‌ها شخصی عرضه کرده‌اند. اما با این حال چهره اصلی ماندلا شاید تنها در همین کتاب مشخص شود.

زندگینامه خودنوشت او «راه طولانی آزادی» از زمان انتشارش در سال ۱۹۴۲ تا به امروز کتابی پرفروش بوده است. آثار مجاز او از زمان آزادی‌اش از زندان در سال ۱۹۹۰ به بعد از طریق دفترش منتشر شده است. او در هزاران مصاحبه، سخنرانی، پیام ثبت شده و همایش مطبوعاتی شرکت کرده است. این کتاب را دوست دیرین او، احمد کاترادا به رشته تحریر درآورده است.

در این کتاب ما با چهره واقعی نلسون ماندلا از ورای چهره همگانی او و از طریق آرشیو خصوصی آشنا می‌شویم. این آرشیو نمایشگر چهره ماندلا از پشت نوشته‌ها و گفته‌های اوست که در آنها خویشتن خویش یا نزدیک‌ترین محرمان اسرارش را مخاطب قرار داده است. یکی از خوش‌شانسی‌ها درباره ماندلا این است که

> **نلسون ماندلا با عرضه تصویری کامل به خواننده در زندگینامه خودنوشتش به یادمان می‌آورد که او خود انسانی بی‌عیب نبوده است. او نیز همچون همه ما عیب‌های مخصوص به خود را دارد**

او در دوران زندگی بزرگسالی‌اش یادداشت‌برداری کوشا و یادداشت نگه‌داری دقیق بوده است و اگر چنین نبود چگونه ممکن بود بتواند مجموعه کارت‌های عضویتش در کلیسای متدیست (فرقه مسیحی پیرو آموزه‌های جان وزلی) را که از سال ۱۹۲۹ تا ۱۹۴۳ عضور آن بوده شرح دهد؟ و چگونه ممکن بود خاطرات روزانه‌اش را در جریان سفر به سراسر آفریقا در سال ۱۹۶۲، یا عادتش به نوشتن بیشتر نامه‌ها در دفتر یادداشتش در سال‌های زندان را توضیح دهد؟ البته این آرشیو در سال‌های پیکار او زندگی زیرزمینی‌اش و زندانی بودنش در معرض دستبرد قرار گرفته است. او برخی از یادداشت‌هایش را پنهان کرده یا برای نگهداری به دیگران سپرده بود. برخی از آنها در این راه گم شدند و برخی دیگر را دولت ضبط کرد که بعضی از آنها را از میان برد و از بعضی دیگر به زیان ماندلا بهره‌برداری کرد.

اما در این کتاب اگرچه همه آرشیو در دسترس ماندلا مدنظر نویسنده بوده است اما از چهار بخش عمده آن بهره بیشتری گرفته شده است. نخست نامه‌های زندان او، دو دفتر یادداشت با جلد ضخیم که برخی از نوشته‌های دردبار او را می‌توان در آنها دید و ماندلا در آنها به دقت نسخه‌هایی از نامه‌هایش را که بعدها سانسورچیان زندان جزیره روبن بیرون فرستاده بودند نوشته بود.

دومین منبع دو مجموعه بزرگ از گفتگوهای اوست که به صورت نوار درآمده‌اند. این نوارها به گفته نویسنده آنقدر صمیمانه و غیررسمی است که ماندلا در آنها به گونه‌ای مکرر به خیالبافی می‌افتد و به گفت‌وگو با خود راه می‌جوید. نخستین مجموعه از این دو نزدیک به پنجاه ساعت گفت‌وگو با ریچار اشتنگل را در زمانی که آن دو با هم روی راه طولانی آزادی کار می‌کردند در بردارد.

سومین منبع، دفترچه‌های یادداشت ماندلا است. او پیش از زندانی شدنش عادت داشت دفترچه یادداشت نگه دارد. او هنگام سفر سراسری‌اش به آفریقا برای فراگرفتن راهبردها، آموختن جنگ چریکی و جلب حمایت رهبران کشورهای تازه استقلال یافته و جنبش‌های رهایی بخش دفترچه یادداشتش را به همراه داشت و هنگامی که اندکی پس از بازگشت به آفریقای جنوبی دستگیر شد نیز این عادت خویش را حفظ کرد. همچنین در سال‌های پس از آزادی‌اش از زندان، هنگام مذاکرات برای گذر به مردم‌سالاری در آفریقای جنوبی و حتی تا اندازه‌ای نیز در دوره ریاست جمهوری‌اش.

آخرین منبع نیز پیش‌نویس ادامه ناتمام راه طولانی آزادی است.

این کتاب را نشر قطره در سال ۱۳۹۲ با ترجمه علیرضا جباری (آذرنگ) با ۵۵۱ صفحه و قیمت ۱۸۰۰۰ تومان منتشر کرده است.

قصه آریوبرزن برای بچه‌ها

عزت‌الله الوندی، نویسنده و شاعر کودک و نوجوان، از نوشتن درباره آریوبرزن، سردار بزرگ ایرانی خبر داد. وی گفت که کتاب جدیدش ضدقهرمانی به نام اسکندر دارد.

محسن اسماعیل‌زاده، مولف کتاب «فوتبال، کنترل صحیح توپ»:

آیا با مطالعه فوتبال را دست خارجی‌ها داده‌ایم؟!

سعید سعیدی

کتاب «فوتبال، کنترل صحیح توپ» اثر پیتر شرینر با ترجمه محسن اسماعیل‌زاده منتشر شده است. این کتاب به مخاطبش آموزش می‌دهد که چگونه در هر شرایطی، حتی زمانی که از سوی بازیکنان تیم حریف تحت فشار قرار می‌گیرد یا به اصطلاح «پرس» می‌شود، کنترل لازم را روی توپ داشته باشد. به بهانه انتشار این کتاب، گفت‌وگویی را با اسماعیل‌زاده، مولف آن انجام داده‌ایم. اسماعیل‌زاده مدرک مربیگری فوتبال درجه یک (A) خود را از کنفدراسیون فوتبال آسیا گرفته است. وی همچنین سابقه مربیگری در تیم ملی قطع عضو جانبازان و معلولین ایران و تیم فوتبال استان تهران را دارد و علاوه بر عضویت در هیات مدیره کانون مربیان فوتبال ایران، چند عنوان قابل توجه را نیز در عرصه فوتبال به دست آورده است. گفت‌وگو با وی در ادامه می‌آید.

■ پیتر شرینر (مولف کتاب) از بنیانگذاران آکادمی فوتبال جوانان و مدیر موسسه و آکادمی فوتبال «شالکه ۰۴» آلمان است و یک چهره شناخته شده در حوزه فوتبال محسوب می‌شود، اما چه دلیلی باعث شد تا شما اقدام به ترجمه این کتاب کنید؟

من کتاب را در بخش خارجی نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران دیدم و پس از مطالعه قسمتی از آن متوجه شدم که ارزش آن را دارد که به فارسی ترجمه شود و مورد استفاده مربیان به ویژه مربیان جوان قرار بگیرد. نکته اساسی در این کتاب آموزش نحوه کنترل توپ در بازی فوتبال است که متاسفانه فوتبال ما حتی در رده‌های ملی با آن مشکل دارد. از نکات اساسی در بازی فوتبال، پاس دادن و کنترل توپ است. با کمی دقت در بازی تیم‌های بزرگ متوجه می‌شویم که همین دو عامل چقدر در سرعت بازی آن‌ها تاثیر دارد.

■ شاید یک پرسش اساسی این باشد که اساسا «کتاب» محمل خوبی برای انتقال یافته‌ها و اطلاعات در حوزه کار با توپ یا کار عملی در فوتبال است یا نه؟ چون برخی معتقدند که فوتبال را باید در زمین آموزش داد و آموزش دید و حداکثر آن را روی وایت‌برد در سالن آموزش یا داخل رختکن توضیح داد. آیا شما با این نظر موافقید؟

در سالیان دور که بازیکن نوجوان بودم، از پرویز ابوطالب (مربی پیشکسوت فوتبال ایران) شنیدم که فوتبال به یک زمین چمن مناسب و مقداری وسائل نیاز دارد ولی از آن زمان تا کنون حدود ۲۵ سال می‌گذرد و تقریبا شیوه آموزش کاملا دگرگون شده است. بله، یک روز فوتبال فقط احتیاج به زمین و تمرین در آن داشت، اما امروزه روش‌های جدید به وجود آمده است و کلاس‌های مختلف آموزشی برگزار می‌شود تا نکته‌ها را به بازیکنان گوشزد کند. من معتقدم که مربی اول باید خودش چیزی بلد باشد تا بتواند آن را به کسی یا بازیکنی انتقال دهد. فوتبال یک ورزش وارداتی است و به قول معروف، برای آن طرف آبی‌هاست و ما الزاما باید دنباله‌رو آن‌ها باشیم. آیا شما و خوانندگان محترمتان به غیر از این فکر می‌کنید؟ منِ مربی باید از کجا و چه راهی مطلبی را یاد بگیرم.

■ شما چه کسانی را مخاطب اصلی این کتاب می‌دانید؛ مربیان، بازیکنان یا هردو را؟ قدری درباره کارایی این کتاب برای مخاطب سخن بگویید.

این کتاب مخصوص مربیان پایه به ویژه مربیان جوان کشور است. تمرینات این کتاب به مربیان جوان می‌آموزد چگونه تمرینات را برای بازیکنان خود طراحی کنند و چگونه بر کار بازیکنان نظارت داشته باشند. ضمن اینکه مطالعه این کتاب می‌تواند برای بازیکنان نیز مفید باشد.

■ در حالی که این اثر مکتوب ورزشی، یک کتاب کاربردی محسوب می‌شود، اما گاهی مشاهده می‌شود که برخی جملاتش از صراحت لازم برخوردار نیستند و به اصطلاح قدری گنگ هستند. مثلا آن‌جا که نوشته شده «تغییرات فشار بر روی پوست، بازیکن را از اینکه حریف در حال انجام چه کاری پشت سر او می‌باشد، آگاه می‌سازد.» (صفحه ۱۸ خط دهم). آیا بهتر نبود اگر اصل لاتین کتاب هم این‌گونه است و ایرادی متوجه ترجمه شما نیست، اساسا با انجام قدری دخل و تصرف علمی در متن کتاب، این ابهامات را برطرف می‌کردید؟

با نظر شما موافقم. در حالی که می‌توانستم بعضی از جملات را تغییر دهم، اما سعی‌ام بر این بود که کمتر دخل و تصرفی در کتاب کنم و اصطلاحا فقط کتاب را برگردان کرده‌ام.

■ آیا این کتاب نیازی به بومی‌سازی برای استفاده مخاطبان ایرانی داشته و دارد یا خیر؟

من با مقوله بومی‌سازی در فوتبال کاملا موافقم. پیش‌تر هم اشاره کردم که فوتبال یک ورزش وارداتی است و ما باید دنباله‌رو آنها باشیم. اجازه بدهید تا این موضوع را کمی برایتان باز کنم. بیاییم کمی با خود صادق باشیم و ببینیم فوتبال ما طی ۳۰ سال گذشته پیرو کدام مکتب بوده است. ۱۰ سال اول را که کشور در حال دفاع مردانه بود، به کنار می‌گذاریم و ۲۰ سال دیگر را مبنای محاسبه قرار دهیم. در این ۲۰ سال ما پیرو کدام مکتب فوتبالی بودیم و چه طرح و برنامه‌ای داشتیم؟ یک روز الگویمان مربیان کروات بودند، بدون اینکه کمترین مطالعه‌ای روی این کشور داشته باشیم. اکنون هم مربیان پرتغالی فوتبال کشورمان را به هر سمتی که می‌خواهند، می‌کشند. آیا ما با مطالعه فوتبال را دست این افراد داده‌ایم؟! یکی از اساسی‌ترین سوالات ما این است که چرا در بازی‌های مقدماتی جام جهانی سر و کله یک مربی بی‌نام و نشان از آمریکا پیدا می‌شود و مربی تیم ملی فوتبال این کشور می‌شود؟!

■ به نظر شما، آیا مربیان ما به ویژه چهره‌های علمی فوتبال کشورمان توانایی علمی را برای تالیف چنین آثاری دارند؟

به نظر من مربیان ایرانی توان تالیف کتاب علمی را در حوزه فوتبال دارند وتوانایی و علاقه نزد مربیان ما بسیار زیاد است ولی متاسفانه از سوی نهادهای ذیربط هیچگونه توجه‌ای به این مربیان نمی‌شود. آیا متولیان امر فوتبال تاکنون از مربیان بزرگی همچون جلالی، دکتر ذوالفقارنسب، یاوری و... خواسته‌اند جزوه‌ای را تالیف کنند؟

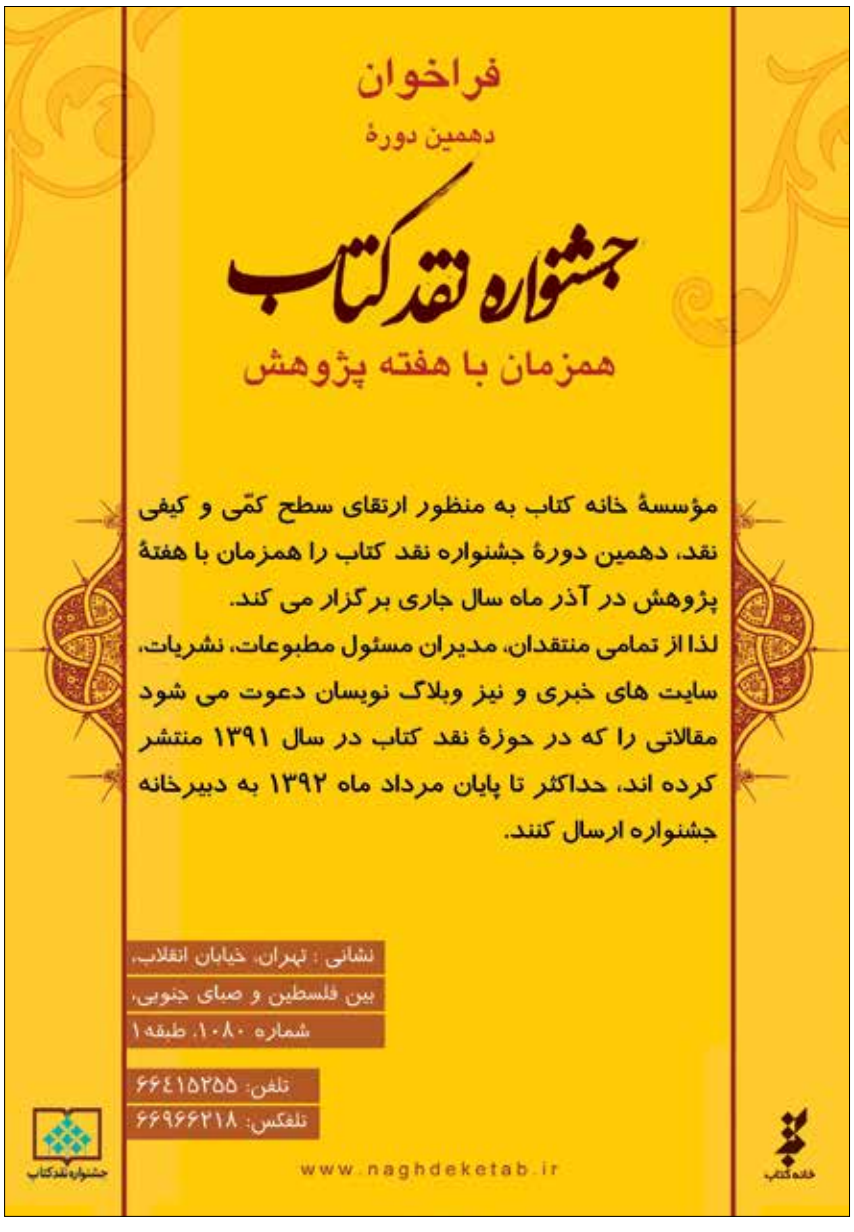

مساله اسپینوزا در ایران فاش شد

رمان «مساله اسپینوزا» اثر اروین یالوم با ترجمه حسن کاظمی منتشر شد. در این کتاب خاطرات زندگی اسپینوزا، فیلسوف هلندی و همچنین تاثیرپذیری آلفرد روزنبرگ، نظریه‌پرداز حزب نازی از وی ثبت شده است.

درباره کتاب «جنگ بر سر ثروت» داستان واقعی جهانی شدن یا دنیای مسطحی که شکسته است

نگرانی غرب از قدرت‌های اقتصادی آسیا

امیر خسروی

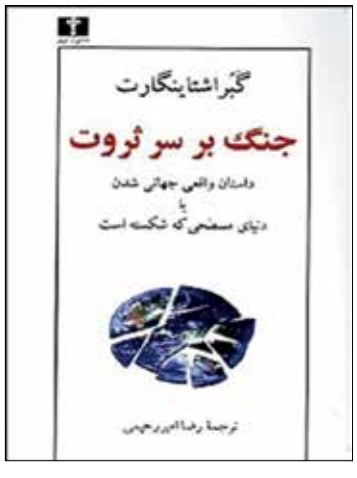

گبر اشتاینگارت، نویسنده کتاب «جنگ بر سر ثروت» ادعا می‌کند که در کتابش درباره داستان واقعی جهانی شدن نوشته است. او معتقد است که این ظهور هند و چین است که نقش خود را بر این دوران جا می‌گذارد و نه رویدادهای کوه‌های پاکستان. جنگ بر سر ثروت که مبارزه‌ای شدید برای سهمی از رفاه است و مبارزه مرتبط با آن بر سر سلطه سیاسی و فرهنگی بر جهان کشمکش‌های واقعی زمان ما هستند.

این نویسنده در کتاب خود داستان واقعی جهانی شدن را به شیوه‌ای قابل فهم ولی بدون پرده‌پوشی و با احترام به قدرت‌های جدید یعنی هند و چین روایت می‌کند. داستانی که به ادعای او از داستان رسمی‌ای که به خورد ما داده می‌شود کاملا متفاوت خواهد بود. چون قصه واقعی جهانی شدن همه چیز هست جز وضعیت برد ـ برد.

او می‌گوید که یک دگردیسی در ابعادی واقعا بی‌سابقه خارج از حوزه دید مستقیم غرب دارد روی می‌دهد. چین و هند که هریک جمعیتی بیش از یک میلیارد دارند، دو کشوری که غرب تا دیروز آنها را بخشی از جهان می‌دانست به ناگهان به جلو خیز برداشته‌اند.

> **پس از دو جنگ جهانی، مرکز دنیا از اروپا به آمریکا منتقل شد و اکنون یک بار دیگر قرار است این مرکز جابجا شود و این بار به سوی آسیا بیاید؛ جایی که نقشه جدید قدرت دارد شکل می‌گیرد**

بدین ترتیب ما در کتاب «جنگ بر سر ثروت» متقاعد می‌شویم که دوران سلطه غرب (دو قرنی که ابتدا اروپایی‌ها و بعد آمریکایی‌ها به کمک قدرت اقتصادی بر بقیه دنیا سایه انداخته بودند) به پایان می‌رسد. پس از دو جنگ جهانی، مرکز دنیا از اروپا به آمریکا منتقل شد و اکنون یک بار دیگر قرار است این مرکز جابجا شود و این بار به سوی آسیا بیاید؛ جایی که نقشه جدید قدرت دارد شکل می‌گیرد. فرایندی که با ظهور ژاپن آغاز شد و با داستان موفقیت ببرهای آسیا ـ سنگاپور، هنگ‌کنگ، تایوان و کره جنوبی ـ ادامه یافت، اکنون دایره خود را کامل می‌کند. تا سال ۲۰۲۵ احتمالا چین و هند با قدرت خریدشان بر بازار دنیا مسلط می‌شوند.

اما از نظر نویسنده، بزرگترین مشکل آمریکا چین نیست. مشکل آمریکا خود آمریکاست. یا اگر بخواهیم دقیق‌تر بگوییم مشکل آمریکا عدم درک و ناآگاهی گسترده آن از قدرت‌های رو به رشد دنیاست. امری که بسیاری در غرب نمی‌توانند درک کنند این است که اتفاقی که در آنجا دارد رخ می‌دهد فقط گسترش زمان حال نیست بلکه آغاز زمان حال جدیدی است. قواعد اقتصاد جهانی بازنویسی می‌شود اما این غربی‌ها نیستند که این کار را می‌کنند. دنیای مسطح که زمانی تحت سلطه غرب بود، دنیایی که در آن ایالات متحده، کانادا و اروپا کنترل بازار جهانی را به وسیله شرکت‌ها، ارزها و قوانین و مقرراتشان در دست داشتند شکسته شده است. بدین ترتیب دنیای جدید مسطح نیست. ساختاری است با لبه‌های تیز و ورطه‌های عمیق. در صورتی که سیاستمداران غربی نیاز به اقدامات قاطع و هماهنگ را درک نکنند این ورطه‌ها سرانجام بسیاری را در غرب خواهند بلعید. ابتدا کارگران عادی و بعد بخش‌هایی از طبقه متوسط را.

اشتاینگارت به ما می‌گوید که واقعیت این است که برندگان و بازندگان جنگ بر سر ثروت دیگر نقششان را عوض کرده‌اند. قدرت گرفتن آسیا به تضعیف غرب می‌انجامد و فراز آسیا فرود غرب است. در حالی که آسیا رونق می‌گیرد، اروپا با بیکاری انبوه و رشد بدهی ملی روبروست. در ایالات متحده کسری موازنه تجاری، بدهی مصرف کننده و خطر مربوط به بی‌ثباتی دلار رو به افزایش است. اقتصاد آمریکا بر شالوده‌های سستی قرار دارد. این کشور دیگر از عهده این شکل از مشکلات زمان حال برنمی‌آید. جامعه آمریکا که از خاکسترهای جنگ داخلی ساخته شد و مدعی ارزش‌های آزادی، برابری و فرصت یکسان است، اکنون رو در روی رشته‌ای از چالش‌های تاریخی است. در واقع این کتاب دربرگیرنده نگرانی‌های غرب از قد علم کردن غول‌های اقتصادی آسیاست. چرا که به نظر آنان سیاست خوب با توانایی تشخیص واقعیت‌ها شروع می‌شود و نویسنده کتاب «جنگ بر سر ثروت» تلاش دارد این تشخیص را تحقق دهد.

این کتاب با ترجمه رضا امیررحیمی توسط نشر نیلوفر در سال ۱۳۹۱ با ۳۳۲ صفحه و قیمت ۹۵۰۰ تومان منتشر شده است.

آمار نشر

گزارش آماری هفته

«**گزارش آماری هفته**» از سوی بخش کتابداری و اطلاع‌رسانی«**خانه کتاب**» و براساس اطلاعات ثبت شده در بانک اطلاعات این موسسه ارائه می‌شود. از شنبه ۹۲/۴/۲۲ تا چهارشنبه ۹۲/۴/۲۶ ، ۹۴۴ عنوان کتاب در بانک اطلاعات خانه کتاب ثبت شده است. بیشترین تعداد کتاب‌ها در موضوع دین و سپس علوم عملی بوده است. پس از آن به ترتیب موضوعات کودک و نوجوان، ادبیات، علوم اجتماعی و سایر موضوعات قرار دارند.

گزارش آماری کتاب‌های منتشره در هفته گذشته (به تفکیک موضوع)

ردیف	موضوع	تعداد کل	تالیف*	ترجمه	چاپ اول	تجدید چاپ	تهران	شهرستان	شمارگان متوسط	متوسط صفحه
۱	کلیات	۳۵	۳۳	۲	۲۴	۱۱	۳۳	۲	۱۹۶۶	۲۹۲
۲	فلسفه و روانشناسی	۴۸	۲۸	۲۰	۲۴	۲۴	۳۹	۹	۱۳۸۰	۲۹۰
۳	دین	۱۸۰	۱۵۲	۲۸	۸۸	۹۲	۶۶	۱۱۴	۳۸۸۴	۳۷۰
۴	علوم اجتماعی	۱۲۸	۱۱۳	۱۵	۷۴	۵۴	۱۱۶	۱۲	۱۱۸۴	۲۱۶
۵	زبان	۳۹	۳۴	۵	۱۸	۲۱	۳۸	۱	۱۴۷۰	۲۶۹
۶	علوم طبیعی و ریاضیات	۲۶	۱۹	۷	۱۴	۱۲	۲۶	۰	۱۶۳۵	۳۸۵
۷	علوم عملی	۱۳۶	۱۰۶	۳۰	۸۱	۵۵	۱۰۸	۲۸	۱۶۷۲	۲۲۹
۸	هنر	۴۹	۳۹	۱۰	۳۳	۱۶	۴۸	۱	۱۳۹۶	۲۴۱
۹	ادبیات	۱۲۹	۹۱	۳۸	۷۱	۵۸	۱۱۳	۱۶	۱۳۴۹	۲۹۸
۱۰	تاریخ و جغرافیا	۲۵	۲۲	۳	۱۴	۱۱	۱۵	۱۰	۲۵۰۹	۳۴۰
۱۱	آموزشی و کمک درسی**	۶۳	۶۳	۰	۳۶	۲۷	۶۱	۲	۳۱۲۷	۲۰۶
۱۲	کودک و نوجوان	۱۳۶	۹۰	۴۶	۶۴	۷۲	۸۱	۵۵	۳۵۴۵	۴۷
	جمع بندی	۹۹۴	۷۹۰	۲۰۴	۵۴۱	۴۵۳	۷۴۴	۲۵۰	۲۳۱۱	۲۵۰

* «تألیف»، به تمامی آثاری اطلاق می‌شود که ترجمه نباشد. آثاری چون تصحیح، تدوین، گردآوری، تحقیق، شعر و نظایر آن.

** منظور از موضوع «آموزشی و کمک درسی» کلیه کتاب‌هایی است که به نحوی یا مواد درسی و برنامه‌های آموزشی تمام مقاطع تحصیلی ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان مربوط هستند و مخاطبان آنها دانش‌آموزان از پیش‌دبستانی تا دبیرستان هستند.

شاخص‌های آماری کتاب‌های کودک و نوجوان

شاخص‌ها	مقدار	مشخصات کتاب‌ها
ارزانترین کتاب	۴۰۰۰ ریال	خاله سوسکه نازنازی رخت و لباس پوست پیازی، ارغوان اشتراتی، ناشر: پژوه، چاپ ۳، ۱۲ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه
گرانترین کتاب	۱۶۰۰۰۰ریال	۱۰۱ قصه از دنیای حیوانات، رتانا کوتجانات، پریسا همایون‌روز، ناشر: قدیانی، چاپ ٤، ۱۲۸ صفحه، ۲۲۰۰ نسخه
بیشترین نوبت چاپ	۳۰ مرتبه	Abdollah Ghanbari ،My first handwriting book، ناشر: جنگل، ٥٦ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه، ۳۵۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۲۰۰۰۰ نسخه	قصه‌های امیرعلی، امیرعلی نبویان، ناشر: نقش و نگار، چاپ ٦، ۱٦۰ صفحه، ۷۰۰۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۵۰۰ نسخه	افتابی‌ترین خورشید، ناهید رضاعلی، ناشر: شکارچی، چاپ ۱، ۱٦ صفحه، ۵۰۰۰۰ ریال
بیشترین صفحه	٤٤۰ صفحه	مخفیگاه دزدها، جولیا گلدینگ، اکرم کرمی، ناشر: قدیانی، چاپ ۲، ۱۱۰۰ نسخه، ۱۵۰۰۰۰ ریال
کمترین صفحه	۸ صفحه	پیشی ما نازنازیه دنبال یه همبازیه، ناشر: کتاب پرنده، چاپ ۱، ۲۰۰۰ نسخه، ۱۰۰۰۰۰ ریال

در بخش کتاب‌های کودک و نوجوان، بیشترین کتاب‌های تالیفی با ۵ عنوان متعلق به علیرضا حضرتی؛ و بیشترین کتاب‌های ترجمه با ۷ عنوان متعلق به زینب کریم‌زاده بوده است.

انتشارات آریانوین با ۷ عنوان بیشترین کتاب‌های چاپ اول را منتشر کرده است.

شاخص‌های آماری کتاب‌های عمومی

شاخص‌ها	مقدار	مشخصات کتاب‌ها
ارزانترین کتاب	۵۰۰۰ ریال	زیارت عاشورا، دعای توسل، ناشر: ندای کوثر، چاپ ۱۰، ۳۲ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه
گرانترین کتاب	۸۰۰۰۰۰ ریال	دیوان حافظ شیرازی، ناشر: پیام عدالت، چاپ ۱، ٤٥٦ صفحه، ۳۰۰۰ نسخه
بیشترین نوبت چاپ	۱۲۲ مرتبه	مفاتیح الحیاد، عبدالله جوادی‌املی، ناشر: مرکز نشر اسرا، ۷۷۸ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه، ۱٤۸۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۲۰۰۰۰ نسخه	ریحانه بهشتی، یا، فرزند صالح، سیما میخبر، ناشر: نورالزهرا (س)، چاپ ۱۱۲، ۲٦۰صفحه، ۵۵۰۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۵۰ نسخه	شکل شهر و مصرف انرژی، مهتا میرمقتدایی، ناشر: مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، چاپ ۱، ۱۱۰ صفحه، ۷۰۰۰۰ ریال
بیشترین صفحه	۱۲۲٤ صفحه	قرآن کریم، سیدمصطفی حسینی‌دشتی، ناشر: سید موی اندیشه، چاپ ۱، ۳۰۰۰ نسخه
کمترین صفحه	۱۲ صفحه	گزارش عملکرد فعالیتهای دینی شهرداری تهران، محمدعلی موهبتی، ناشر: فرهنگ‌نما، چاپ ۱، ۱۰۰۰ نسخه، ۵۰۰۰۰ ریال

در بخش کتاب‌های عمومی، بیشترین کتاب‌های تالیفی با ۱۰ عنوان متعلق به مائده رئوفی؛ و بیشترین کتاب‌های ترجمه با ۶ عنوان متعلق به سیما فلاح بوده است.

انتشارات فرهنگ نما با ۲۴ عنوان بیشترین کتاب‌های چاپ اول را منتشر کرده است.

شاخص‌های آماری کتاب‌های کمک‌درسی

شاخص‌ها	مقدار	مشخصات کتاب‌ها
ارزانترین کتاب	۱۸۰۰۰ ریال	سوالات امتحانات نهایی و هماهنگ کشوری حسابان رشته ریاضی فیزیک، ناشر: فرزانگان تهران، چاپ ۱، ٦٦ صفحه، ۵۰۰۰ نسخه
گرانترین کتاب	۲۵۰۰۰۰ ریال	هنر، عبدالرضا اتحاد، ناشر: کانون فرهنگی آموزش، چاپ ۷، ٤۹٦ صفحه، ۲۰۰۰ نسخه
بیشترین نوبت چاپ	۹۵ مرتبه	۱۱۰۰ سوال چهارگزینه‌ای ریاضیات پنجم ابتدائی، حسین انصاری، ناشر: مبتکران، ۳۰۰ صفحه، ۲۵۰۰ نسخه، ۱۳۰۰۰۰ ریال
بیشترین شمارگان	۱۰۰۰۰ نسخه	سوال‌های پرتکرار ریاضی عمومی پیش‌دانشگاهی تجربی، علیرضا زواره، ناشر: کانون فرهنگی آموزش، چاپ ۱۵، ۱۳٦ صفحه، ۸۵۰۰۰ ریال
کمترین شمارگان	۵۰۰ نسخه	فیزیک ۱ پیش‌دانشگاهی، غلامعلی محمودزاده، ناشر: علمی فار، چاپ ۵، ٤۰۰ صفحه، ۱۹۰۰۰۰ ریال
بیشترین صفحه	٤۹٦ صفحه	هنر، عبدالرضا اتحاد، ناشر: کانون فرهنگی آموزش، چاپ ۷، ۲۰۰۰ نسخه، ۲۵۰۰۰۰ ریال
کمترین صفحه	٦٤ صفحه	کتاب اخر مجموعه سوالات امتحانات نهایی رشته‌ی مکانیک خودرو، مجید شاه‌محمدلو، ناشر: پیام دانش روز، چاپ ۱، ۵۰۰ نسخه، ۲۵۰۰۰ ریال

در بخش کتاب‌های کمک‌درسی، بیشترین کتاب‌های تالیفی با ۴ عنوان متعلق به محمد محمودی می‌باشد.

انتشارات کانون فرهنگی آموزش با ۳۲ عنوان بیشترین کتاب‌های چاپ اول را منتشر کرده است.

تعداد ناشران در این هفته	تعداد پدیدآورندگان				تعداد کتاب‌های بدون قیمت	تعداد کتاب‌های افست
	مولف*		مترجم			
	زن	مرد	زن	مرد		
۳٦۱	۱٤٤	۵۸۹	۷۳	۱٤٦	۸٤	۱۹

* مؤلف: تمامی پدیدآورندگان (مانند نویسنده، شاعر، گردآورنده، مصحح و ...) به جز مترجم.

چراغ راه

رمضان

رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمود:

هو شهر اوله رحمه و اوسطه مغفره و آخره عتق من النار

رمضان ماهی اســت که ابتدایش رحمت است و میانه‌اش مغفرت و پایانش آزادی از آتش جهنم.

(بحار الانوار، ج ۹۳، ص۳۴۲)

کلام آخر

نیم‌ساعت‌ها

کتابخوانی را باید جزو عادات خودمان قرار دهیم. به فرزندانمان هم از کودکی عادت بدهیم کتاب بخوانند؛ مثلاً وقتی می‌خواهند بخوابند، کتاب بخوانند. یا وقتی ایام فراغتی هست، روز جمعه‌ای هست که تفریح می‌کنند، حتماً بخشـــی از آن روز را به کتاب خواندن اختصاص دهند. در تابســـتان‌ها که نوجوانان و جوانان محصّل، تعطیل‌اند حتماً کتاب بخوانند. کتاب‌هایی را معیّن کنند، بخوانند و تمام کنند. افـــرادی که کار روزانه دارند مثلاً کارمند اداری، کارگر، کاسب و یا کشاورز هستند وقتی به خانه می‌آیند، بخشی از زمان را گرچه نیم‌ساعت برای کتاب خواندن بگذارند.

چقدر کتاب‌ها را در همین نیم‌ساعت‌ها می‌شود خواند! بنده دوره‌های بیست جلدی و بیست و چند جلدی کتاب را در همین فاصله‌های ده دقیقه، بیست دقیقه و یک ربع ساعته خوانده‌ام. پشـــت این کتاب‌ها را هم یادداشت می‌کنم که معلوم باشـــد. شـــاید صدها جلد کتاب را همین‌طور در این فاصله‌های کوتاه ده دقیقه‌ای خوانده‌ام. بسیاری از افراد را هم می‌شناسم که اینگونه‌اند.

بیانات مقام معظم رهبری
مصاحبه پس از بازدید از سومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب
۶۹/۲/۱۹

خبر

صدرنشینی کتاب‌های دینی در جدول آمار خانه کتاب

بر اســـاس آمار ارایه شده از سوی بانک اطلاعات خانه کتاب، در هفته سوم تیرماه (از ۱۵ تا ۱۹ تیرماه) هزار و ۱۱ عنوان کتاب منتشر شدند که ۱۹۰ عنوان آن به کتاب‌های دینی اختصاص دارد. از ۱۹۰ عنوان کتاب منتشر شده دینی، ۱۴۷ عنوان آن حاصل تالیف و ۴۳ عنوان آن حاصل ترجمه بوده‌اند. همچنین ۱۱۱ عنوان کتاب برای نخستین بار و ۷۹ عنوان آن برای بار چندم راهی بازار کتاب شدند.در این هفته ۴۹ عنوان کتاب در حوزه فلسفه و روانشناسی منتشر شدند که ۲۷ عنوان آن تالیفی و ۲۲ عنوان این آثار ترجمه به شمار می‌آیند. البته ۱۸ عنوان اثر در این حوزه برای نخستین بار و ۳۱ عنوان آن برای چندمین بار روانه بازار نشر شدند. کتاب «درس‌هایی ویژه بانوان» نوشـــته سیدمحمد حسینی شـــاهرودی به قیمت ۵۰ تومان به عنوان ارزان‌ترین کتاب و اثر «کلیات مفاتیح الجنان» به قلم عباس قمی با هزار و ۶۸۸ صفحه به عنوان پرحجم‌ترین کتاب از نظر تعداد صفحه، تولید شدند.

افتتاحیه جشنواره بسم اللّه | عکس: خبرگزاری مهر

روایت اول شخص

لعیا درفشه

رابطه فلسفه سیاسی و زیبایی

دکتر فرشید ابراهیمیان
نویسنده، مترجم و پژوهشگر هنر

دو کتاب زیر چاپ دارم کـــه یکی از آنها عنوان «بررسی آثار پینتر» را بر جلد خواهد داشت که نقد آثار پینتر به قلم مارتین اسلین است. این کتاب را سال ۶۶ به اتفاق همسرم لیلی عمرانی ترجمه کردیم و همان سال انتشارات جهاد دانشگاهی منتشر کرد و الان برای بار دوم انتشـــارات قطره آن را با دو فصل اضافه ـ که در آن زمان به دلیل ضیق وقت موفق به ترجمه‌اش نشدیم ـ دوباره به چاپ خواهد سپرد که یکی فصل زبان است با عنوان «زبان و سکوت» و دیگری بخش «ارزیابی» که فصل آخر کتاب اســـت. این کتاب در آینده‌ای نزدیک وارد بازار کتاب می‌شود. کتاب دیگرم که در مرحله مقابله نهایی است کتابی است با عنوان «زیبایی‌شناسی و سیاست» که این را هم باز به طور مشترک با خانم لیلی عمرانی ترجمه کرده‌ایم و قرار است ازسوی انتشارات سوره مهر به چاپ برسد. این کتاب چنانچه از نامش پیداســـت درباره ارتباط بین فلسفه سیاسی و زیبایی است و چند نویسنده دارد که دو تا از آنها مربوط به مکتب فرانکفورت می‌شوند یعنی تئودور آدورنو و جورج لوکاچ که از منتقدان شهیر جهان نیز محسوب می‌شوند. در این کتاب درباره رئالیسم و مکتب‌هایی که به طور اخص در قرن بیستم در ارتباط با هنر و زیبایی مطرح می‌شوند، بحث‌هایی به میان آمده‌است. یک کار تالیفی هم در دست نگارش دارم که در سه مجلد فراهم خواهد آمد که در حال حاضر کار نگارش دو جلد آن تمام شـــده و جلد سوم هم به میانه رسیده تحت عنوان «سیر تحول اجتماعی مفهوم زیبایی» که این را هم انتشارات سوره مهر قرار است به چاپ برساند. در این کتاب تغییر تعابیر زیبایی‌شناسانه را بر اساس تغییر شرایط اجتماعی و مناسبات تاریخی مطرح می‌کنم که وقتی شرایط اجتماعی و تاریخی عوض می‌شود، مفهوم و نگاه به زیبایی هم ـ مثلا در دوره رنسانس ـ منجر به تغییر آنتولوژی می‌شود و بر اساس تغییر آنتولوژی، تعابیر زیبایی‌شناسانه از منظر متفکران مختلف دگرگون می‌شود.

مشق زندگی با کتابی جدید

افسانه نجاتی
مترجم و پژوهشگر فلسفه و الهیات

در حال حاضر یکی از کتاب‌های لوک بری با نام «فلسفه، مشـــق زندگی» را دست ترجمه دارم که البته کار ترجمه‌اش را از مدت‌ها پیش شـــروع کرده‌ام و الان مشـــغول تدوین آن هســـتم و قرار است توسط انتشارات پیام امروز به چاپ برسد. این کتاب کتابی در زمینه آموزش فلســـفه است که به نثر ســـاده و غیرتخصصی نوشته شده البته کسی کـــه آن را می‌خواند قطعا باید یک زمینه مقدماتی فلســـفی داشته باشد ولی به هر حال این کتاب به کسانی که رشته‌شان فلسفه نیست و تخصصی در این زمینه ندارند اما علاقه‌مند به این حوزه هستند کمک می‌کند و اطلاعات خوبی در اختیارشان قرار می‌دهد. من سعی کرده‌ام قسمت‌هایی را که نیاز به توضیح دارند در پانوشت تکمیل کنم تا برای خواننده قابل فهم باشد و شاید این کتاب را بتوان با کتاب «دنیای سوفی» نوشته یوستین گوردر مقایسه کرد که البته این کتاب به نظر من صبغه جدی‌تری دارد ضمن اینکه خود لوک بری یک چهره فرهنگی و البته سیاسی در دولت ژاک شیراک هم بوده. من با نویسنده کتاب هم مکاتباتی کردم و از ایشان اجازه گرفتم که این کار را انجام دهم. ایشان در این کتاب، پنج برهه تاریخ فلسفه را توضیح داده‌اند که از فلسفه باستان شـــروع کرده و راجع به کلبیون و رواقیون و بعد راجع به اومانیســـم، نیچه، پساساختارگرایی، اگزیستانسیالیسم و.... صحبت کرده که در مجموع فکر می‌کنم کتاب باارزشی از کار درخواهد آمد.

چاپ ســـوم ترجمه من از کتـــاب «اعترافات» که نثری کلاســـیک از قرن چهارم میلادی است هم اخیرا توســـط انتشارات پیام امروز به بازار آمده. این کتاب بازبینی مفصلی شده و شاید بشود گفت دوباره ویرایش کاملی روی آن انجام داده‌ام و چاپ منقح‌تری دارد.